

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 73

(2001-2002)

Ny reguleringskonsesjon for
Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og
tillatelse til diverse overføringer til Brokke
kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Innhold

1	Innledning	5		
2	Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget	7		
2.1	NVEs innstilling av 23. mars 1999 ...	7		
2.1.1	Innledning	7	2.2.14	Sammendrag fra NIVAs rapport datert mai 1999 .....
2.1.2	Bakgrunn	7		
2.1.3	Søknaden	7	2.2.15	Uttalelse fra Bygland Hotell datert 25. november 1999 .....
2.1.4	Økonomi	8	2.2.16	Brugseierforeningens ytterligere bemerkninger av 24. januar 2000 .....
2.1.5	Andre fordeler	9	2.2.17	Ytterligere kommentarer fra Valle kommune i brev av 09.07.01. ....
2.1.6	Skader og ulemper	9	2.2.18	Ytterligere kommentarer fra advokat Stinessen på vegne av Valle kommune i brev av 14. november 2001. ....
2.1.7	NVEs vurdering og konklusjon	9	2.3	Departementets bemerkninger .....
2.2	Høringsuttalelser til NVEs innstilling om ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m.	10	2.3.1	Innledning .....
2.2.1	Kommunal- og regionaldepartementets uttalelse av 6. april 1999	10	2.3.2	Søknaden .....
2.2.2	Landbruksdepartementets uttalelse av 14. mai 1999	10	2.3.3	Kraftproduksjonen .....
2.2.3	Miljøverndepartementets uttalelse av 5. januar 2000	10	2.3.4	Fordeler .....
2.2.4	Vest-Agder fylkeskommunes uttalelse av 9. juli 1999	12	2.3.5	Skader og ulemper .....
2.2.5	Vinje kommunes vedtak av 20. mai 1999	12	2.3.5.1	Særlig om krypsiv .....
2.2.6	Bykle kommunes uttalelse av 9. juli 1999	13	2.3.6	Spørsmålet om fortsatt regulering ...
2.2.7	Valle kommunes vedtak av 7. juli 1999	18	2.3.6.1	Ny konsesjon .....
2.2.8	Bygland kommunes vedtak av 30. juni 1999	21	2.3.6.2	Hjemfall .....
2.2.9	Evje og Hornnes kommunes vedtak av 29. juni 1999	26	2.3.7	Departementets bemerkninger til vilkårene .....
2.2.10	Iveland kommunes uttalelse av 5. juli 1999	28	2.3.7.1	Generelt .....
2.2.11	Vennesla kommunes uttalelse av 8. juli 1999	30	2.3.7.2	Konsesjonstid (post 1) .....
2.2.12	Kristiansand kommunes vedtak av 1. juni 1999	31	2.3.7.3	Konsesjonsavgifter og næringsfond (post 2) .....
2.2.13	Otteraaens Brugseierforenings brev av 31. august 1999	31	2.3.7.4	Naturforvaltning (post 7) .....
			2.3.7.5	Automatisk fredete kulturminner (post 8) .....
			2.3.7.6	Forurensning (post 9) .....
			2.3.7.7	Ferdsel (post 10) .....
			2.3.7.8	Terskler m.v. (post 11) .....
			2.3.7.9	Konsesjonskraft (post 17) .....
			2.3.8	Departementets bemerkninger til manøvreringsreglementet .....
			2.3.8.1	Minstevannføringer .....
			2.3.8.2	Reguleringsgrenser .....
			2.3.8.3	Effektkjøring .....
			2.3.9	Øvrige krav .....

3	Otra Kraft DA og Otteraaens Brugseierforening – søknad om nye overføringer (Brokke nord og Sør) og bygging av Skarg kraftverk .	57		post 6 i konsesjon etter vannressursloven og post 8 i konsesjon etter industrikonsesjonsloven)	76
3.1	NVEs innstilling av 23. mars 1999 ...	57	3.3.6.5	Forurensning (post 10 i konsesjon etter reguleringsloven og post 7 i konsesjon etter vannressursloven) ..	76
3.2	Høringsuttalelser til NVEs innstilling om Brokke nord og sør og Skarg kraftverk	59	3.3.6.6	Ferdsl (post 11 i konsesjon etter reguleringsloven, post 8 i konsesjon etter vannressursloven og post 9 i konsesjon etter industrikonsesjonsloven)	76
3.2.1	Kommunal- og regionaldepartementets uttalelse av 06.04.1999	59	3.3.6.7	Terskler (post 12 i konsesjon etter reguleringsloven og post 9 i konsesjon etter vannressursloven) ..	77
3.2.2	Bykle kommunes uttalelse av 09.07.1999	59	3.3.7	Departementets bemerkninger til manøvreringsreglementet	77
3.2.3	Brev av 10.06.1999 fra berørte grunneiere sendt via Bykle kommune	61	3.3.7.1	Minstevannføring mellom Sarv og Bykil.	77
3.2.4	Advokat Ola Brekken uttalelse av 15.10.1999 på vegne av enkelte grunneiere	62	3.3.7.2	Slipping av vann i Sarvsfossen	77
3.2.5	Advokat Ole Swang uttalelse av 17.11.1999 på vegne av enkelte grunneiere	62	3.3.7.3	Slipping av vann fra Bjørnarå.	77
3.2.6	Valle kommunes uttalelse av 12.07.1999	62	3.3.7.4	Minstevannføring i Bestelandsåna og Bjorbekken	77
3.2.7	Otra Krafts uttalelse av 23.08.99 til NVEs innstilling	65	3.3.7.5	Minstevannføring i Optestøylsbekken	78
3.2.8	Miljøverndepartementet sin uttalelse av 14. mai 2001	69	3.3.8	Effektkjøring	78
3.2.9	Tilleggsuttalelse vedrørende resipientforhold og næringsfond 14. desember 2001 fra advokat Stinessen på vegne av Valle kommune:	72	3.3.9	Øvrige merknader	78
3.3	Departementets bemerkninger	73		Vedlegg	
3.3.1	Innledning	73	1	Forslag til vilkår for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven for Otteraaens Brugseierforening til å regulere Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget	80
3.3.2	Nærmere om det omsøkte prosjektet .	73	2	Forslag til vilkår for tillatelse for Otra Kraft DA til å erverve fallrettigheter i Otra for utnyttelse i Skarg kraftverk i Bykle kommune i Aust-Agder	85
3.3.3	Skader og ulemper	74	3	Forslag til vilkår for tillatelse for Otteraaens Brugseierforening til overføring av Bestelandså m.fl. og Bjørnarå m.fl. i Bykle og Valle kommuner i Aust-Agder fylke	88
3.3.4	NVEs vurdering og tilråding	74	4	Forslag til vilkår for tillatelse etter vannressursloven § 8 jf. § 25 for Otra Kraft DA til å bygge Dam Sarvsfossen og Skarg kraftverk i Bykle kommune, Aust-Agder fylke ..	93
3.3.5	Departementets vurdering	74	5	Forslag til manøvreringsreglement for regulering av Otravassdraget	96
3.3.6	Departementets bemerkninger til vilkårene	75	6	Otravassdraget	99
3.3.6.1	Konsesjonstid (post 1 i konsesjonen etter reguleringsloven og industrikonsesjonsloven)	75	7	Brokke nord og sør	100
3.3.6.2	Konsesjonsavgifter og næringsfond (post 2 i konsesjonen etter reguleringsloven og industrikonsesjonsloven)	75			
3.3.6.3	Naturforvaltning (post 8 i konsesjon etter reguleringsloven, post 5 i konsesjon etter vannressursloven) ..	76			
3.3.6.4	Automatisk fredete kulturminner (post 9 i reguleringskonsesjonen,				

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 73

(2001-2002)

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet av 14. juni 2002,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

Olje- og energidepartementet legger med dette frem proposisjon for Stortinget om ny konsesjon for fortsatt regulering av Byglandsfjorden og en del andre vann i Otravassdraget. I samme proposisjon legges også frem konsesjon for ytterligere overføringer og bygging av Skarg kraftverk.

Den første saken dreier seg om fornyelse av eksisterende konsesjoner uten at det er søkt om noen nye inngrep. Konsesjon for regulering fra 1912 og 1942, stadfestet i 1947, er utløpt og må erstattes av en ny reguleringskonsesjon. Konsesjonssøker er Otteraaens Brugseierforening.

Otteraaens Brugseierforening er ansvarlig for reguleringsanleggene i Otra, og består av følgende medlemmer: Otra Kraft DA, Agder Energi Produksjon AS, Skagerak Kraft AS og A/S Vigelands Brug. Bortsett fra sistnevnte, er alle medlemmene offentlig eid.

Otravassdraget er utbygget med til sammen 11 kraftstasjoner med en samlet midlere produksjon på 4155 GWh/år.

Otteraaens Brugseierforening fikk konsesjon for regulering av Byglandsfjorden og flere fjellvann i Setesdal i 1912. Dette gjelder Breivatn-Sesvatn, Hartevatn-Breivevatn, Store Førresvatn, Vat-

nedalsvatn og Bossvatn. Konsesjonen gjelder også Langerakvatn, Hovvatn og Gyvatn. Ved konsesjon av 09.07.42, stadfestet 28.11.47, ble det gitt tillatelse til økt regulering av Vatnedalsvatn. Både Hovvatn, Bossvatn og Vatnedalsvatn er ytterligere regulert ved senere konsesjoner, bl.a. i forbindelse med utbyggingen av Hovvatn og Brokke kraftverk.

I forbindelse med konsesjon av 15.11.74 til ytterligere regulering av Bossvatn og Vatnedalsvatn og planendring av 16.03.79, ble det fastsatt nytt manøvreringsreglement for hele vassdraget. Manøvreringsreglementet for vassdraget ble sist oppdatert i forbindelse med tillatelse til planendring for Urarmagasinet, jf. kgl. res. 02.06.95.

Søknaden gjelder fornyelse av konsesjonene fra 22.11.1912 og 09.07.1942, stadfestet 28.11.1947. Konsesjonene utløp 28.11.1987. Søknaden ble sendt NVE i 1985.

I henhold til Brugseierforeningens egne opplysninger betyr de omsøkte reguleringene midlere års produksjon på 106 GWh, og slik at vinterproduksjonen øker med 211 GWh.

Etter ønske fra de berørte kommuner legger departementet i samme proposisjon frem for Stortinget konsesjon for Otteraaens Brugseierforening

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget
og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

og Otra Kraft DA om tillatelse til å overføre, regulere og bygge ut deler av Otravassdraget i Bykle og Valle kommuner i Aust-Agder.

Otra Kraft DA eies av Agder Energi Produksjon AS og Skagerak Kraft AS.

Overføringene deles naturlig opp i to, overføring av Bestelandså m.fl. (Brokke Sør) som går til svingebassenget i Brokke kraftverk, og overføringen av Bjørnarå m.fl. (Brokke Nord) som går til Bossvatn, inntaksmagasinet for Brokke kraftverk. I tillegg gjelder søknaden bygging av Skarg kraftverk like øst for Bossvatn ved utløpet av eksisterende overføringstunnel.

De omsøkte overføringene vil gi en økt energimengde på 114 GWh i Brokke kraftverk, samt 66 GWh i Skarg kraftverk.

Departementet foreslår i denne proposisjonen at:

Stortinget samtykker i at Kongen gir tillatelse til Otteraaens Brugseierforening til fortsatt regulering av Byglandsfjorden m.m på de vilkår som er gjort rede for i proposisjonen.

Stortinget samtykker i at Kongen gir tillatelse til Otteraaens Brugseierforening til overføring av Bjørnarå, Blautgrjøtbekken, Løyningsbekken, Optestøylsbekken, Stemtjørnbekken, Bjorbekken og Lautjønn til Sarvsfossen/Skarg kraftverk, og overføring av Strendetjørnbekken, Bestelandså og Fjellskarå til Farå og Brokke kraftverk, og at Otra Kraft DA gis konsesjon til erverv av fall og bygging av Skarg kraftverk på de vilkår som er gjort rede for i proposisjonen.

2 Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget

2.1 NVEs innstilling av 23. mars 1999

2.1.1 Innledning

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) avga innstilling i saken 23. mars 1999. Innstillingen er svært omfattende, og følger derfor av praktiske årsaker ved denne stortingsproposisjonen som uttrykt vedlegg. Søknaden datert 26.11.1985 er i sin helhet inntatt i NVEs innstilling. Der departementet viser til NVEs innstilling, er det dette vedlegget det vises til. I punktene 2.1.2 til 2.1.7 følger noen avsnitt av det NVE har tatt inn som sine merknader i innstillingen.

2.1.2 Bakgrunn

Otteraaens Brugseierforening fikk 22.11.1912 konsesjon for regulering av Byglandsfjorden og flere fjellvann i Setesdal. Fra øverst i vassdraget gjelder dette Breivatn-Sesvatn, Hartevatn-Breivevatn, Store Førresvatn, Vatnedalsvatn og Bossvatn. I tillegg gjelder konsesjonen Langerakvatn og Hovatn som drenerer ut i Byglandsfjorden, og Gyvatn, hvis avløp renner sammen med Otra nedenfor Byglandsfjorden.

Det ble gitt tillatelse til økt regulering av Vatnedalsvatn 09.07.1942, stadfestet 28.11.1947.

Hovatn er regulert ytterligere ved konsesjon av 16.06.1967 i forbindelse med utbyggingen av Hovatn kraftverk.

Reguleringen av Bossvatn ble utvidet i forbindelse med utbyggingen av Brokke kraftverk ved konsesjon av 15.09.1961. Ved konsesjon av 15.11.1974 ble det gitt tillatelse til ytterligere regulering av Bossvatn og Vatnedalsvatn med planendringer av 16.03.1979. Etter at denne reguleringen stod ferdig, overføres avløpet fra Breivatn-Sesvatn, Hartevatn-Breivevatn og Store Førresvatn til Vatnedalsvatn som er regulert med 140 meter. Derfra nyttes vannet i Holen kraftstasjon med utløp i Bossvatn som er inntak for Brokke kraftverk. I forbindelse med 1974-konsesjonen og planendringen av 1979 ble det fastsatt nytt manøvreringsreglement for hele vassdraget. Som følge av endret tilrenning fra

ovenforliggende magasiner ble det i 1974 fastsatt manøvreringsbegrensninger for Byglandsfjorden. Fra vårflommens kulminasjonen og ut august skal vannstanden i Byglandsfjorden ikke være lavere enn kote 202,0, dvs 1 m under HRV.

Manøvreringsreglementet for vassdraget ble sist oppdatert i forbindelse med tillatelse til planendring for Urar-magasinet, gitt ved kongelig res 02.06.1995. Fra manøvreringsreglementet refereres bestemmelsene om minstevannføring i vassdraget:

«Fra Lislevatn skal i tiden fra snøsmeltingens begynnelse og til 15. oktober slippes en minstevassføring på 2 m³/s og resten av året minst 1 m³/sek. I Otra nedenfor Børtemannsbekken skal det i samme tidsrom holdes minstevassføring på henholdsvis 4 m³/sek og 1 m³/sek.

Fra Hartevatn skal i tiden 15. juni til 15. september slippes en minstevassføring på 2 m³/sek og resten av året minst 0,5 m³/sek.

Vassføringen målt ved Hoslemo VM må aldri være under 4 m³/s fra snøsmeltingens begynnelse til 15. oktober og 2 m³/sek resten av året.

Ved en tapping forbi dammen ved Bykil som aldri må være mindre enn 0,2 m³/sek skal det sørges for at vassføringen ved Valle VM ikke kommer under 3 m³/sek om sommeren og 2 m³/sek om vinteren. Vannføringen skal etter nærmere bestemmelse av departementet kunne økes til henholdsvis 5 og 3 m³/sek.

Nedenfor Byglandsfjorden dam skal vassføringen målt ved Vigeland VM i den tid ovennevnte restriksjoner for tapping fra Byglandsfjorden gjelder ikke komme under 50 m³/sek. På samme måte som ovenfor skal minstevannføringen kunne økes til 80 m³/sek.»

I konsesjonen fra 1912 er det i tillegg bestemmelser om at vannføringen ut av Gyvatn og Langerakvatn ikke skal være mindre enn «nuværende minimalvannføring».

2.1.3 Søknaden

Søknaden fra Otteraaens Brugseierforening gjelder fornyelse av konsesjoner fra 22.11.1912 og

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Tabell 2.1

Magasin	NV	LRV	HRV	Reg.høyde i meter	Mag.volum i mill.m ³
Byglandsfjorden		198	203	5,0	212,3
Gyvatn	561,5	561,5	564,5	3,0	12,6
Langeraksvatn	595,34	593,84	597,84	4,0	12,5
Hovvatn	685,68	685,68 (673,84)	690,68	5,0 (16,84)	32,3 (80)
Bossvatn	529,0	521,0 (495,0)	529,0 (551,0)	8,0 (56,0)	42,5 (296,0)
Vatnedalsvatn ¹⁾	745,0	742,5 (700,0)	763,5 (840,0)	7,5 (140,0)	38,2 +103,4 (1150,0)
Hartevatn – Breivevetn	753,9	751,9 (757,3)	758,9	7,0 (1,6)	35,6 (10,6)
Store Førresvatn	839,0	836,0	843,0	7,0	20,6
Breivatn – Sesvatn	895,0	894,0	896,5	2,5	16,6

¹⁾ Konsesjonen fra 1912 gjelder fra kote 742,5 til 750,0, mens 1947-konsesjonen gjelder innenfor grensene kt 750,0 til 763,5.

Tall i parentes viser reguleringsgrenser fastsatt i senere konsesjoner og totalt magasinivolum i dag.

Konsesjon for økt regulering av Hovvatn ble gitt 16.06.1967.

Tillatelse til øvrige tilleggsreguleringer er gitt 15.09.1961, 15.11.1974 og 16.03.1979.

09.07.1942, stadfestet 28.11.1947. Konsesjonene utløp 28.11.1987.

Konsesjonene som søkes fornyet omfatter magasinene i tabell 2.1.

Som det framgår av tabell 3.1 gjelder søknaden bare deler av dagens regulering for Vatnedalsvatn, Bossvatn og Hovvatn.

Søknaden gjelder opprettholdelse av eksisterende magasiner. Med unntak av Byglandsfjorden søkes det om at manøvreringsreglementet beholdes uforandret. Med begrunnelse i krav om økt vannføring ved Vigeland søkes det om at gjeldende restriksjon for tapping fra Byglandsfjorden endres slik at Byglandsfjorden kan senkes til kote 200,5 i

sommerperioden, dvs 2,5 m under HRV. Ellers vil kravet om økt vannføring føre til behov for tapping fra fjellmagasinene for å overholde minstevannføringsbestemmelsene.

De omsøkte konsesjonene gjelder et magasinivolum på til sammen 526,6 mill.m³ som utgjør ca 25 % av totalt magasinivolum i vassdraget.

2.1.4 Økonomi

Med begrunnelse om at de omsøkte magasinene er en integrert del av de totale reguleringsanleggene i vassdraget har søker i søknaden ikke angitt den økonomiske verdi av magasinene utover en over-

Tabell 2.2 Reguleringene i Otra utnyttes i følgende kraftstasjoner:

Kraftverk	Fallhøyde (m)	Installasjon (MW)	Produksjon (GWh/år)	Eier	Satt i drift
Ovenfor Byglandsfjorden					
Holen 1 og 2	261	174	678	Otra Kraft DA	1981
Holen 3	622,7	154	281	Otra Kraft DA	1987
Brokke	284,3	328	1540	Otra Kraft DA	1964 og 76
Hekni	38,5	56	240	AAK og VKE	1995
Hovvatn	482,2	44	84	KEV	1970
Langerak	297,5	1,2	8	AAK	1915
Nedenfor Byglandsfjorden					
Iveland	50,5	44	340	KEV	1949
Nomeland	20,4	29	164	KEV	1920 og 94
Steinsfoss	57,6	109	570	KEV	1957 og 85
Hunsfoss	14,3	12	80	VAE	1926 og 64
Vigelandfoss	19,7	26	170	Vigeland Brug	1972
Totalt		977,2	4155		

Dataene er oppgitt av OB ved telefaks datert 07.12.1998. Fallhøyden er angitt ved magasinene 1/3 nedtappet. KEV= Kristiansand Energiverk AS, AAK= Aust-Agder kraftverk, VKE= Vestfold Kraft Energi AS, VAE= Vest-Agder Energiverk

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

sikt over hvor mange effektive naturhestekrefter dagens magasiner representerer i de forskjellige kraftstasjonene.

På forespørsel fra NVE har Otteraaens Brugseierforening foretatt simuleringer av kraftproduksjonen i Otra med og uten de omsøkte magasinvolumene. I brev datert 08.11.1996 oppgis det at de omsøkte reguleringene betyr midlere års produksjon på 106 GWh, og at produksjonen flyttes fra sommer til vinter slik at vinterproduksjonen øker med 211 GWh.

2.1.5 Andre fordeler

Reguleringen bidrar i noen utstrekning til reduserte flommer i vassdraget. Dette gjelder særlig flommer om våren og om sommeren. For store flommer om høsten med fulle magasiner vil reguleringen ha mindre betydning.

Dagens minstevannføring ved Vigeland på 50 m³/sek ligger vesentlig over alminnelig lavvannføring som er angitt til 16,5 m³/sek. Reguleringen bidrar derfor til økt vannføring i tørre perioder og bedrer derfor forurensningssituasjonen i den nederste delen av vassdraget i slike perioder.

Kraftutbyggingen har gitt kommunene i Setesdal økonomisk uttelling i form av skatter, konsesjonskraft og avgifter.

2.1.6 Skader og ulemper

Reguleringene bidrar til endret vannføring i form av redusert vannføring om sommeren og økt vannføring om vinteren. I tillegg har senere konsesjoner ført til overføringer med tilhørende sterkt redusert vannføring på berørte elvestrekninger. Ved vurdering av skader og ulemper kan det være vanskelig å skille konsekvensen av de omsøkte konsesjonene fra de senere konsesjonene som er gitt i vassdraget.

Lange strekninger, særlig nedstrøms Brokke kraftverk, er i dag sterkt plaget med begroing. Årsaken til begroingen er noe uklar, men mye tyder på at reguleringene i vassdraget er med på å øke problemet, bl a pga jevnere vannføring og redusert islegging i vintersesongen. Den økte begroingen har blant annet negative konsekvenser for mulighetene for utøvelse av fiske og friluftsliv.

Vassdraget er et viktig landskapselement i Setesdalen og viktig for opplevelsesverdien av landskapet. For alle kommunene langs vassdraget er friluftsliv og turistnæring viktige satsingsområder. Reguleringene reduserer opplevelsesverdien og verdien av vassdraget for friluftsliv.

Levevilkårene for fisk er endret både på elve-

strekningene og i de berørte magasinene. Byglandsfjorden hadde tidligere en god bestand av aure og bleke, en feskvannsstadionær laksefisk av stor nasjonal verdi. Reguleringen har ført til sterkt begrensede gytevilkår for bleka. I følge fylkesmannen i Aust-Agder har ikke bleka reprodusert naturlig siden midten av 1970-tallet og er helt avhengig av den årlige utsettingen som er pålagt regulanten.

Reguleringen av Byglandsfjorden har ført til økt erosjon enkelte steder rundt vannet. NVE har i samarbeid med Otteraaens Brugseierforening foretatt en kartlegging av utsatte erosjonsområder og utarbeidet en plan for erosjonssikring. Vi viser til kommentarene til vilkår nr 11.

2.1.7 NVEs vurdering og konklusjon

Otravassdraget har vært regulert og nyttet til kraftproduksjon i en rekke år. Det er foretatt terskelbygging og pålagt minstevannføringer for å avbøte ulempene av reguleringene. Omgivelsene har i stor grad tilpasset seg situasjonen slik den er i dag, og bortsett fra økt regulering av Byglandsfjorden er det ikke foreslått endringer i forhold til dagens situasjon. De største reguleringene og overføringene fulgte av konsesjonen fra 1974 med økt regulering av Vatnedalsvatn og Bossvatn og utbyggingen av Brokke kraftverk med konsesjon 15.09.1961. Disse senere reguleringene og overføringene sammen med kraftverksutbygginger på fallstrekninger bidrar i vesentlig grad til ulempene som følger av vannkraftutbyggingen i vassdraget. Det foreligger ikke krav om at det ikke skal gis ny konsesjon for de omsøkte reguleringene. Alle innkomne krav er knyttet til vilkår for ny konsesjon.

Konsesjonen av 1912 har ikke ordinær hjemfallsrett. Konsesjonen er gitt for 75 år og i vilkår 1 heter det at dersom det finnes påkrevet for allmenne interesser kan reguleringsanleggene forlanges fjernet og den tidligere tilstand gjenopprettet. Dersom reguleringsanleggene ikke kreves fjernet, kan det gis ny konsesjon på de vilkår som dagens lovverk stiller til beskyttelse for de allmenne interesser. Kommer en slik ordning ikke i stand, kan staten overta reguleringsanleggene.

For konsesjonen fra 1942, tilleggsregulering av Vatnedalsvatn, har staten hjemfallsrett. Staten har ikke fallrettigheter i vassdraget. Med henvisning til Arendalssaken og Randsfjordsaken der det etter en grundig vurdering framheves at staten ikke kan ha økonomisk utbytte av å ha reguleringsrettigheter uten tilhørende fall, finner NVE at det ikke er grunnlag for å anbefale at staten benytter sin hjemfallsrett.

På bakgrunn av de påviste skadene og hørings-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

uttalelsene finner NVE at det ikke er grunn til å kreve nedleggelse av reguleringsanleggene. Vi finner at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene slik at kriteriet i reguleringslovens § 8 for å gi tillatelse er tilfredsstillt. Vi konkluderer derfor med at det bør gis ny tillatelse etter reguleringsloven for regulering av Byglandsfjorden og fjellmagasinene på de vilkår som er kommentert under.

2.2 Høringsuttalelser til NVEs innstilling om ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m.

2.2.1 Kommunal- og regionaldepartementets uttalelse av 6. april 1999

«Kommunal- og regionaldepartementet har ingen merknader til NVEs innstilling av 23. mars 1999 vedrørende ovennevnte søknad fra Otteråens Brugseierforening.»

«Vilkårene bør imidlertid inneholde opplysninger om at Kommunal- og regionaldepartementet har utarbeidet standardvedtekter samt retningslinjer for bruken av konsesjonsavgiftsmidlene.»

2.2.2 Landbruksdepartementets uttalelse av 14. mai 1999

Landbruksdepartementet har ingen merknader til NVEs innstilling.

2.2.3 Miljøverndepartementets uttalelse av 5. januar 2000

«Otravassdraget er utbygget med til sammen 11 kraftstasjoner med en samlet midlere produksjon på 4155 Gwh pr. år. Den første konsesjonen ble gitt i 1912.

Søknaden gjelder fornyelse av konsesjoner fra 22.11.1912 og 9.7.1942 (stadfestet 28.11.1947). Konsesjonene omfatter hele eller deler av de fleste magasinene i vassdraget og utløp 28.11.1987. Søknaden er datert 26.11.85 og ble sendt på høring fra NVE allerede i 1986, men behandlingen har av ulike årsaker tatt lang tid. En av årsakene er at det etter forslag fra Fylkesmannen i Vest-Agder ble utarbeidet en flerbruksplan for nedre Otra i perioden 1987-1989 slik at høringspartene kunne få et bedre grunnlag å uttale seg på.

Vi har forelagt NVE's innstilling for Fylkesmannen i Telemark, Fylkesmannen i Aust-Agder, Fylkesmannen i Vest-Agder, Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren. Utta-

lelsene fra disse instansene vedlegges i kopi. Alle, bortsett fra Riksantikvaren, avga også uttalelse til søknaden i sin tid.

Fylkesmannen i Vest-Agder går i mot at konsesjonsbehandlingen slutføres før spørsmålene vedrørende minstevannføring forbi elvekraftverkene Iveland og Steinsfoss er avklart. De øvrige instansene går ikke imot at det gis ny konsesjon, men har merknader til vilkårene.

NVE har tatt hensyn til de fleste forslag fra miljøvernforvaltningen bortsett fra forslagene som vedrører Otra i Vest-Agders del av vassdraget, dvs. nedenfor reguleringsmagasinene. Vi viser i den forbindelse til vurderingene fra Fylkesmannen i Vest-Agder.

Miljøverndepartementet har i sin vurdering av søknaden om ny reguleringskonsesjon foretatt en helhetlig vurdering av de reguleringer og andre inngrep som er foretatt for kraftverksformål. I denne forbindelse er det viktig å merke seg at også elvekraftverkene nederst i vassdraget i stor grad nyter godt av de reguleringer som nå skal tas opp til fornyet vurdering. Ut fra denne helhetlige vurderingen av de miljømessige belastningene i vassdraget er vi kommet til at vi ikke vil frarå at det gis ny tillatelse etter reguleringsloven for regulering av Byglandsfjorden og fjellmagasinene dersom det samtidig fastsettes vilkår om minstevannføringer forbi inntakene for elvekraftverkene Iveland og Steinsfoss i tillegg til de vilkår som NVE har foreslått og våre øvrige forslag til vilkår.

Vi er kjent med at konsesjonene for Iveland og Steinfoss kraftverker ikke er oppe til vurdering nå. Vi har imidlertid foretatt en helhetlig vurdering av vassdraget og i den forbindelse funnet at den miljømessige belastningen som magasinene representerer kan godtas dersom dette kompenseres av tiltak for delvis å rette opp miljøinngrep lenger ned i vassdraget, bl.a. ut fra tankegangen om «hvor man får mest miljø for pengene». Vi mener derfor at Otteråens Brugseierforening kan belastes et slikt krav og at det er opp til reguleringsforeningen eventuelt å rede ut den interne økonomiske kompensasjonen til kraftverkseieren som etter det vi vet er Kristiansand Energiverk.

Vi viser til uttalelsene fra fylkesmennene når det gjelder merknader til reguleringenes innvirkning på de ulike interesser i Otra og merknader til øvrige forhold vedrørende reguleringen og kraftutbyggingen i vassdraget.

Vi har følgende merknader til konsesjonsvilkårene:

Vilkår vedrørende naturforvaltning (post 7)

DN peker på at vilkår om økonomisk bidrag til

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

tiltak som iverksettes for å bedre forholdene for fisk/vilt/friluftsliv har blitt en del av standardvilkårene på naturforvaltning etter at DN kom med sin uttalelse til søknaden. Med bakgrunn i de til dels store negative konsekvensene reguleringene har for vassdraget, spesielt for fisk og friluftsliv, foreslår DN derfor slikt vilkår.

Departementet støtter forslaget som er lydende:

«Fra og med det år konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale årlige beløp til opphjør av fisk og friluftsliv til hver av kommunene etter følgende satser:

Kristiansand:	kr 20.000,-
Vennesla:	kr 75.000,-
Bygland:	kr 75.000,-
Valle:	kr 75.000,-
Bykle:	kr 75.000,-
Evje og Hornnes:	kr 25.000,-
Iveland:	kr 10.000,-

Beløpene skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpene skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyrene for å iverksette tiltak til beste for fisk og friluftsliv i kommunene. Med hensyn til tiltak som kommer friluftslivet til gode skal beløpene nyttes etter nærmere bestemmelse gitt av DN.»

Beløpenes størrelse er foreslått med utgangspunkt i de belastninger de enkelte kommuner har hatt og fortsatt vil få på fisk/friluftsliv som følger av reguleringene.

Vilkår vedrørende kulturminner (post 8)

NVE har på bakgrunn av uttalelsen fra Oldsaksamlingen foreslått konsesjonsvilkår vedrørende registrering av kulturminner i den eksisterende reguleringssonen. En slik type vilkår har det nå i mange år vært vanlig å fastsette ved fornyelser av reguleringskonsesjoner. NVE's forslag til vilkår bør imidlertid omformes noe. Vi ber på denne bakgrunn om at følgende vilkårs-tekst erstatter innstillingens forslag til utforming av post 8:

«8. (Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter snarest, og senest innen 5 år dersom vedkommende kulturminnemyndighet ikke forlenger fristen, å oppfylle lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner §§ 8 og 9 i områder som berøres av reguleringen. Kostnadene knyttet til gjennomføring av arkeologiske undersøkelser og utgravinger, herunder også for- og etterarbeider, bæres av tiltakshaver, jf kulturminneloven § 10. De arkeologiske

undersøkelsene i reguleringssonene skal tilpasses driften av reguleringsmagasinene slik at det unngås unødig nedtapping. Konsesjonæren skal derfor varsle fylkeskommunen om når og hvordan magasinene planlegges nedtappet i god tid på forhånd».

Vi viser for øvrig til vedlagte kopi av uttalelse fra Riksantikvaren.

Vilkår vedrørende begroing av krypsiv (post 11 etc)

Lange strekninger av hovedelva er i dag sterkt plaget av begroing, noe som er negativt blant annet for friluftsliv og fiske. Konklusjonene på omfattende undersøkelser som Norsk Institutt for vannforskning har gjennomført knytter krypsivproblematikken sammen med reguleringene i vassdraget, jf følgende sitat fra NIVA-rapport O-95121 av 1995):

«Vegetasjonsundersøkelser har vært foretatt av NIVA langs store deler av Setesdalen med særlig vekt på Valle kommune. Konklusjonene på disse undersøkelsene peker i samme retning, hovedårsaken til problemveksten har vært vassdragsreguleringene i Otra, og spesielt reguleringsinngrep som har ført til utjevnet vannføring og vannstand, herunder forhøyet vintervannføring (Rørslett 1987, 1994, Rørslett m.fl. 1990, Branderud m.fl. 1992).»

NVE har foreslått i post 10 (terskler m.v.) at konsesjonæren kan pålegges å delta i undersøkelser og tiltak for å redusere begroingen av vassdraget. Departementet forutsetter at dette vilkåret gir hjemmel for å pålegge regulanten å betale den vesentligste delen av omkostningene.

Fylkesmannen i Vest-Agders forslag vedrørende manøvreringsreglementet bl.a. med sikte på å motvirke begroingen, er omtalt nedenfor.

Manøvreringsreglementet

A. Minstevannføring i nedre deler av vassdraget

Fylkesmannen i Vest-Agder beklager at NVE er av den oppfatning at spørsmålene om minstevannføring og andre tiltak på utbyggingsstrekningene nedenfor Kilefjorden (elvekraftverkene Iveland og Steinsfoss) ikke kan tas opp til vurdering i denne saken. Fylkesmannen viser som motargument til NVE's vurdering bl.a. til at lønnsom drift av disse kraftverkene i stor grad er avhengig av reguleringene.

Fylkesmannens konklusjon er som følger:

«Ut fra forholdet til allmenne natur- og rekreasjonsinteresser i den sterkest befolkede delen av fylket, kan Fylkesmannen i Vest-Agder ikke gå inn for at konsesjonene for regulering

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

gene i øvre del av Otravassdraget fornyes i tråd med NVE's anbefaling i ekspedisjon av 3. mars d.å. Allmenne interesser som blir skadelidende som følge av dagens vannføringsregime tilknyttet driften av elvekraftverkene Iveland og Steinsfoss må avklares før Fylkesmannen kan gi sin støtte til fornyet konsesjon for reguleringene i øvre del av Otravassdraget.

Fylkesmannen vil anmode departementet om å bidra til at mulighetene for å trekke inn minstevannføringspålegg nedstrøms Gåseflådammen og nedstrøms Beihølen i tilknytning til denne konsesjonsbehandlingen vurderes juridisk innen eventuell fornyet konsesjon for magasinene i Otra tildeles.»

DN peker i sin uttalelse til departementet på at vassdraget er omfattet av flere konsesjoner gitt til ulike tidspunkt, noe som vanskeliggjør et helhetlig grep omkring eventuelle endringer som kan komme allmenne interesser til gode. DN støtter på denne bakgrunn fylkesmannens vurderinger og ber Miljøverndepartementet vurdere muligheten for å trekke inn minstevannføringspålegg som anmodet av Fylkesmannen i Vest-Agder før eventuelt konsesjon gis.

Også kommunene i nedre del av vassdraget går sterkt inn for slipp av minstevannføring fra inntaksdammene.

Miljøverndepartementet forutsetter som det går fram ovenfor at det fastsettes minstevannføring forbi inntakene for elvekraftverkene Iveland og Steinsfoss. Vi viser til Fylkesmannen i Vest-Agders uttalelse og kommunenes uttalelser når det gjelder begrunnelse for forslaget.

B. Manøvreringsreglementet for øvrig

Fylkesmannen i Aust-Agder foreslår at vannstanden i Byglandsfjord holdes på kote 200,5 i blekas gytetid i Byglandsfjorden, dvs. normalt i perioden 20.11.- 20.12. DN støtter forslaget. Departementet støtter forslaget, og viser til at det bygger på ny kunnskap. Vi viser til fylkesmannens uttalelse når det gjelder begrunnelsen for forslaget.

Fylkesmannen i Vest-Agder foreslår at man i konsesjonen åpner muligheten for å utarbeide og iverksette et «dynamisk vannføringsregime for vassdraget med tanke på å kunne benytte særlige vannføringsregimer ut over hva foreliggende forslag til konsesjon hjemler, for å bearbeide krypsivproblematikk så vel som eventuelle andre naturforvaltningsmessige problemer».

Departementet ber om at dette spørsmålet utredes da nyere forskning, herunder omkring krypsivproblematikken, peker i retning av at meget stabile vannføringer slik de følger

av minstevannføringspålegg og lignende kan ha negativ virkning på natur- og dyreliv.

Tillatelse etter lov om forurensninger og om avfall

Det kan gis tillatelse til fornyelse av reguleringskonsesjonen etter lov om forurensninger og om avfall § 11 dersom det fastsettes vilkår som foreslått i post 9 i NVE's utkast til vilkår. Vi ber imidlertid om at ordet «Miljøverndepartementets» erstattes av ordet «fylkesmannens».

2.2.4 Vest-Agder fylkeskommunes uttalelse av 9. juli 1999

«Vi viser til fylkesmannens uttalelse til Miljøverndepartementet av 28. april 1999, og støtter fylkesmannens vurderinger. Spesielt vil vi påpeke krypsiv problematikken som vi mener regulanten må pålegges å gjennomføre avbøtende tiltak i forhold til. Regulanten har vist betydelig vilje til å arbeide med krypsivs problematikken (inkludert flotgras), og er fortsatt innstilt på å fortsette sin innsats på dette feltet. På den bakgrunn mener vi at det er uproblematisk å nedfelle krav til regulanten i konsesjonsbetingelsene, angående avbøtende tiltak i forhold til nevnte problematikk.

I forhold til konsesjonen som NVE anbefaler har vi ingen spesielle kommentarer i forhold til automatisk vernede kulturminner, jfr. utkast til konsesjonsvilkårene pkt 8, men unntak av siste setning. Blir det aktuelt med nye registreringer er vi avhengige av å skaffe feltarbeidere. Vanligvis må det planlegges og bestilles i god tid før feltsesongen. På denne bakgrunn er siste setning i konsesjonsvilkårene pkt. 8 lite nyansert. Vi anbefaler at siste setning byttes ut med følgende setning:

Konsesjonæren må i god tid søke samarbeid med fylkeskommunen slik at ønsket registreringsarbeide kan skje i samsvar med driften.»

2.2.5 Vinje kommunes vedtak av 20. mai 1999

Vinje kommune har i kommunestyret 20.05.99 (sak 47/99) enstemmig vedtatt å holde fast på kravet i sin uttalelse av 08.11.90. Under sakens vurdering heter det:

«Vasstanden i magasinet er ustabil heile sommaren, og det skuldast truleg at overløpet er for trangt.

Den ujamne vasstanden skaper ulemper og skader med bruk av båtar, og så langgrunt som vatnet er så er det store areal som vert råka. Området rundt Sæsvatn er viktig for friluftsliv og turisme.

[Vedtak av 08.11.90]

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Fylkesmannen i Telemark har i hovudsak same krav som Vinje kommune.»

2.2.6 Bykle kommunes uttalelse av 9. juli 1999

På vegne av Bykle kommune uttaler advokatfirmaet Vislie Ødegaard & Kolrud følgende:

«I. Innledende bemerkninger

Bykle kommune viser til departementets brev av 29.04.99 der høringsfristen er satt til 10.07.99. Bykle kommune har tidligere avgitt uttalelse, jfr. kommunestyrevedtak av 30.06.94. Kravene der opprettholdes, og utdypes/suppleres med denne uttalelsen. Uttalelsen er utformet på bakgrunn av opplegg fra og drøftinger med h.r. advokat Ingolf Vislie, som i tillegg har deltatt på møter og befarings i kommunen.

De omfattende reguleringene i kommunen utgjør betydelige naturinngrep, og påfører kommunen og grunneierne en rekke negative konsekvenser.

Otra vassdraget med de omsøkte magasiner er det sentrale elementet i landskapsbildet i kommunen. Vassdraget er en grunnleggende forutsetning for bosetting og videreutvikling av kommunen. Kommunen vil i fremtiden bli mer og mer avhengige av nye utmarksnæringer, særlig turisme, og det er bred enighet om at reiseliv/turistnæringen for fremtiden vil være kommunens viktigste satsningsområde. Denne utviklingen tilsier en helt annen vektlegging av friluft- og miljøinteresser enn ved tidligere konsesjonstildelinger.

Det er i dag naturlig å stille andre og strengere miljøkrav til kraftproduksjonen. Dette både fordi samfunnet generelt opererer med strengere miljøkrav til virksomheter, og fordi turist- og friluftssinteressene knyttet til vassdraget har vært i sterk vekst de siste årene. Det fremgår blant annet av forarbeidene til ny vannressurslov, Ot.prp nr. 39 (1998-99) side 30:

«Generelt støtter departementet utvalgets forslag om å styrke hensynet til de allmenne interesser.»

Det er og har vært en kraftig vekst i antall turister, samtidig som turistsesongen er utvidet til nesten hele året. Turistinteressene er igjen meget viktige for handels- og servicenæringene i bygda.

Det er nå tale om å innvilge tidsbegrenset konsesjon for en kraftproduksjon som ikke vil kreve særlige nye investeringer. Det må allerede av denne grunn antas at reguleringen vil være meget lønnsom. En mulig marginalt redusert lønnsomhet må aksepteres for å iva-

reta grunnleggende miljøs hensyn, og hensyn til lokale brukerinteresser og næringsutvikling.

Bykle kommune finner NVEs innstilling av 22.03.99 for svak på flere punkter. Dette knytter seg både til konkrete tiltak for å hindre/utbedre skader og økonomisk kompensasjon. Forholdene vil bli behandlet i denne rekkefølge, jfr. pkt. II og pkt. III. Videre tas det forbehold om ytterligere uttalelser. Dette vil være aktuelt etter befarings med departementet, og så snart NIVAs kunnskapsstatus om krypsiv foreligger, jfr. pkt. 2.3.

I løpet av konsesjonsbehandlingen har også et annet forhold aktualisert seg, nemlig kraftoverføring til kontinentet på grunnlag av effektkjøring av kraftverkene. På grunn av nærheten til overføringskablene er det påregnelig at kraftverkene i Otravassdraget i nokså nær fremtid vil utnyttes på denne måten.

Otra Kraft DA, som er et av medlemmene i Otteraaens brukseierforening, har opplyst at det er utført en forstudie av mulig effektkjøring i Brokke kraftverk. Dette inkluderer nytt aggregat og ny tilførselstunnel frem til kraftverket. Konsekvensene av effektkjøring er imidlertid ikke klarlagt i løpet av saksbehandlingen så langt. Dette til tross for at NVEs Veileder Nr. 1/1998 Konsesjonsbehandling av vannkraftsaker, fremhever at dette skal «klarlegges», jfr. pkt. 3.2.3. Dette er ytterligere fremhevet i pkt. 3.2.8 om forslag til manøvreringsreglement:»... Det skal særlig redegjøres for mulige planer om effektkjøring.»

Effektkjøring vil kunne ha betydning for forhold tilknyttet denne konsesjonssøknaden. Utnyttelsen vil kunne øke kraftproduksjonens lønnsomhet, og medføre nye skader. Dette har betydning både for de direkte økonomiske ytelsene konsesjonæren skal pålegges, men også for hva slags begrensninger /vilkår som bør settes av hensyn til miljø- og friluftssinteresser.

Konsesjonssøker må derfor pålegges å redegjøre for mulige planer om effektkjøring av kraftverkene. På bakgrunn av dette kan det være aktuelt både å kreve ytterligere tiltak mot skader og høyere kompensasjon.

Bykle kommune viser til forutsetningen for standpunktet om fortsatt regulering – at det ytes en rimelig kompensasjon i forhold til skadevirkningene av reguleringene og de verdiene reguleringsanleggene representerer, som i det vesentlige føres ut av distriktet. Det fremheves også at det nå skal gis helt ny konsesjon. Konsesjonsmyndighetene står da følgelig fritt i vurderingen av om det skal gis ny konsesjon, og eventuelt hvilke vilkår som bør oppstilles.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

II. Vilkår for konsesjon

Kommunen vil kreve flere endringer i manøvreringsreglementet (pkt. 2.1), bygging av renseanlegg pkt. 2.2, tiltak for bekjempelse av krypsiv (pkt. 2.3). Andre krav behandles i pkt. 2.4.

2.1 Manøvreringsreglementet

Kommunen har tidligere satt frem krav om taprestriksjoner til maksimalt 0,5 meter under HRV i sommermånedene for magasinene Hartevatn, Breivatn – Sesvatn, og Store Førresvatn. Restriksjonene må gjelde fra vårflorens kulliminasjon til 18.09 hvert år. NVE har bare tatt kravet til følge for Breivatn – Sesvatn.

Kravene fastholdes. For Hartevatn spesielt bemerkes at magasinet har en sentral beliggenhet i kommunen. Nedtapping i sommermånedene medfører en betydelig estetisk ulempe som er uheldig sett hen til kommunens satsing på reiseliv/turisme. Hartevatn bør derfor holdes så tett opp til HRV som mulig i sommerperioden.

Kommunen har heller ikke fått medhold i kravet om minstevannføring ved Hoslemo vannmerke. NVE synes å begrunne dette med at «bortfallet av vann i hovedelva på strekningen nedenfor Lislevatn (er) knyttet til rettigheter som ikke er til vurdering nå. . .»

Dette kan ikke være rettslig holdbart. Poenget er at reguleringene medfører betydelige endringer i vannføringen, og at manøvreringen av de omsøkte magasiner påvirker vannføringen ved Hoslemo vannmerke. Dette medfører klart at spørsmålet om minstevannføring ved Hoslemo er til vurdering i denne konsesjons-saken.

Ved vurderingen av hvilke konsesjonsvilkår som bør settes må det foretas en bred vurdering av samfunnsmessige hensyn. Det denne saken gjelder er reguleringer der det samlede magasinivolum utgjør 526 mill. m³, og konsesjonssøker har intet rettskrav på konsesjon, jfr. vassdragsreguleringsloven § 8. Skal ny konsesjon gis må fordelene være overveiende i forhold til ulempene, og vurderingene må ta utgangspunkt i hvordan situasjonen ville være uten reguleringene.

Vregl § 12 nr. 17 gir hjemmel for å oppstille vilkår for ivaretagelse av almene eller private interesser. Disse bør følgelig utformes i tråd med dagens bruksbehov og miljøkrav.

Konsesjonsmyndighetene kan også gå lenger enn hva som vil være nødvendig i forhold til minstevannføring ved Hoslemo vannmerke, nemlig pålegge vilkår for utbedring av skader som ikke har direkte årsakssammenheng med den aktuelle reguleringen. Dette følger direkte

av lovteksten, jfr. «almene hensyn», og dette er videre slått fast av departementet i Arendals-saken, jfr. St.prp. nr. 64 (1991-92) side 164:

«AVB reiser i brev av 05.12.90 spørsmål om hvorvidt det er juridisk adgang til å sette vilkår der det ikke er tale om å avbøte skader forårsaket av reguleringene. . . . Olje- og energidepartementet viser her til at vassdragsreguleringsloven gir en svært vid adgang til å sette vilkår for konsesjonen. . . . Departementet vil her bemerke at regu-lanten underlegges et manøvreringsreglement som skal overholdes. Dette fastsettes ikke bare for å optimalisere kraftproduksjonen, men også ut fra hvilke andre samfunnshensyn som skal ivaretas. Selv om reguleringen ikke skaper flommer må det være adgang til å sette vilkår som ytterligere reduserer flomproblemene i vassdraget.»

Til tross for dette uttales det en rekke steder i NVEs innstilling at forhold ikke er vurdert fordi skadevirkningene er knyttet til andre reguleringer/konsesjoner. En slik kunstig oppdeling av årsaker og konsekvenser i vassdraget medfører en pulverisering av ansvarsforholdene. Det kan uansett ikke være tvilsomt at tiltakene i de øvre deler av vassdraget naturlig forplanter seg nedover i vassdraget, men oppdelingen er heller ikke avgjørende for adgangen til å sette vilkår, jfr. vassdragsreguleringsloven § 12 nr 17 og uttalelsen sitert over.

Ettersom konsesjonsmyndighetene kan avslå søknaden har konsesjonsmyndighetene også hjemmel til det mindre, nemlig å pålegge konsesjonssøker å slippe en større eller mindre del av det tidligere konsederte vannet.

Konsesjonssøker har på side 90 i innstillingen kommentert kravet om minstevannføring, og foretatt beregninger over tapt produksjon. Kommunen bestrider beregningene da disse ikke tar hensyn til at vannet vil passere den planlagte kraftstasjonen i Skarg, jfr. søknaden om Brokke Nord og Sør. Den samme vannmengden vil dermed nyttes i kraftproduksjonen. Et mulig tap vil i så fall begrenses til tap av fall ved at vannet går gjennom Skarg istedenfor Hølen.

2.2 Resipientforholdene

Vannføringen i Otra er vesentlig redusert som følge av kraftutbyggingen. I området nedstrøms Hartevatn er vannføringen meget lav. Samtidig er dette området i kommunens midtregion et meget aktuelt utbyggingsområde for hytter. Utbygging av hyttefelter er særlig viktige prosjekter for Bykle kommune, jfr. innledende kommentarer om behovet for nye næringsgrunnlag.

Den reduserte vannføringen innebærer at

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

vassdraget ikke lenger kan nyttes som resipient for avløpsvann fra eksisterende bebyggelse og fra den nå planlagte utbyggingen. Dette gjør at utbyggingen vil bli vesentlig vanskeligere å gjennomføre.

I Valle kommune har regulanten allerede erkjent ansvar for resipientforholdene. Bygging og drift av renseanlegg ble også fastsatt som vilkår i 1974-konsesjonen. Problemstillingen var den gang ikke aktuell for Bykle kommune, som derfor fremmer kravet nå, i forbindelse med de konkrete utbyggingsprosjektene. Det vil være naturlig og rimelig å likebehandle kommunene på dette punkt.

NVE uttaler på side 53 at krav om rensning som uansett ville ha kommet ikke kan kreves dekket. Dette har ikke særlig betydning i denne saken. Bykle kommune er inneforstått med at forurensningsmyndighetene vil kreve avkloakering og bygging av renseanlegg ved større utbygginger. Poenget er imidlertid at kommunen, som følge av de dårlige resipientforholdene, påføres betydelige ekstrakostnader. For eksempel gjennom pålegg om avkloakering for eksisterende bebyggelse tidligere, pålegg om utvidelse av rensedistriktene, pålegg om bygging av anlegg med større rensesgrad, og pålegg om overføring av avløpsvann til andre resipienter.

Videre, som begrunnelse for ikke å ta kravet om renseanlegg til følge, uttaler NVE på side 120 at det «ikke er søkt om endringer i manøvreringsreglementet som vil føre til endringer i vannføringen i forhold til dagens reguleringer. . .»

NVE synes her å ha oversett at konsesjonene faktisk er utløpt, og at det nå eventuelt skal innvilges nye konsesjoner. Vilkår skal da vurderes og fastsettes ut fra situasjonen i dag. Det som nå skal vurderes er hva som ville være situasjonen i vassdraget uten regulering av vassdraget. Det kan da ikke være tvilsomt at resipientforholdene ville vært vesentlig bedre.

Bykle kommune krever derfor anlegg av renseanlegg i midtregionen. Regulanten må på samme måte som allerede gjennomført i Valle kommune, dekke 50 % av anleggskostnader og driftsutgifter. Slike vilkår er også satt i andre reguleringskonsesjoner.

2.3 Begroing/krypsiv

Fremveksten av krypsiv representerer et økende og stadig uløst problem. De negative virkningene og estetiske ulempene er velkjente. Kommunen og grunneierne finner NVEs innstilling for svak både hva angår årsaks/ansvarsspørsmålene og pålegg om konkrete tiltak. NVE viser blant annet til at «Begroing med blant

annet krypsiv er blitt et vesentlig problem flere steder i vassdraget.»

I innstillingen trekkes imidlertid årsaksforholdene i tvil jfr. side 121: «Årsaken til begroingen er uklar, men det er grunn til å tro at endringene i vannføringen som følge av reguleringsgene kan være en medvirkende årsak.»

NIVA har foretatt flere vitenskapelige undersøkelser om fremviksten av krypsiv, og har utgitt flere rapporter som behandler årsakssammenheng og evaluerer tiltak. I NIVAs rapporter konkluderes det entydig med at kraftproduksjonen er den helt dominerende årsaken til krypsivproblemene, jfr. rapportene datert 18.06.87, 30.06.90 og 15.06.97. I rapporten fra 1987 konkluderes det blant annet med:

Problemene med tilgroing startet samtidig med regulering av øvre Otra. . . Endringene i forekomst av vegetasjon er dokumentert med et omfattende flybildemateriale.

Krypsiv-plantene i Otra viser ikke tegn på økt næringstilførsel som kan stamme fra jordbruk, bosetting osv. Dette betyr at forurensning kan utelukkes som forklaring på den økte veksten.

Årsaker til de oppståtte problemer er miljøendringer som følge av reguleringer i Otra, og antas hovedsakelig å være: Økt vintervannføring, økt temperatur vinterstid, manglende islegging, redusert sommervannføring og flomdemping, i noen grad også tilslamming m.v. fra tunnelarbeidene.

NIVA peker altså særlig på endringene i vannføringen. Redusert sommervannføring og flomdemping, økt vintervannføring, samt høyere vanntemperatur om vinteren med manglende islegging, har gitt krypsivet «helt uvanlig gunstige vekstvilkår», jfr. rapporten fra 1987 side 2. Samme sted fremheves at «Årsaksforholdet er meget godt dokumentert. . .».

I rapporten fra 30.06.90 uttales det at: «Årsaksforholdet og tidsendringene i vegetasjonsforekomst er godt dokumentert bl.a. ved analyse av flybilder før og etter utbygging av Brokke kraftverk, hydrologiske analyser, og måling av næringsstoffmengder i plantene. Det er også foretatt sammenligninger med andre vassdrag og innsjøer med krypsiv, hvor regulering og/eller forsuring ikke gjør seg gjeldende.»

NVEs formuleringer harmonerer ikke med NIVAs konklusjoner. Hovedårsaken – kraftproduksjonen – er i innstillingen redusert til en mulig medvirkende årsak. Dette uten henvisning til andre vitenskapelige undersøkelser.

Kommunen og grunneierne kan ikke akseptere at NVE nå begynner å trekke årsaksforholdene i tvil. NVE synes å basere sitt syn på fra sammenhengen løsrevne setninger i rapportene om at krypsivet har flere årsaker. Jeg viser her f.eks til NVEs innstilling til søknaden

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

for Brokke Nord og Sør side 50, der NVE har avgjørende vekt på uttalelser helt på siden av poenget i saken. Krypsiv er i utgangspunktet en naturlig bestand i vassdraget, og det bestrides for så vidt ikke at årsaksforholdene er sammensatte.

Det saken gjelder er imidlertid å klarlegge hovedårsaken til den sterke fremveksten av krypsivet. Dersom man leser NIVAs rapporter kan det ikke være tvilsomt at NIVA har dokumentert at kraftproduksjonen er hovedårsaken. Dersom kraftproduksjonen opphørte ville fremveksten av krypsiv gradvis gå tilbake. Årsaksammenhengen er omfattende dokumentert med registreringer, flybilder, sammenligning med uregulerte vassdrag, andre regulerte vassdrag osv. Det er derfor påfallende at NVE plukker ut en setning fra en av rapportene uten å nevne rapportenes øvrige innhold, og uten å nevne NIVAs klare konklusjoner.

NIVA arbeider for tiden med en kunnskapsstatus rapport om krypsiv. Denne, eller i hvert fall deler av rapporten, er ventet publisert mot slutten av året. Ifølge våre samtaler med NIVA er det intet som rokker ved NIVAs tidligere konklusjoner i dag. Kommunen vil komme tilbake til dette spørsmålet når rapporten foreligger.

Innstillingen inneholder ingen forslag til et konkret program for bekjempelse/kontroll av krypsivveksten. Regulanten bør pålegges å bekoste konkrete, løpende tiltak i kommunen. Tiltakene må baseres på den til enhver tid oppdaterte kunnskap om tiltak.

I dag er mekanisk rensning den metode som har vist seg å ha best effekt, men gir ingen varig løsning på problemene. Konsesjonæren må inntil varige løsninger presenteres, pålegges å anskaffe maskiner, samt stille personell til å drive løpende krypsivbekjempelse. Videre må konsesjonæren pålegges å finansiere forskningsprosjekter om krypsiv.

De økonomiske konsekvensene må erstatte rettighetshaverne gjennom avholdelse av skjønn. Disse skadene har ikke tidligere vært behandlet av domstolene, og det er klart rettslig grunnlag for pålegg om avholdelse av skjønn. Dette med mindre brukseierforeningen blir enige med grunneierne om et oppgjør i minnelighet.

2.4 Anlegg av fangdam

Fra Arne Johan Mosfjell, som driver ulike aktivitetstilbud på Hovden, har kommunen fått presentert planer om bygging av fangdam ovenfor Hovden. Dette for å bedre forholdene for rafting. Kommunen stiller seg positiv til planene, både fordi tilretteleggelse av slik aktivitet er i samsvar med kommunens satsning på reiseliv/

turisme, og fordi en fangdam kan bidra til et jevnere vannspeil. Prosjektet må ses i sammenheng med kommunens generelle standpunkt om at regulanten bør bidra med tiltak som muliggjør også annen bruk av vassdraget.

Mosfjell vil utarbeide et forprosjekt med tekniske og kostnadmessige beregninger. Dersom prosjektet gjennomføres finner kommunen det naturlig at regulanten pålegges å bidra økonomisk.

III. Økonomisk kompensasjon

Under dette pkt. behandles kommunens krav om økonomisk kompensasjon.

Det er tidligere lagt frem beregninger over verdiene i magasinene til kr. 350 mill. Beregningene er utført av Hydrologiservice A/S ved cand.real Einar Østvold, jfr. brev av 23.12.93. Videre er det foretatt beregninger i forhold til produksjonen i Otravassdraget. Produksjonen representerer enorme verdier, der kapitalisert verdi er anslått til nærmere 6 mrd. kr.

Utnyttelse av magasinene vil kreve minimale nyinvesteringer. Det må derfor legges til grunn at dette dreier seg om meget lønnsomme reguleringer.

Samtidig er det på det rene at reguleringene fører med seg en rekke skadevirkninger som ikke kan avhjelpes gjennom de foreslåtte tiltakene, og Bykle kommune er sterkt berørt av reguleringene. Kommunen har ikke gått imot fortsatt regulering, men gjort det klart at standpunktet til fortsatt regulering er betinget av rimelig kompensasjon i forhold til skadevirkningene og verdiene i magasinene representerer, som i det vesentlige føres ut av distriktet.

3.1 Konsesjonsavgifter

Kommunen viser til fremsatte krav om bruk av lovens maksimalsatser kr. 30,- pr. nhk.

3.2 Konsesjonskraft

Kommunen opprettholder tidligere fremsatte krav om kompensasjon for tap av 5 % konsesjonskraft fra 22.11.87 til 01.08.95 med tillegg av renter. For beregningen av kravet vises til tidligere oversendte brev fra h.r. advokat Ødegaard datert 02.04.96.

Det følger av vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 15 at det til kommunen skal avståes 10 % konsesjonskraft. Loven ble endret fra 5 % til 10 % allerede i 1917. Det må legges til grunn at brukseierforeningen har kunnet drive reguleringsanleggene videre på grunnlag av en midlertidig konsesjon siden 1987. Resultatet ellers ville være at anleggene er drevet i 12 år uten

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

konsesjon, noe som ville være klart rettsstridig. Den midlertidige konsesjonen fra 1987 må følge dagens vassdragsreguleringslov som fastsetter 10 % konsesjonskraft. Regulanten har da også avgitt 10 % konsesjonskraft fra 01.08.95.

Kommunen krever i tillegg avsavnsrenter av beløpet. Avsavnsrentene skal kompensere kommunens tap ved ikke å få disse rettmessige inntektene tidligere. I motsatt fall kunne kommunen investert beløpene og mottatt avkastning. Dersom det ikke tilkjennes renter av beløpet vil istedenfor brukseierforeningen beholde en uberettighet berikelse. Dette synes lite rimelig.

3.3 Næringsfond

Kommunen krevde 20 mill. kr. og er innstilt til dette, jf. NVE side 119. Kommunen har i tillegg krevet renter fra 1987, noe NVE ikke har tatt til følge. Derimot uttales at det ved fastsettelsen av fondet er tatt hensyn til tidsforløpet. «Det er likevel tatt hensyn til at konsesjonen løp ut i 1987 ved forslag til næringsfond.»

Beregningsmetoden NVE har benyttet er problematisk av flere årsaker. Det vises for det første til at kommunen ikke krever morarenter, men avsavnsrenter. Dersom konsesjonen hadde blitt innvilget i 1987, ville kommunen utvilsomt mottatt avkastningen av fondet. Med andre ord er dette et krav om den rettmessige avkastningen av beløpet.

Av ulike årsaker har saksbehandlingstiden foreløpig tatt 12 år. Regulanten har i denne perioden mottatt, eller hatt muligheten til å motta avkastningen av midlene til næringsfondet. Dersom regulanten skal beholde avkastningen innebærer den lange saksbehandlingstiden en ren berikelse for brukseierforeningen, og tilsvarende - et rent tap for kommunen. Kommunen finner det urimelig at konsesjons søker skal beholde avkastningen av beløpet for den lange saksbehandlingstiden. Næringsfondet er dermed i realiteten langt lavere enn 20 mill. kr. Trekker man fra renter og rentesrenter tilbake til 1987, blir næringsfondet under det halve.

Som grunnlag for å avslå kravet om renter på næringsfondet viser NVE til departementets avgjørelse i Arendalssaken, St. prp. nr. 64 (1991-92) der det ble lagt til grunn at næringsfondet forfaller når konsesjon innvilges. På side 169 i proposisjonen er spørsmålet om rente og indeksjustering av næringsfondet drøftet nærmere, og departementet viser til at konsesjonstidspunktet ikke er det tidspunktet den gamle konsesjonen løp ut, men det tidspunkt da ny konsesjon blir gitt.

At næringsfondet forfaller når ny konsesjon blir gitt følger av vassdragsreguleringsloven §

12 nr. 17, 2. pkt. Bestemmelsen kom inn i loven ved lovendring i 1983. Endringen var del i en større revisjon med sikte på å lovfeste indeksregulering av konsesjonsavgifter og næringsfond i de tilfelle dette er tilkjent som årlige ytelser. Dette nettopp for å hindre at årlige ytelser skulle reduseres som følge av inflasjon, noe som ellers ville føre til en «utilsiktet fortjeneste for den betalingspliktige og et tilsvarende tap for avgifts- og erstatningsberettigede», jf. Ot-prp. nr. 1 (1981-82). Det var da behov for å fastsette et klart forfallstidspunkt med tanke på senere indeksreguleringer. Altså en lovendring med det stikk motsatte formål av hva som kan bli resultatet i denne saken. Situasjonen i denne og andre saker med lang saksbehandlingstid, er overhodet ikke omtalt i lovforarbeidene. Det vil derfor være i direkte strid med lovendringens formål å fastsette forfallstidspunktet til 1999, og derigjennom nekte renter av næringsfondet.

Selv om lovens ordning i utgangspunktet er at næringsfondet forfaller når konsesjon innvilges, så er det like fullt lovens ordning at det trengs konsesjon for å regulere vassdrag. Kommunen hevder derfor at ny konsesjon i lovens forstand ble gitt i 1987 ettersom reguleringene da ikke ble avvirket. Vassdragsreguleringslovens regler må praktiseres på en rimelig måte når det foreligger en situasjon som lovgiver ikke har forutsett. Når det som her oppstår et langvarig konsesjonstomrom og virksomheten i hele perioden fortsetter, må virkningstidspunktet settes tilbake til umiddelbart etter utløpsdatoen for eldre konsesjoner. Det er også da ny konsesjon skulle vært innvilget. Alternativt må beløpet indeksreguleres ut fra synspunktet at fondet etter lovens ordning skulle vært utbetalt i 1987.

Departementet har i forbindelse med konsesjonsavgifter stilt seg fritt i forhold til lovens ordlyd, jfr. Arendalssaken og senere praksis om avsavnsretter av konsesjonsavgifter. Dette til gunst for konsesjonæren ut fra et synspunkt om at det ville være lite rimelig å ilegge konsesjonssøker morarenter for saksbehandlingstiden. På samme måte er det midre rimelig her å frata kommunen avkastningen av fondet fordi saksbehandlingstiden har vært så lang.

NVEs uttalelser om hensyntagen til tidsforløpet er også problematisk ut fra en forvaltningsrettslig synsvinkel. For det første følger det av lovens forarbeider at næringsfondet skal fastsettes ut fra to elementer: skadevirkningene og verdiene av reguleringene. Tidsforløpet er så vidt kommunen bekjent, ikke en del av fastsettelsesgrunnlaget. Videre innebærer begrunnelsen at det blir meget vanskelig å sammenligne næringsfondet med det som er tildelt i andre saker.

Kommunen opprettholder derfor tidligere

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

krav om næringsfondets størrelse med tillegg av rente og rentesrente. Dette medfører at ingen av partene «tjener» på lang saksbehandlingstid.

Kommunen krever som nevnt at konsesjons-søker må redegjøre nærmere for planer/muligheter i forhold til fremtidig effektkjøring. Så langt er kommunen bare kjent med at dette er vurdert for Brokke kraftstasjon, slik at skadebildet da neppe vil endres vesentlig i Bykle. Utnyttelsen vil imidlertid baseres på magasinene i Bykle, som på den måten kan ha en vesentlig høyere verdi. Kommunen tar derfor forbehold om å fremsette krav om høyere næringsfond.

IV. Avsluttende bemerkninger

Det forutsettes at de nye konsesjonsvilkårene gjøres gjeldende fra konsesjonstidens utløp 22.11.87. Dette innebærer at vilkårene kan tas opp til revisjon 22.11.2017. Det bør for fremtiden også tas sikte på felles revisjonsdato for samtlige reguleringer i vassdraget. Dette vil gjøre det enklere å vurdere skadene reguleringene medfører.

Hittil har vassdragets «bit for bit» regulering åpnet for ansvarsfraskrivelser fra regulantens side, og fremdeles opererer NVE med mer eller mindre kunstige skiller mellom hvilke skader som skyldes den ene eller andre reguleringen. Dette til tross for at vassdragsreguleringsloven ikke oppstiller noe krav om strikt årsakssammenheng mellom skader og vilkår. Vilkår skal derimot fastsettes for ivaretagelse av «*almene hensyn*».

Kommunen finner det hensiktsmessig med befarung i september. Kommunen vil i løpet av befarungen blant annet påvise naturinngrepene magasinene representerer, betydningen av taperstriksjonene og minstevannføring, resipientforholdene, og andre forhold tatt opp i uttalelsen. Reguleringsområdet innen kommunen dekker et relativt stort område. Det må derfor settes av en dag i Bykle kommune, med etterfølgende møte. Et nærmere forslag til program for befarungen vil presenteres senere.»

2.2.7 Valle kommunes vedtak av 7. juli 1999

Valle kommunestyre har 07.07.99 gjort vedtak om uttalelse til departementet (k.sak 53/99). Kommunestyret viser til saksutredning fra hr.advokat Ingolf Vislie og legger denne til grunn for kommunen sin uttalelse i saken. I advokat Vislie sin uttalelse heter det:

«I. Innledende bemerkninger

Valle kommune har tidligere avgitt uttalelse, jfr. kommunestyrevedtak av 22.06.94, oversendt NVE 24.06.94. Kravene fra 1994 opprettholdes,

og utdypes/suppleres med denne uttalelsen. [...]

Otra vassdraget med de omsøkte reguleringer er det sentrale elementet i landskapsbildet i kommunen.»

[...], likelydende som uttalelsen ovenfor vedr. Bykle kommune.

[...]

«Valle kommune har ingen magasiner innenfor kommunegrensene, men de omfattende reguleringene har medført dramatiske endringer i vassdragets naturlige vannføring. På denne måten påføres Valle kommune og grunneierne en rekke negative konsekvenser, uten at kommunen får økonomiske fordeler på samme måte som reguleringskommunene. Særlig problematisk er den reduserte sommervannføringen, som medfører at store deler av elveleiet kan være tørrlagt. Nedenfor Brokke er vintervannføringen mangedoblet i forhold til naturlig vannføring. Skadene endret vannføring har medført er nærmere beskrevet i kommunens uttalelse fra 1994.

Valle kommune finner NVEs innstilling av 22.03.99 for svak på flere punkter[...]

[...], jf. likelydende som Bykle ovenfor.

«Konsesjonssøker må derfor, før departementet fatter avgjørelse i saken, pålegges å redegjøre for mulige planer om effektkjøring av kraftverkene. På bakgrunn av dette tar Valle kommune uttrykkelig forbehold om å fremsette ytterligere krav om tiltak mot skader og høyere økonomisk kompensasjon.

Kommunen har fremsatt krav om at det utarbeides en tilstandsrapport for vassdraget, en samlet oversikt over tilstanden i vassdraget, med konkrete forslag om avbøting av skader. Kommunen bestrider at man kan operere med vanntette skott mellom hvilke skader som skyldes de omsøkte og andre reguleringer. Skadevirkninger av eldre reguleringer er igjen forsterket av nyere reguleringer. Dette særlig fordi hittil pålagte tiltak ikke har avhjulpet eldre skader før nye tiltak er gjennomført. F.eks er det ikke gjennomført effektive tiltak mot økt begroing før det er gjennomført nye tiltak som har forsterket problemet. Tvert imot går NVE inn for ytterligere overføringer – Brokke Nord og Sør – som ytterligere vil redusere vannføringen og forsterke problemet.

II. Vilkår for konsesjon

Under dette pkt. behandles kommunens krav om tiltak mot skader. Valle kommune viser til forutsetningen for standpunktet om fortsatt

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

regulering – at det ytes en rimelig kompensasjon i forhold til skadevirkningene av reguleringene og de verdiene reguleringsanleggene representerer, som i det vesentlige føres ut at distriktet.

Kommunen fremhever at det nå skal gis helt ny konsesjon. Konsesjonsmyndighetene står da følgelig fritt i vurderingen av om det skal gis ny konsesjon, og eventuelt hvilke vilkår som bør oppstilles.

Utbyggingene i Otra vassdraget har kommet suksessivt over lang tid. Samtidig er miljøforholdene stadig forverret. Det er imidlertid problematisk å påvise i hvilken grad de forskjellige skader skyldes det ene eller andre vassdragstiltaket. Spesielt viktig blir dette ettersom NVE i innstillingen – som begrunnelse for ikke å behandle krav – flere steder legger til grunn klare skiller i forhold til hvilke skader som skyldes de ulike tiltakene. Situasjonen i dag er uansett at de miljømessige forholdene i vassdraget er uakseptable for kommunen, som blir stående igjen med summen av alle skadevirkningene.

Saken gjelder reguleringer der det samlede magasinivolum utgjør 526 mill. m³, og konsesjonssøker har intet rettskrav på konsesjon, jfr. vassdragsreguleringsloven § 8. Skal ny konsesjon gis må fordelene være overveiende i forhold til ulempene, og vurderingene må ta utgangspunkt i hvordan situasjonen ville være uten reguleringene.

Ved vurderingen av hvilke konsesjonsvilkår som bør settes må det foretas en bred vurdering av samfunnsmessige hensyn. Vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 17 gir hjemmel for å oppstille vilkår for ivaretagelse av almene eller private interesser. Vilkårene bør følgelig utformes i tråd med dagens bruksbehov og miljøkrav.

Konsesjonsmyndighetene behøver ikke forsøke å skille mellom skadevirkninger knyttet til det ene eller andre tiltaket, men bør foreta en bredere vurdering. Det kan også pålegges vilkår for utbedring av skader som ikke har direkte årsakssammenheng med de aktuelle reguleringene. Dette følger direkte av lovteksten, jfr. «almenne hensyn», og er videre slått fast av departementet i Arendalssaken, jfr. St. prp. nr. 64 (1991-92) side 164:»

[. . .], jf. likelydende som Bykle ovenfor.

«Vilkårene bør altså utformes med sikte på å unngå en kunstig oppdeling av årsaker og konsekvenser i vassdraget, noe som igjen medfører en pulverisering av ansvarsforholdene.

2.1 Minstevannføring

Valle kommune har satt frem krav om økt mins-

tevannføring forbi Valle vannmerke fra 2 til 5 m³ om sommeren og 1 til 3 m³ om vinteren. Kravet er delvis tatt til følge i NVEs innstilling. Det er imidlertid gjort betinget av konsesjon for Brokke Nord og Sør, en konsesjon Valle kommune går imot, jfr. egen høringsuttalelse.

Minstevannføringen er meget viktig i forhold til landskapsbildet, og dertil hørende friluft- og turistinteresser, tørkeskader på jord og skog, vanningsanlegg, brønner og gjerdehold. Videre vil høyere vannføring kunne virke positivt inn på vannkvalitet, begroing, fiskeforholdene og resipientforholdene. Følgelig er økt minstevannføring et helt vesentlig punkt for Valle kommune.

Kravet opprettholdes derfor uavhengig av avgjørelsen i den andre konsesjonen.

2.2 Begroing

Fremveksten av krypsiv representerer et økende og stadig uløst problem. Hele elveløpet gjennom kommunen, fra terskelbassengene ovenfor Brokke Kraftverk til elva nedstrøms Brokke, er sterkt påvirket av begroing. Krypsivets ødeleggende virkning for bading, fiske, ferdsel med båt, m.m. er velkjent. Det samme er de estetiske ulempene krypsivet medfører, med tilhørende lukt og insektsplager.

Kommunen og grunneierne finner NVEs innstilling for svak både hva angår årsaks/ansvarsspørsmålene og pålegg om konkrete tiltak.

NVE viser blant annet til at «Begroing med blant annet krypsiv er blitt et vesentlig problem flere steder i vassdraget. I innstillingen»

[. . .], jf. likelydende som Bykle ovenfor.

«I NIVAs rapporter konkluderes det entydig med at kraftproduksjonen er den helt dominerende årsaken til krypsivproblemene. Det foreligger heller ikke andre vitenskapelige undersøkelser som trekker andre konklusjoner enn NIVA.

NIVA har vurdert årsaksspørsmålene i en omfattende rapport datert 18.06.87, samt rapporter datert 30.06.90 og 15.06.97. I rapporten fra 1987 konkluderes det blant annet med:

«Problemene med tilgroing startet samtidig med regulering av øvre Otra»

[. . .], jf. likelydende som Bykle ovenfor.

[. . .]

«Det saken gjelder er imidlertid å klarlegge hovedårsaken til den sterke fremveksten. Dersom man leser NIVAs rapporter kan det ikke være tvilsomt at NIVA har dokumentert at dette er kraftproduksjonen. Dersom kraftproduksjo-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

nen opphørte ville fremveksten av krypsiv gradvis gå tilbake. Årsakssammenhengen er omfattende dokumentert med registreringer, flybilder, sammenligning med uregulerte vassdrag, andre regulerte vassdrag osv. Det er derfor påfallende at NVE plukker ut en setning fra en av rapportene uten å nevne rapportenes øvrige innhold, og uten å nevne NIVAs klare konklusjoner.

Klarlegging av årsaksforholdene og dermed plassering av ansvaret er av stor betydning for kommunen og grunneierne. Det kan ikke aksepteres at det innvilges tidsubegrenset konsesjon uten at ansvarsspørsmålet er klargjort.

NIVA arbeider for tiden med en kunnskapsstatus rapport om krypsiv. [. . .] Kommunen vil komme tilbake til spørsmålet når rapporten foreligger, og det forutsettes at departementet ikke treffer endelig avgjørelse i saken før denne foreligger.

Innstillingen inneholder ingen forslag til et konkret program for bekjempelse/kontroll av krypsivveksten. Regulanten bør pålegges å bekoste konkrete, løpende tiltak i Valle kommune, basert på den til enhver tid oppdaterte kunnskap om krypsivbekjempelse.

I dag er mekanisk rensning den metode som har vist seg å ha best effekt, men gir ingen varig løsning på problemene. Konsesjonæren må inntil varige løsninger presenteres, pålegges å anskaffe maskiner, samt stille personell til å drive løpende krypsivbekjempelse. Krypsiv som kommer drivende i elva må stanses ved lenseanordninger for å hindre videre spredning. Videre må konsesjonæren pålegges å finansiere forskningsprosjekter om krypsiv.

2.3 Resipientforholdene

Den reduserte vannføringen som følge av reguleringene har igjen redusert vassdraget som resipient i vesentlig grad. Valle kommune har derfor satt frem krav om rensing av kloakk og avløpsvann. NVE har avvist dette og uttaler på side 120 at det «ikke er søkt om endringer i manøvreringsreglementet som vil føre til endringer i vannføringen i forhold til dagens reguleringer . . .»

Dette kan ikke være holdbart. Det som skal vurderes er hva som ville være situasjonen i vassdraget uten de omsøkte reguleringene. Det kan ikke være tvilsomt at vannføringen, og dermed resipientforholdene, ville være vesentlig bedre. Poenget nå er ikke å videreføre en uholdbar situasjon, men derimot å forebygge at situasjonen fortsetter i et tidsubegrenset perspektiv. Uttalelsene fra NVE illustrerer igjen den kunstige oppdelingen av årsaker og konsekvenser i vassdraget og kommunen viser til

foranstående kommentarer om adgangen til å sette vilkår etter vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 17.

Konsesjonssøker må derfor i forbindelse med denne søknaden pålegges tiltak om rensing av kloakk og avløpsvann i de deler av kommunen dette hittil ikke er gjennomført. Fordi resipientforholdene i vassdraget er vesentlig forandret er omfattende rensingiltak en forutsetning for videre utbygging i kommunen. Det bemerkes også at slike vilkår er satt i mange andre reguleringskonsesjoner.

2.4 Øvrige krav

Kommunen forutsetter at NVEs forslag til vilkår om naturforvaltning opprettholdes, herunder tiltak for fisk og fiskeinteresser samt midler til gjennomføring av kalking av vassdraget.

III. Økonomisk kompensasjon

Under dette pkt. behandles Valle kommunes krav om økonomisk kompensasjon.

Innledningsvis viser kommunen til pkt. 6.2 i uttalelsen fra 1994 vedrørende hjemfall, og Stortingets uttalelser i forbindelse med nye konsesjoner i Begna vassdraget, jfr. Innst.S. nr. 67 (1980-81) side 12.

Det er tidligere lagt frem beregninger over »

[. . .], jf. likelydende som Bykle ovenfor.

«[. . .] en rekke skadevirkninger som ikke kan avhjelpest gjennom de foreslåtte tiltakene, og Valle kommune er sterkt berørt. [. . .], som i det vesentlige føres ut av distriktet.

Kravene i forhold til økonomisk kompensasjon ble også fremsatt før problemstillingen om effektkjøring var særlig aktuell. Søker må derfor pålegges nå å uttømmende redegjøre for mulig fremtidig effektkjøring. Kommunen tar forbehold om etter dette å fremsette nytt krav om økonomisk kompensasjon. Videre tar kommunen forbehold om nye krav når NIVAs ventede kunnskapsstatus om krypsiv foreligger. Denne gjelder et vesentlig og omstridt punkt i saken.

3.1 Konsesjonsavgifter

Kommunen viser til fremsatte krav om bruk av lovens maksimalsatser kr. 30,- pr. nhk, samt at forholdene tilsier anvendelse av unntaksregelen om høyere avgifter i særlige tilfeller.

3.2 Konsesjonskraft

Kommunen opprettholder tidligere fremsatte krav om kompensasjon for tap av 5 % conse-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

sjonskraft fra 22.11.87 til 01.08.95 med tillegg av renter. For beregningen av kravet vises til tidligere oversendte brev fra h.r. advokat Ødegaard datert 02.04.96.

Det følger av [. . .], jf. likelydende som Bykle ovenfor.

Kommunen krever i tillegg avsnvsrenter av beløpet. [. . .].

3.3 Næringsfond

Kommunen har fremsatt krav om 8 mill. kr. og er innstilt til 6,5 mill. kr. jfr. NVE side 119. Som påpekt medfører reguleringene vesentlige skadevirkninger. Tiltakene krevet under pkt. II kan bare i noen grad dempe skadevirkningene. Dette innebærer at de negative følgene av reguleringene også for fremtiden vil innebære begrensninger for kommunens eksisterende og mer fremtidsrettede næringsvirksomhet. Kommunen kan derfor ikke se den reelle begrunnelsen for reduksjonen i næringsfondet og opprettholder det opprinnelige kravet.

Det må også bemerkes at kommunen selv, og for egen regning, har utført tiltak for å bedre forholdene med tanke på friluftsliv og turisme. Dette gjelder særlig opparbeidelse av nye bade- og rasteplasser, som følge av begroing. På denne måten har kommunen spart skadevolderen for utgifter, noe næringsfondet burde gjenspeile.

Kommunen har også krevet renter av næringsfondet fra 1987, noe NVE ikke har tatt til følge. Derimot uttales at det ved fastsettelsen av fondet er tatt hensyn til tidsforløpet: «Det er likevel tatt hensyn til at konsesjonen løp ut i 1987 ved forslag til næringsfond.»

Beregningsmetoden NVE har benyttet er problematisk av flere årsaker. [. . .]

[. . .] Næringsfondet er dermed i realiteten langt lavere enn 6,5 mill. kr. Trekker man fra renter og rentesrenter tilbake til 1987, blir næringsfondet under det halve.

Som grunnlag for å avslå kravet om renter.

[. . .], jf. likelydende som Bykle ovenfor.

Kommunen opprettholder derfor tidligere krav om næringsfondets størrelse med tillegg av rente og rentesrente. Dette medfører at ingen av partene «tjener» på lang saksbehandlingstid.

III. Avsluttende bemerkninger

[. . .]

Kommunen finner det hensiktsmessig med befaring i september. Kommunen vil i løpet av befaringen blant annet påvise betydningen av redusert vannføring, begroing, resipientforholdene, og andre forhold tatt opp i uttalelsen.

For øvrig heter det i kommunens vedtak:

«Kommunestyret påpeiker at ein no må sjå utbyggingane og overføringane i Otra i samanheng for å unngå ansvarsfråskrivning når det gjeld konsekvensar av inngrepa, og understrekar at det må lagast ein samla oversikt over tilstanden i vassdraget, med konkrete forslag om å bøte på skadane.

Kommunestyret vil dessutan understreke at konsesjonssøkjaren må gjere greie for planane om effektkøyring av kraftverka og konsekvensane av dette.

Kommunestyret tek atterhald om å kome attende med nye uttalar, m.a. etter synfaring med departementet og på bakgrunn av NIVAs kunnskapsstatus om krypsiv.

Kommunestyret krev at det vert utarbeidd oversikt over tilstanden i vassdraget blant anna når det gjeld frostrøyk nedstraums Brokke, vanskar med gjerdehald p.g.a. store variasjonar i vasstanden og endring av grunnvasstilstanden som skaper vanskar for drikkevannsforsyninga, med forslag til tiltak som kan bøte på dette, og som konsesjonssøklar må vere ansvarleg for å gjennomføre.»

2.2.8 Bygland kommunes vedtak av 30. juni 1999

Kommunestyret i Bygland kommune har i møte 30.06.99 vedtatt følgende til NVEs innstilling:

«I. Innleiande merknader

Bygland kommune har tidlegare gjeve uttale, datert 30.06.94. Vidare viser ein til uttalar frå H.r.advokat Kåre Ødegaard har gjeve på vegne av ei rekke grunneigarar i Bygland, jfr. brev av 27.06.94 og 12.03.96.

Ettersom kommunen nå er formell høringsinstans, er grunneigarane sine merknader innarbeidde i denne uttalen. Kommunen sluttar seg fullt ut til grunneigarane sine synspunkt. Desse er og i stor grad uttrykk for allmenne interesser. Uttalen er utforma på bakgrunn av lokal prosess og i samarbeid med H.r.advokat Ingolf Vislie og adv. Per Andreas Bjørgan, som og har delteke på fleire møter og synfaringar i kommunen.

Kommunen finn NVE si innstilling av 22.03.99 for svak på vesentlege punkt. Dette knyter seg både til konkrete tiltak for å hindre/utbetre skader og økonomiske ytingar. Tilhøva vil bli handsama i denne rekkefølgja. Vidare tek ein atterhald om ytterlegare uttalar. Dette vil vere aktuelt både etter synfaringane med departementet, og så snart NIVA sin kunnskapsstatus om krypsiv ligg føre. Sistnemde er venta dette året, og vil vere svært viktig.

Bygland kommune vil innleiingsvis minne om tidlegare uttrykkelege føresetnader for

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

standpunktet om fortsatt regulering – at det blir gjeve ein rimeleg kompensasjon i høve til skadeverknadene av reguleringane og dei verdiane reguleringsanlegga representerer, som i det vesentlege vert ført ut av distriktet.

Byglandsfjorden har ein heilt sentral plassering i kommunen og er det dominerande elementet i landskapsbildet. Den omfattande reguleringa midt i bygda er i seg sjølv eit vesentleg inngrep, og inngrepet fører med seg ei rekke negative konsekvensar for kommunen og grunneigarane.

I tillegg til estetiske ulemper knytta til tørrlegging av større områder, kjem dei spesielle skadene reguleringane fører med seg. Dette er mellom anna skade på fiske, omfattande erosjonsskader langs vassdraget, skader på vassforsyning- og vatningsanlegg, ekstra tilsyn med båter, auka gjerdehald, temperaturendringar og nye og vanskelegare isforhold.

Eit nyare problem knytter seg til auka tilgroing i vassdraget, særleg sterk vekst av krypsiv. Dette fører meg seg ei rekkje skader og ulemper, både av estetisk og praktisk art. I NVE si innstilling blir årsaksforholda trekt i tvil. Dette til tross for at NIVA fleire gonger eintydig har konkludera med at kraftutbygginga er den dominerande årsak til veksten av krypsiv. Kommunen og grunneigarane kan ikkje akseptere at det nå blir sådd tvil om årsakstilhøva, og vil krevje at konsesjonssøkjaren blir pålagt å utføre omfattande tiltak for å hindre veksten av krypsiv. Dette blir nærmare omtala i pkt. 2.3.

Det er naturleg i dag å stille andre og strengare miljøkrav til kraftproduksjonen. Dette både fordi samfunnet generelt opererer med strengare miljøkrav til verksemdar, og fordi turist- og friluftsiinteressene som er knytt til Bygland og vassdraget har vore i sterk vekst dei siste åra. Rundt fjorden er det i dag fleire store campingplassar, hotell, hyttegrender, anlegg med utleiehytte m.m. Det har vore ein kraftig auke i talet på turistar, samtidig som turistsesongen er lengre. Turistinteressene er igjen svært viktig for handels- og servicenæringa i bygda.

Det er heller ingen tvil om at innbyggaren i bygda i framtida vil bli meir og meir avhengige av nye utmarksnæringar, særleg turisme. Denne utviklinga tilseier ei heilt anna vektlegging av friluftsi- og miljøinteresser enn ved tidlegare konsesjonstildelingar. Dette knytter seg særleg til bruken av magasinet i høgsesongen for turisme. Dette vil bli meir omtala i pkt. 2.1.

Under konsesjonshandsaminga har også eit anna forhold aktualisert seg, nemleg kraftoverføring til kontinentet på grunnlag av effektkøyring av kraftverka[. . .]

[. . .], jf. samme problemstillingen i uttalelsene ovenfor.

«II. Vilkår for konsesjon

Kommunen og grunneigarane vil som nemnt i tidlegare uttalar ikkje krevje at reguleringane av fjorden blir avvikla. Men dersom ny konsesjon blir innvilga, må konsesjonsvilkåra tilpassast dei lokale interessene. Dette gjeld både utnytting av magasinet som somaren, og tiltak som kan hindre skader og reparere skadeverknader som er under utvikling. Kommunen vil krevje fleire endringar i manøvreringsreglementet (pkt 2.1), tiltak for utbetring av framtidige erosjonsskadar (pkt. 2.2), tiltak mot tilgroing av krypsiv (pkt. 2.3). Andre krav blir omtale i pkt. 2.4 til 2.10.

2.1 Manøvreringsreglementet

Under dette punktet kommenterer ein eventuell auke i minstevassføring ved Vigeland, somarreguleringa av Byglandsfjorden, medrekna tidsperioden for tapperestriksjonane, samt justering av nedre reguleringskote.

NVE har ikkje teke til følge søknaden for så vidt gjeld auka regulering av Byglandsfjorden om sommaren. Dette vert grunngeve med at auka sommarregulering ikkje er aktuell når det ikkje blir foreslege endra vassføring ved Vigeland. Det er likevel ingen slik naturleg samanheng mellom regulering av Byglandsfjorden og auka vassføring ved Vigeland. Dette fordi tapping frå ovanforliggjande magasin er fullt mogleg, noko som samtidig vil innebere full kraftproduksjon i ovanforliggjande og nedanforliggjande kraftverk. For dei økonomiske konsekvensane av dette viser ein til tidlegare framlagde utgreiing frå Hydrologiservice AS datert 23.12.93. Poenget er då at det uansett ikkje ligg føre nokon konflikt mellom interessene for lokalsamfunnet i Bygland og kommunane lenger ned i vassdraget. For det tilfellet at departementet likevel skulle ta til følge dei nedanforliggjande kommunane sine krav om auka vassføring ved Vigeland, må dette følgeleg skjje gjennom tapping frå ovanforliggjande magasin.

Avgrensingane i bruken av sommarmagasinet (kote 203-202) blei innført i 1974 for å redusere skadeverknadene, og for å take vare på eit best mogeleg landskapsbilde rundt fjorden. Det er vesentleg at desse blir ført vidare, uansett pålegg om minstevassføring lenger ned i vassdraget.

Grunneigarane har i høyringsuttale av 27.06.94 foreslått visse endringar i tapperestriksjonane, med flytting til kote 202,50-201,50 med eit flaumdempingsmagasin på 0,5 meter på toppen. Dette under føresetnad av at det blir gjeve full erstatning for skader dette påfører jordvatningsanlegg m.m. Ei regulering innan desse

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

grensene vil likevel ha ulike verknader på dei ulike stadene rundt fjorden. Kommunen og grunneigarane vil difor justere dette kravet.

Tilsynelatande små variasjonar i sommarreguleringa har store konsekvensar. Ved dagens HRV kote 203, vil strendene rundt Byglandsfjorden i stor grad stå under vatn. Det er difor ikkje korrekt når NVE uttalar på side 123 i innstillinga at: «En senking med en halv meter vil ha begrenset betydning, og at nytten ikke står i forhold til ulempene for landskapet og dermed friluftsliv og turisme.»

Ein halv meter senking, til kote 202,5, vil tvert imot vere svært fordelaktig for friluftsliv og turisme. Dette vil auke tilgjenge til strendene, samt redusere erosjonsverkadene. I dei seinare åra har vasstanden sommarstid vore halde rundt kote 202,5. Sjølv om sommarvasstanden slår noko ulikt ut på dei ulike lokalitetane rundt fjorden, står kommunen og grunneigarane samla om at vasstand rundt kote 202,5 er den ideelle sommarvasstanden.

Det samla kravet er difor at gjeldande sommarregulering vert innsnevra til HRV kote 202,5, og at gjeldande NRV kote 202 blir behalde. Regulanten bør berre ha høve til å overstige kote 202,5 i tilfelle flaum, og vil på denne måten ha eit sommarmagasin mellom kote 202 og 202,5. Det blir understreka igjen at reguleringane av sommarvasstanden er svært viktig for friluftsliv og turistinteresser, og allment generelt. Vassdraget er hittil utnytta svært sterkt, men i dag må også utnyttinga i rimeleg grad tilpassast andre viktige interesser.

Tapperestriksjonane må forlengast til 30. september. NVE legg til grunn at ei slik utviding kan føre til auka flaumproblem. Til dette vil ein seie at haustflaumen normalt først kjem etter utgangen av september.

Tapperestriksjonane bør for det første forlengast av omsyn til brukarinteressene. Det er i dag aktuelt med jordbruksvatning i september fordi produksjonen i dag er meir intensiv. Høgare vasstand i fjorden gjer det mogeleg for å bruke større båtar, samtidig som bruken av båt i dag er langt meir omfattande enn tidlegare. Det er også i aukande grad organiserte opplegg for næringsfiske/kultiveringsfiske. Aukande bruk må sjåast i samheng med at Byglandsfjorden er utpeika som eit satsingsområde i Fylkesplanen for Aust-Agder.

For det andre bør restriksjonane forlengjast av omsyn til turistsesongen. Turiststraumen frå kontinentet har dei siste åra auka sterkt, og Byglandsfjorden ligg som nemnt heilt sentralt i kommunen. Utan tvil er miljøet rundt Byglandsfjorden avgjerande for å kunne tilby eit attraktivt turistområde. Samstundes syner utviklinga at turistsesongen stadig blir utvida, september er nå ein viktig turistmånad. Desse omsyna til-

seier difor at tapperestriksjonane blir forlenga til 30. september kvart år.

Byglandsfjorden blir i dag regulert etter tidlegare løyve mellom kote 198 og kote 203. På grunn av naturleg terskel ved Vassend, kan magasinet bare nyttast til kote 199. Ei heilt ny nedtapping til kote 198 vil ha store negative verknader for fisket i fjorden. Ei nedtrapping vil særleg vere til skade for botndyrfaunaen i littoralsona. Nedre reguleringskote i eventuell ny konsesjon må difor setjast i samsvar med det som i dag er den reelle nedre grensa, kote 199.

2.2 Utgraving/erosjon.

Regulering av Byglandsfjorden har ført med seg omfattande utrasingar, også oppover elva til Langeid. Situasjonen har heller ikkje stabilisert seg, det er framleis ustabile lausmasseavsetningar både langs fjorden og elva. Som påpeika i grunneigarane sin uttale av 27.06.94 vart det i samband med overskjønet i 1978 påpeika at skadene har vore langt meir omfattande enn forutsett ved dei første skjøna i 1913 og 1915/16. NVE legg vidare til grunn i innstillinga at det er påvist erosjonsskadar i eit slikt omfang at det vedkjem allmenne interesser. NVE har difor lagt opp til å gjennomføre eit bestemt program for utbetring av registrerte skader. Programmet er omtala i innstillinga side 121. Tiltak i alle prioritetsgrupper (1-3) må verte utførte innan ein frist på 5 år.

Erosjonsskadene er i stadig utvikling, og dette kjem truleg til å halde fram. Ettersom det er tale om å innvilge konsesjon på uavgrensa tid, må det i konsesjonsvilkåra fastsetjast eit system som også fangar opp framtidige erosjonsskadar. Bygland kommune foreslår at det blir fastsett eit konkret system i konsesjonsvilkåra der NVE saman med grunneigarar og kommunen gjennomfører synfaring og registrering kvart 5. år. NVE set deretter opp ei prioriteringsliste i forhold til dei konkrete stader det må gjennomførast tiltak.

Regulanten må bere utgiftene, eventuelt med søtte frå NVE sine løyvingar til erosjonssikring. Dette må og gjelde vedlikehaldet av erosjonssikringstiltaka. I høve til innstillinga frå NVE, skal kommunen dekke 25% av vedlikehaldskostnadene av næringsfondet. Bygland kommune avviser slik bruk av næringsfondet. Næringsfondet skal brukast til å utvikle næringslivet i bygda, ikkje til utbetring av skader regulanten er ansvarleg for.

2.3 Tilgroing/krypsiv.

Framveksten av krypsiv representerer eit auka

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

og stadig uløyst problem. Krypsivet verkar øydeleggjande for bading, fiske, ferdsel med båt, m.m. er velkjent. Det same er dei estetiske ulempe krypsivet fører med seg. Næringsfiske er eit satsingsområde i Byglandsfjorden, krypsivet i fjorden er til stor ulempe for utøving av dette. Kommunen og grunneigarane finn NVE si innstilling for svak både når det gjeld årsaks-/ansvarsspørsmåla og pålegg om konkrete tiltak.»

[. . .], krypsivproblematikken beskrives som i uttalelsene ovenfor.

«2.4 Tiltak for å hindre flaumskader.

Den nordlege del av Byglandsfjorden, Åraksfjorden, er svært flaumutsett. Dette skuldast i stor grad oppstuvning av vatn ved Storestraumen. Ved sterk flaum er det gjennomført målingar som viser 1,5 meter høgare vasstand i Åraksfjorden enn resten av Byglandsfjorden. I innstillinga side 124 har NVE lagt til grunn at det stort sett berre er ein eigedom, Støylehommen camping, som blir ramma. Dette er ikkje korrekt, og fleire grunneigarar har teke opp problemstillinga tidlegare.

Regulanten har erkjent at innsnevringa i Storestraumen fører til vasstigning i Åraksfjorden. Det ligg ikkje føre andre alternative måtar å løyse dette problemet på enn utviding av Storestraumen.

Fordi konsesjonsstyresmaktene såg dette problemet på førehand, blei konsesjonæren alleie ved konsesjonen i 1912 pålagt utviding av Storestraumen. Dette er likevel aldri gjennomført.

Ei eventuell utviding av Storestraumen må ikkje øydelegge kulturminna som er knytte til slusesystemet ved Storestraumen. Brukseigarforeininga må difor påleggast å utgreie ulike alternativ for utviding av Storestraumen, og kva for effekt dette vil ha for å redusere flaumfaren ved stor vassføring. Dersom utviding er teknisk mogleg innanfor forsvarlege økonomiske rammor, må regulanten påleggast eit slikt tiltak.

I dag er vassmerket/målestaden plassert ved utlaupet av Byglandsfjorden. I flaumsituasjonar fører dette med seg at lukene i enden av Byglandsfjorden blir opne for seint. Flytting av målestanden vil kunne avgrense oppstuvinga i Storestraumen, samt gje eit meir realistisk bilde av når det faktisk er flaum i Byglandsfjorden. Plasseringa i dag inneber at flaum blir registrert vesentleg seinare enn når den faktisk oppstår. Kommunen krev på denne bakgrunn at vannmerket/målestaden blir flytta til like på oppsida av Storestraumen.

2.5 Ferdsel.

Det er tidlegare framsett krav om bygging av båtplassar og båtopptrekk rundt Byglandsfjorden og heievatna. NVE uttalar på side 120 i innstillinga at omsynet til allmenne interesser ikkje tilseier eit slikt tiltak. Kommunen held likevel fast på kravet. Dette fordi det er ein omfattande bruk av båt i Byglandsfjorden, noko som mellom anna har samanheng med tradisjonar, samt spreidd busetting og storleiken på Byglandsfjorden. Slike pålegg er dessutan teke inn i ei rekke liknande reguleringskonsesjonar. Grunneigarane i dei einskilde grendelag vil i samarbeid med kommunen seinare presentere eit konkret forslag til kvar det bør leggest brygger og båtplassar, samt eventuelt opparbeiding av dei gamle damskipsbryggene.

NVE går vidare inn for at regulanten skal utarbeide nytt djupnekart/draft over magasinet med merking av kjente farlege område. Dette er likevel ikkje tilstrekkeleg, då djupnekart forutset svært nøye navigasjon – slik at ein på eit kvart tidspunkt veit nøye kvar ein er. Dette er upraktisk og dersom sikten er nedsett, for eksempel på grunn av tåke eller dårleg ljøs, sikrar ikkje kart åleine trygg ferdsel. Regulanten må difor i tillegg påleggast å merke og vedlikehalde merkinga på alle farlege skjer/grunnar i vanleg bruka/faste båtlege. Tiltaket må utførast i samarbeid med kommunen.

2.6 Vasstemperatur m.v.

Det er ingen tvil om at reguleringa av fjellmagasina har ført med seg temperaturodringar i Byglandsfjorden. Bygland kommune og grunneigarane krev tiltak for å få tilbake temperaturtilhøva i fjorden, slik dei var før kraftutbygginga. Ei slik tilbakeføring til meir naturlege tilstandar i vassdraget vil innebere kaldare vatn om vinteren og varmare vatn om sommaren. Dette må ein rekne med vil dempe utviklinga til krypsiv. Vidare er det av omsyn til friluftsinteresser og turisme viktig å få tilbake badevatn i Byglandsfjorden.

Eit mogleg effektivt tiltak vil vere å påleggje regulanten tapping av overflatevatn frå dei ovanforliggjande magasina. Departementet har i samband med konsesjon gjeve i 1974 teke atterhald om eit slikt tiltak, jfr. St.prp.nr. 140 (1973-74) s. 109. NVE uttalar på side 125 at spørsmålet i denne samanheng vil bli teke opp med konsesjonæren.

Ettersom 1974-konsesjonen forutset at konsesjonæren i samarbeid med NVE skal gjennomføre ei slik vurdering av eit slikt tiltak, og dette pr. i dag ikkje er utført, må pålegget takast opp att no i den aktuelle konsesjonen. Det må

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

umiddelbart gjennomførast ein grundig økonomisk og teknisk vurdering av tiltaket.

2.7 Regulering av Hovatn.

I utkastet til manøvreringsreglement pkt. B e. er overføringa av Heisvassdraget til Hovatn teke inn. For denne overføringa er det hittil ikkje gjennomført skjøn eller inngått minnelig avtale. Konsesjonæren må difor påleggjast å gjennomføre skjøn, alternativt kome fram til minneleg avtale.

Av omsyn til gjerdehald i området og andre miljøomsyn, er det viktig at det er ei samanhengande vassflate om sommaræen. Grunna naturleg terskel må minstevassstanden sommarstid aukast til kote 686,5.

For reguleringa av Hovatn er det tidlegare gjennomført skjøn. Kommunen har eit ansvar for tilstrekkeleg beredskap for brannsløkking. For å kunne oppfylle dette, må det etablerast tilstrekkeleg dimensjonert vassleidning frå Hovatn til Haugetveit og Lidtveit.

Hovatn er eit populært utfartsområde med attraktive heieområde innforbi. For å sikre allmenta tilgang til dette området, krev kommunen at regulanten vert pålagt vedlikehaldet av tiltaksvegane.

2.8 Regulering av Gyvatn.

Reguleringa av Gyvatn gjer det vanskeleg å ferdist med båt. Kommunen og grunneigarane set difor fram krav om minstevassstand frå 1. mai til 30. september til kote 562,5. Dette for å kunne ferdist med båt mellom Sandvatn og Gyvatn.

På grunn av naturleg terskel, kan magasinet i dag berre nyttast til kote 561,90. Nedre reguleringskote i ny konsesjon må difor setjast i samsvar med det som i dag er den reelle nedre grensa, kote 561,90.

2.9 Regulering av Longeraksvatn.

I høve til pkt. 2.7, 2.8 og 2.9 syner kommunen til tidlegare uttale frå H.r.advokat Ødegaard datert 27.06.94, gjengjeve på side 116 i NVE si innstilling.

2.10 Andre krav.

Vidare opprettheld ein tidlegare krav om tiltak for å sikre fiskebestandane i vassdraget. Dette gjeld særleg bestanden av bleke i Byglandsfjorden. Regulanten må påleggjast fiskeribiologiske granskingar, utsetting av yngel og settefisk i nødvendig utstrekning. Ein viser her til utkast til vilkår i pkt. 7.

Regulanten må påleggjast å merke usikre isparti på Byglandsfjorden for å redusere faren for ulykker.

III. Økonomisk kompensasjon

Under dette pkt. omhandlar ein kommunen sine krav om økonomisk kompensasjon.

Kommunen har tidlegare lagt fram utrekningar over verdiane i magasina til 350 millionar kroner. Utrekningane er utført av Hydrologiservice A/S ved cand.real Einar Østvold, jfr. brev av 23.12.93. Kraftproduksjonen i Otravassdraget representerer enorme verdier. Kapitalisera verdi er tidlegare vurdert til nærare 6 mrd. kr.

Utnytting av magasina vil krevje minimale nyinvesteringar. Det må difor leggast til grunn at dette dreier seg om svært lønsame reguleringar.

Samtidig er det på det reine at reguleringane fører meg seg ei rekke skadeverknader som ikkje kan løysast gjennom dei foreslegne tiltaka. Bygland kommune er sterkt omfatta av reguleringane, noko som i særleg grad skuldast den sentrale plasseringa av Byglandsfjorden i kommunen. Kommunen har hittil ikkje gått imot regulering, men gjort det heilt klart at standpunktet for regulering i tida framover er avhengig av rimeleg kompensasjon i høve til skadeverknadene og verdiane i magasina representerer, som i det vesentlege blir ført ut av distriktet. I det følgjande går ein gjennom kommunen sine krav til økonomisk kompensasjon.

3.1 Konsesjonsavgifter.

Bygland kommune viser til tidlegare framsette krav om bruk av loven sine maksimalsatsar, kr. 30,- pr. nhk.

3.2 Konsesjonskraft.

Kommunen opprettheld tidlegare framsette krav om kompensasjon for tap av 5 % konsesjonskraft frå 22.11.87 til 01.08.95, med tillegg av renter. . .»,

jf samme krav som kommunene ovenfor.

«Det følgjer av vassdragsreguleringslova § 12 nr. 15 at det til kommunen skal leverast 10 % konsesjonskraft. [. . .]

Kommunen krev i tillegg sagnadsrente av summen. [. . .]

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

3.3 Næringsfond.

Kommunen har sett fram krav om næringsfond på 30 millioner kroner. NVE går i innstillinga inn for 19,5 millioner kroner.

NVE har heller ikkje teke til følgje kommunen sine krav om renter av næringsfondet, men uttaler i staden for at «Det er likevel tatt hensyn til at konsesjonen løp ut i 1987 ved forslag til næringsfond.»

Denne utrekningsmetoden er problematisk av fleire årsaker. Det blir vist til for det fyrste at kommunen ikkje krev morarenter, men saknadsrenter. Med andre ord eit krav om den rettmessige avkastninga av pengane. Dersom konsesjonen hadde blitt innvilga i 1987, ville kommunen utvilsamt motteke avkastninga av fondet.»

Den vidare uttalelsen vedrørende næringsfond har de same standpunkt som de øvrige kommunene referert ovenfor

«[. . .] Kommunen opprettheld difor tidlegare krav om storleiken på næringsfondet med tillegg av rente og rentesrente. [. . .]

IV. Avsluttande merknader

Ein forutset altså at dei nye konsesjonsvilkåra blir gjort gjeldande frå utlaupet av den tidlegare konsesjonstida 22.11.87. Dette inneber at vilkåra kan takast opp til revisjon 22.11.2017. Det bør for framtida også takast sikte på felles revisjonsdato for samtlige reguleringar i vassdraget. Dette vil gjere det enklare å vurdere skadene som reguleringane medfører. I dag er situasjonen at det blir operert med meir eller mindre kunstige skilje mellom kva for skader som skuldast den eine eller andre reguleringa. Denne bit for bit reguleringa kan opne for ansvarsfråskrivningar frå regulanten si side.

Kommunen finn det føremålstenleg med synfaring i september. Under synfaringa vil kommunen påvise kor viktig det er med taprestriksjonane sommarstid, erosjonsskader, krypsivproblema, og andre forhold teke opp i uttalen. . . .».

2.2.9 Evje og Hornnes kommunes vedtak av 29. juni 1999

«[. . .] Det må være en betingelse under ny konsesjon at avtaler om kraftutveksling med kontinentet og medførende endringer i reguleringen tas med i konsesjonsvurderingen, og at realistiske krav i henhold til endringer i vannføringen som følge av dette blir imøtekommet.

Kommunen opprettholder kravet om 50 m³/

sek ut av Byglandsfjord dam for å sikre en stabil vannføring for landbruk, fiske, vannbaserte turistaktiviteter og annet næringsliv på strekningen sør for Byglandsfjord.

Ved en eventuell lavere minstevannføring må det kompenseres for dette ved utbygging av terskler på strekningen fra dammen i Byglandsfjord til Fennefoss.

Ved sterke svingninger i vannføringen på døgnbasis må kommunen kunne kreve økonomisk kompensasjon ved pålegg om økte rense tiltak for avløsvann/kloakk som følge av dette.

Kommunen opprettholder kravet om jevn vannføring på begge sider av Holteøyene, så lenge kravet om tilstrekkelig vann til fiskeanlegget er ivaretatt med 10 m³/sek i østre løp.

Det må være et rettmessig krav fra kommunene å få tilkjent rente og rentesrente på tilkjent næringsfond, eller at fondets størrelse eventuelt økes for å kompensere for tapt rente. For at kommunen ikke skal tape økonomisk på ordningen, må avkastningen fra kraftfondet være likt eller større enn det nåværende statlige næringsfondet.

Kommunen opprettholder kravet om et næringsfond pålydende 8 mill kr, samt kravet om rente og rentesrente på fondet i den tiden som har gått ut over vanlig tid for saksbehandling.

Det må gis pålegg om bedre varsling/skilting om hurtig variasjon i vannføringen på utsatte steder i vassdraget. »

I kommunens «vurderinger og konsekvenser» i saksutredningen heter det:

«Virkninger av inngåtte avtaler om kraftutveksling med kontinentet med hensyn til ny konsesjon i Otra ble satt fram under befaring av vassdraget med representanter fra NVE, advokatfirmaet Vislie, Ødegaard og Kolrud og Setesdalskommunene den 28.09.95, og er dokumentert ved referat fra befaringen i brev til adv. Ødegaard fra kommunen, datert med samme dato, og i kopi til NVE v/saksbehandler Rune Flatby. Det gjøres oppmerksom på at avtaler om kraftutveksling med kontinentet ikke var aktuelt ved søknad om fornyet konsesjon i 1987, og heller ikke ved behandling i henhold til utsatt høringsfrist til 01.07.94. Ved NVEs vurdering av konsesjonsbetingelsene er inngåtte avtaler om kraftutveksling med kontinentet ikke tatt med i betraktning. Avtalen vil medføre kraftige svingninger i vannføringen på døgnbasis, og vil derfor medføre økte ulemper ved reguleringen. Ikke minst vil det skape store ulemper for fisk og annet liv i vassdraget, men også for næringsliv og friluftsliv. Det vises til at turisme og elvesport er en viktig del av næringslivet i kommunen.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Den mest utsatte strekningen uten større sidevassdrag er strekningen mellom Byglandsfjord dam og Fennefoss. Det er krevd økt minstevannføring på 50 m³/sek ut fra Byglandsfjord for å unngå skader ved tørrelgging på strekningen, både med hensyn til friluftsliv og næringsliv. Strekningen er i dag den viktigste for kommunens turistnæring. Minstevannføringen må ses i sammenheng med døgnregulering, og ikke bare som en del av omsøkt konsesjon. Hvis kravet om 50 m³/sek minstevannføring ikke imøtekommes, krever kommunen at det bygges terskler på denne strekningen for å kompensere dette. Fennefossen er en del av denne elvestrekningen. Vedlikehold av dammen for å sikre en god vannstand ved Evje sentrum må derfor være en del av konsesjonsbetingelsene og ikke et privatrettslig anliggende. Grunnet begroing og medførende tap av tidligere bade-plasser har kommunen sattet kr 400.000 av egne midler på et «badebasseng» ved Odden camping ved Evje sentrum. Lav vannføring og store svingninger i vannføringen vil forringe bassenget slik at kommunen vil ha lite igjen for innsatsen, som for øvrig var satt fram som et tidligere krav til konsesjonsbetingelsene.

Det må være en betingelse under ny konsesjon at avtaler om kraftutveksling med kontinentet og medførende endringer i reguleringen tas med i konsekvensvurderingen, og at realistiske krav i henhold til reguleringsendringer som følge av dette blir imøtekommet.

Når det gjelder vannføring ved Holteøyene, er det slik at ved en minstevannføring på 10 m³/sek må alt vann kjøres i østre løp for å sikre tilstrekkelig vanninntak for fiskeanlegget. Ved en økt minstevannføring kan vannføringen dermot fordeles på begge sider av øyene uten noe reelt hinder for dette.

Det vises til at saken har vært til behandling siden 1987, og at NVE i siste instans har utsatt endelig behandling til fordel for behandling av søknader om nye konsesjoner. Kommunene er tilkjent et næringsfond uten rente og rentesrente, da NVE bemerker at fondet forfaller til utbetaling den dato ny konsesjon blir gitt. Med dette har kommunene tapt store beløp. Videre har Evje og Hornnes kommune bare blitt det halve av kravet på 8 mill kr, og er tilkjent et fond på 4 mill kr. Med utgangspunkt et fond pålydende 4 mill kr er rentetapet som følger:

Med 14 % rente fra 01.01.87 til 01.01.93 og 8 % rente fra 01.01.93 til 01.01.97 ville et fond pålydende 4 mill ha økt til kr 10.478.000,-. I tiden fram til 01.01.99 ville fondet ha økt til kr 12.221.562,- med rente og rentesrente. Kommunen har med dette tapt over 8 mill kr i rente og rentesrente i påvente av saksbehandlingen, uten at kommunen har noe skyld i dette. Det totale næringsfondet er satt til 50 mill kr. Dette

er midler som regulanten i mellomtiden har høstet avkastning på. Det må derfor være et rettmessig krav fra kommunene å få tilkjent rente og rentesrente på fondet. Dersom rente ikke tilkjennes må størrelse på fondet økes for å kompensere for økonomisk tap.

Ved tildeling av et kraftfond vil kommunen miste det nåværende næringfondet fra staten, som for tiden utgjør kr 3-400.000 årlig. For at kommunen ikke skal tape på ordningen, må avkastningen fra kraftfondet være likt eller større enn det årlige statsfondet. Med dagens rentesatser vil dette vanskelig la seg gjøre med et fond pålydende 4 mill. Kommunen bør derfor opprettholde kravet om et næringsfond pålydende 8 mill, samt kravet om rente og rentesrente eller annen tilsvarende økonomisk kompensasjon for dette.

Det savnes merknader til krav om bedre varselskiltning om hurtige endringer i vannføringen.»

Advokatfirmaet Vislie Ødegaard & Kolrud har også her kommet med en uttalelse på vegne av kommunen. Denne er i store trekk tilsvarende som uttalelsene for Bykle og Valle kommuner og tar opp de samme tema som kommunen selv bemerker. Det refereres likevel følgende fra uttalelsen:

«2.1 Manøvreringreglementet for Byglandsfjord

Kommunen viser til uttalelsen fra 1994 og opprettholder kravet om tapping av minimum 50 m³/sek ut fra Byglandsfjord. NVE har ikke tatt til følge dette kravet, men anbefaler krav om 15 m³/sek. Dette vil i praksis ikke innebære endringer i dagens situasjon, selv i perioder med liten vannføring, fjr. NVE side 123. Kommunens krav er begrunnet i hensynet til å sikre tilfredsstillende vannkvalitet og gjennomstrømning i de nedenforliggende områdene, og kommunen opprettholder kravet.

Konsesjonssøker har tidligere hevdet at for å oppfylle et krav om økt vannføring må reguleringen av Byglandsfjordmagasinet økes.

Kommunene har tidligere reagert sterkt mot at det på denne måten ble antydnet motstridende interesser. Det er ingen slik naturlig sammenheng mellom regulering av Byglandsfjorden og økt vannføring nedover i vassdraget. Dette fordi tapping fra ovenforliggende magasiner er fullt mulig og vil innebære full kraftproduksjon i ovenforliggende og nedenforliggende kraftverk. For de økonomiske konsekvensene av dette vises til tidligere fremlagte redegjørelse fra Hydrologiservice AS datert 23.12.93. Kravet om tapping fra Byglandsfjorden må derfor i nedbørsfattige perioder oppfylles gjennom tapping fra ovenforliggende magasiner.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Videre krever kommunen at det i manøvreringsreglementet pålegges forhåndstapping fra Byglandsfjorden ved fare for stor flom, jfr. uttalelsen fra 1994. En situasjon med flom på fylt magasin i Byglandsfjorden er dramatisk for Évje og Hornnes kommune. Bygland kommune har i sin høringsuttalelse krevet at HRV frem til 30.09.09 hvert år skal senkes til kote 202,5 men at regulanten skal kunne gå over dette i flomsituasjoner. En slik fleksibilitet kombinert med mulighet for økt forhåndstapping innebærer at det heller ikke er motstrid mellom kommunens krav på dette punkt.»

2.2.10 Iveland kommunes uttalelse av 5. juli 1999

«I. Innledende bemerkninger

Iveland kommune viser til tidligere kommunestyrevedtak av 21.06.94. Kravene fra 1994 opprettholdes, og utdypes/suppleres med denne uttalelsen. Uttalelsen er utformet på bakgrunn av bistand fra, og drøftinger med h.r. advokat Ingolf Vislie.

Otra vassdraget er et sentralt element i landskapsbildet i kommunen, og har særlig betydning for rekreasjonsformål, herunder friluftsliv, fiske og turisme, og som vannkilde. Vassdraget er meget viktig for bosetting, jord og skogbruksnæringen, samt videreutvikling av kommunen, herunder utvikling av turistnæringen.

Det må i dag stilles andre og strengere miljøkrav til kraftproduksjonen enn ved tidligere konsesjonstildelinger. Dette fordi samfunnet generelt opererer med strengere miljøkrav til virksomheter. Miljøhensyn fremheves blant annet i forarbeidene til ny vannressurslov, Ot. prp. nr. 39 (1998-99) side 30:

«Generelt støtter departementet utvalgets forslag om å styrke hensynet til de allmenne interesser.»

Iveland kommune har fremhevet at reguleringene har ført til en total endring av vannføringen i Otra, som igjen påfører både private og almene interesser skader og ulemper. Til tross for dette har NVE i liten grad tatt hensyn til kommunens krav. NVE begrunner dette med at skadevirkningene i kommunen i hovedsak skyldes andre utbyggingsstrekninger som ikke er til vurdering i denne saken.

Kommunen vil på det sterkeste protestere mot denne unaturlige oppdelingen av vassdraget. Selv om de omsøkte magasiner ikke ligger innenfor kommunens grenser, forplanter virkningene av reguleringene seg naturlig nedover i vassdraget. Det er reguleringene som medfører utjevnet vannføring, og dermed danner grunnlaget for kraftproduksjonen i vassdraget. Elvekraftverkene nedstrøms Byglandsfjorden

er nettopp basert på de omsøkte reguleringsmagasinene.

Under enhver omstendighet skal konsesjonsvilkårene utformes for å ivareta almene interesser, jfr. vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 17. Kommunen gjør gjeldende at de krav til vassdragsmiljøet det i dag er naturlig å oppstille, så langt ikke er oppfylt. For å få ny tillatelse til å regulere vannføringen må konsesjonssøker pålegges vilkår som gjenoppretter balansen mellom kraftproduksjonen og kommunens interesser knyttet til vassdragsmiljøet. Rettslig sett skal ikke vilkårene begrenses ut fra strikte vurderinger av årsakssammenhenger. Dette kommenteres nærmere under pkt. II. Tiltakene vil redusere, men ikke fjerne skadevirkningene. Derfor må kommunen også tilkjennes økonomisk kompensasjon, jfr. pkt. III.

I kommunens forrige uttalelse er det fremhevet som en absolutt forutsetning for standpunktet til fortsatt regulering, at det nå gjennom konsesjonsvilkår, ytes kompensasjon til kommunen for de betydelige skadevirkninger som påføres distriktet. Dette ikke minst sett i sammenheng med de verdier reguleringsanleggene representerer for brukseierne. Dersom kommunen ikke kompenseres for de uheldige følgene, er den naturlige konsekvens at kommunen går i mot at det innvilges ny konsesjon.

Kommunen stiller seg derfor uforstående til at NVE i innstillingen av 22.03.99 i svært liten grad har tatt hensyn til kommunens krav. Dette knytter seg både til konkrete tiltak for å hindre/utbedre skader og økonomisk kompensasjon. NVEs innstilling så langt oppfyller ikke forutsetningene for Iveland kommunes standpunkt om fortsatt regulering.

Videre tas det forbehold om ytterligere uttalelser. Dette vil være aktuelt etter befaringen med departementet, og så snart NIVAs kunnskapsstatus om krypsiv foreligger, jfr. pkt. 2.2.

II. Vilkår for konsesjon

2.1 Manøvreringsreglement for Byglandsfjord

Under dette pkt. behandles krav om tiltak mot skader.

Kommunen viser til uttalelsen fra 1994 og opprettholder kravet om tapping av minimum 30 m³/sek ut fra Byglandsfjord. NVE har ikke tatt til følge dette kravet, men anbefaler NVE at det settes krav om 15 m³/sek, men dette er ikke tilstrekkelig for å sikre tilfredsstillende vannkvalitet i de nedenforliggende områdene. Et slikt krav innebærer heller ikke særlige endringer i dagens situasjon, selv i perioder med liten vannføring, jfr. NVE side 123.

Kommunen opprettholder derfor kravet. Konsesjonssøker har tidligere hevdet at for å

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

oppfylle et krav om økt vannføring må reguleringen av Byglandsfjordmagasinet økes. Kommunen har tidligere reagert sterkt mot at det på denne måten ble antydning motstridende interesser mellom kommunene. »

[. . .], jf. likelydende uttalelse som Bygland kommune ovenfor.

«2.2 Minstevannsføring på tørrlagte elvestrekninger

Otra er i dag et gjennomregulert vassdrag. Endringene i vassdragets naturlige vannføring forplanter seg naturlig nedover i vassdraget. Reguleringene innebærer en utjevnet vannføring med lave vannføringer i sommerhalvåret, og høyere vintervannføring. Reguleringene danner grunnlaget for kraftproduksjonen nedover i vassdraget.

De tørrlagte elvestrekningene mellom Gåseflåfjorden og Iveland kraftstasjon, samt fra Beiehølen til Kringsjø utgjør betydelige estetiske ulemper og meget sterke naturinngrep. Dette er tilsvarende negativt i forhold til allmenne miljøinteresser for et større område. Kommunen viser her også til høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Vest-Agder datert 28.04.99, som behandler denne problemstillingen, og av hensyn til miljøinteresser sterkt argumenterer for minstevannføring på de strekningene.

NVE har ikke tatt til følge kravet under henvisning til at disse forholdene ikke er til vurdering i denne konsesjonssaken.

Iveland kommune vil protestere mot en slik oppdeling av vassdraget. Elvekraftverkene på disse strekningene baseres på det regulerte vannet og en slik oppdeling er uansett ikke avgjørende for den rettslige adgangen til å pålegge konsesjonsvilkår om minstevannføring. Det er reguleringsanleggene som skaper grunnlaget for kraftutbygging, og det er magasinene som endrer vannføringene dramatisk. Det vil da være svært uheldig at enkelte elementer i utbyggingsmønsteret må gjøres til gjenstand for isolert vurdering, uten at det tas hensyn til helheten i vassdraget.

Myndighetene må kunne stå fritt i forhold til tidligere tillatelser når det nå skal fastsettes nytt manøvreringsreglement. Dette på samme måte som myndighetene bl.a. fastsatte endringer/tapperestriksjoner i manøvreringsreglementet for Byglandsfjorden i 1974-konsesjonen, selv om Byglandsfjordmagasinet ikke var omfattet av konsesjonsbehandlingen.

Denne saken gjelder reguleringer der det samlede magasinivolum utgjør [. . .], jf. nærmest likelydende ordlyd som i uttalelsene ovenfor vedr. vregl. §§ 12 n.r 17, jf. § 8. Også her vises til departementets uttalelse i Arendalssaken.

[. . .] Kommunen understreker igjen at dette ikke nødvendiggjør noen endringer i manøvreringen av Byglandsfjorden. I vannfattige perioder kan det slippes vann fra høyereliggende magasiner for å imøtekomme krav om vannføring. Dette vannet kan like fullt nyttes i de respektive kraftverk.

Iveland kommune krever derfor minstevannføring på de nevnte tørrlagte elvestrekningene til minimum 10 m³ pr. sek i sommermånedene.

2.3 Begroing

Fremveksten av krypsiv representerer et økende og stadig uløst problem i Iveland kommune. Elveløpet gjennom kommunen er sterkt påvirket av begroing. Krypsivets ødeleggende virkning for bading, fiske, ferdsel med båt, m.m. er velkjent. Det samme er de estetiske ulemperne krypsivet medfører, med tilhørende lukt og insektsplager.

Kommunen finner NVEs innstilling for svak både hva angår årsaks/ansvarsspørsmålene og pålegg om konkrete tiltak. . . . »

Kommunens uttalelse vedrørende krypsivproblematikken er her likelydene uttalelsene ovenfor (NIVAs rapporter, konklusjoner og kritikken mot NVEs innstilling vedr. dette). Videre heter det i høringsuttalelsen:

«2.4 Øvrige krav

Kommunen opprettholder også de øvrige krav fremsatt i 1994, herunder tiltak for fiske og tilskudd til kalkingsplan.

III. Økonomisk kompensasjon

Under dette pkt. behandles Iveland kommunes krav om økonomisk kompensasjon.

Det er tidligere lagt frem beregninger »

[. . .], jf. likelydende uttalelser ovenfor.

«[. . .] Samtidig er det på det rene at reguleringene fører med seg en rekke skadevirkninger om ikke kan avhjelpes gjennom de foreslåtte tiltakene i pkt. II.

3.1 Konsesjonsavgifter

Kommunen viser til fremsatte krav om bruk av lovens maksimalsatser kr. 30,- pr. nhk.»

Vedrørende konsesjonskraft kreves det samme som de øvrige kommuner, samt avsnvsrenter.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

«3.3 Næringsfond

Kommunen har fremsatt krav om 3 mill. kr. Men NVE har ikke innstilt til næringsfond for kommunene sør for Evje og Hornnes. Dette begrunnet i at skadene som følge av de omsøkte reguleringene ikke gir grunnlag for næringsfond. Kommunen bestrider dette.

Næringsfondet skal fastsettes på bakgrunn av skadevirkningene i kommunen og verdien av reguleringsanleggene. Kommunen har gjennom denne og tidligere uttalelser utdypende beskrevet hvordan reguleringene har medført varige endringer i vassdragets naturlige vannføring og dertil hørende skader, uten at kommunen tidligere har fått tildelt noe næringsfond.

På denne bakgrunn opprettholder kommunen kravet om næringsfond på 3 mill. kr.

Kommunen har også krevet renter av næringsfondet fra 1987, noe NVE ikke har tatt til følge for noen av de berørte kommunene. Derimot uttales det at det ved fastsettelsen av fondet er tatt hensyn til tidsforløpet: [. . .]»

Når det gjelder næringsfond, jf. vregl. § 12 nr. 17 uttales det samme som i de øvrige kommunenes uttalelser. Også de «avsluttende bemerkninger» er akkurat de samme.»

2.2.11 Vennesla kommunes uttalelse av 8. juli 1999

I høringsuttalelsen fra Bygg- og miljøutvalget heter det (sak 94/99):

«Bygg- og miljøutvalget i Vennesla stiller seg uforstående til at NVE i innstillingen av 23.03.99 i svært liten grad har tatt hensyn til kommunens krav i henhold til avgitt uttalelse av 23.06.94.

Dersom Vennesla kommune ikke kompenseres for de uheldige følger av reguleringen, er den naturlige konsekvens at kommunen ikke går inn for at det innvilges ny konsesjon.

Bygg- og miljøutvalget vedtar (. . .) den foreliggende uttalelse fra advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud som kommunens uttalelse om nye konsesjoner i Otra.

Oppsummert gjelder det følgende krav:

1. Minstevannføringen på de delvis tørrlagte/tørrlagte elvestrekninger mellom Kilefjorden og Venneslafjorden settes til minimum 10 m³/s. Ved Vigeland Bruks vannmerke på Vigeland settes kravet til minstevannføring til 60 m³/s.
2. Otteraaen Brugseierforening tar det fulle ansvar for krypsivproblemene i vassdraget, og for gjennomføring av opprydding/fjerning av krypsiv i Venneslafjorden i henhold til konkretisert plan. Tilnærmet 9 000 mennesker bor i nær tilknytning til fjorden.
3. Det gjennomføres tiltak mot forsuring av vassdraget, spesielt på den lakseførende

strekning for å sikre reproduksjon og oppvekst for lakseyngel/smolt.

4. På bakgrunn av de skadevirkninger som reguleringen påfører kommunen, og som ikke kan avhjelpes ved de ovennevnte tiltak, må kravet på 5 mill. kr. til næringsfond imøtekomes. Det er uomtvistelig at kommunen som følge av endringer i vassdragets naturlige vannføring er påført betydelige varige skader, uten at kommunen tidligere har fått tildelt noe næringsfond.
5. Bruk av lovens maksimalsatser ved beregning av konsesjonsavgifter – kr. 30,- pr. nhk og kompensasjon for tap av 5 % konsesjonskraft fra 22.11.87 til 01.08.95. Videre 10 % konsesjonskraft, samt i tillegg avsavnsrenter for beløpet.

For øvrig viser bygg- og miljøutvalget i Vennesla til tidligere avgitte uttalelser i saken av 23.06.94. Disse utdringer gir ytteligere begrunnelser og bakgrunn for de ovennevnte konklusjoner, samt tar opp også andre krav.»

Uttalelsen fra advokatfirmaet Vislie Ødegaard Kolrud er i store trekk identisk med de øvrige uttalelser fra firmaet, men spesielt for Vennesla kommune uttales bl.a:

«Vennesla kommune har i særlig grad fremhevet at reguleringene har ført til en total endring av vannføringen i Otra. Dette har påført både private og almene interesser skader og ulemper. Til tross for dette har NVE i liten grad tatt hensyn til kommunes krav. [. . .]

Vennesla kommune vil på det sterkeste protestere mot denne unaturlige oppdelingen av vassdraget. Selv om de omsøkte magasiner ikke ligger innenfor kommunens grenser, forplanter virkningene av reguleringene seg naturlig nedover i vassdraget. Elvekraftverkene Iveland, Hunsfoss og Vigeland er nettopp basert på disse reguleringsmagasinene. Under enhver omstendighet skal konsesjonsvilkårene ivareta almene interesser. Rettslig sett kan ikke dette begrenses ut fra strikte årsaksvurderinger. [. . .]

De senere år har det foregått en storstilt satsning for å tilbakeføre de nedre deler av vassdraget til mer naturlige tilstander. Blant annet har kommunen ytet betydelige midler for bygging av avskjærende kloakk langs vassdraget. Utslipp fra industrivirksomhet er samtidig redusert til et minimum. De samlede investeringene fra kommunen og staten i dette arbeidet beløper seg til 250-300 mill. kr. Resultatet er at vassdraget har fått helt ny verdi for rekreasjonsformål, så som friluftsliv og bading, og nedere deler av Otra er igjen lakseførende. Denne meget positive utviklingen tilsier en helt annen vektlegging av friluftsliv og miljøhensyn enn ved tidli-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

gere konsesjonstildelinger. Vennesla kommune understreker at med dagens sterkt forbedrende vannkvalitet og økte rekreasjonsverdi av vassdraget, vil reguleringene heretter innebære en betydelig økning av skadevirkningene. Krav om tiltak og økonomisk kompensasjon må følgelig vurderes etter dagens forhold.

[...]

2.1 Minstevannføring mellom Kilefjorden og Venneslafjorden

Otra er i dag et gjennomregulert vassdrag. Endringene i vassdragets naturlige vannføring forplanter seg naturlig nedover i vassdraget. Reguleringene innebærer en utjevnet vannføring med lave vannføringer i sommerhalvåret, og høyere vintervannføring.

De tørrlagte elvestrekningene mellom Kilefjorden og Venneslafjorden utgjør betydelige estetiske ulemper og meget sterke naturinngrep. Dette er tilsvarende negativt i forhold til almenne miljøinteresser for et større område. Kommunen viser her også til fylkesmannens høringsuttalelse datert 28.04.99 ...

[...]

2.2 Begroing

Fremveksten av krypsiv representerer et økende og stadig uløst problem i Vennesla kommune. Elveløpet gjennom kommunen, Venneslafjorden og Kilefjorden er sterkt påvirket av begroing. Krypsivets ødeliggende virkning for bading, fiske, ferdsel med båt, m.m. er velkjent. Det samme er de estetiske ulempene krypsivet medfører, med tilhørende lukt og insektsplager.

[...]

For øvrig opprettholder kommunen kravet om økt minstevannføring ved Vigeland vannmerke på 60 m³ pr. sek. Vannføringen må ses i sammenheng med de nevnte tiltakene som er gjennomført for å bedre forholdene i nedre del av vassdraget, særlig med tanke på laksefisket. Det må nå sørges for at ikke reguleringene ødelegger de gode resultater som hittil er oppnådd.

[...]

3.3 Næringsfond

Kommunen har fremsatt krav om 5 mill. kr., men NVE har ikke innstilt til næringsfond for kommunene sør for Evje og Hornes. ...

Tvert imot har kommunen selv i betydelig grad utført tiltak for å bedre forholdene i vassdraget, uten noe tilskudd fra regulanten. Det vises her til byggingen av avskjærende kloakk-

ledning langs vassdraget som i vesentlig grad har bedret vannkvaliteten. I manøvreringsreglementet fastsatt i 1974 konsesjonen ble det satt minstevannføring ved Vigeland vannmerke til 50 m³ pr. sek, og uttrykkelig uttalt at «Dersom forurensingssituasjonen krever det, vil minstevannføringen kunne økes til 80 m³ pr. sek.» Kommunen har gjennom aktiv innsats og store omkostninger vesentlig bedret forurensingssituasjonen. Derfor har det ikke vært nødvendig å øke minstevannføringen. Det er et paradoks at kommunen på denne måten har bidratt til å øke lønnsomheten og verdiene av reguleringsanleggene. Kommunen reagerer derfor sterkt på at NVE nå går inn for at kommunen ikke skal tilkjennes næringsfond.

Bestemmelsene i manøvreringsreglementet illustrerer også at myndighetene hittil har anerkjent sammenhengen mellom reguleringene og skadevirkningene i Vennesla. Kommunen har i tillegg fremhevet begroingen i vassdraget som en vesentlig skadevirkning, og sammenhengen med reguleringene er påvist under pkt. 2.2. Den sterke fremveksten av krypsiv er ytterligere begrunnelse for næringsfond.»

[...]

2.2.12 Kristiansand kommunes vedtak av 1. juni 1999

«Kristiansand kommune er bekymret for den økte utbredelsen av krypsiv i Otravassdraget. Reguleringen er trolig en medvirkende årsak til disse problemene. I reguleringsvilkårene må derfor regulanten pålegges å delta i tiltak mot utbredelse av krypsiv.»

2.2.13 Otteraaens Brugseierforenings brev av 31. august 1999

«Vi har mottatt kopi av Norges Vassdrags og Energidirektorats Innstilling av 22.-23. mars 1999 i ovennevnte sak. I tillegg har vi mottatt kopi av diverse uttalelser til denne. Vi ønsker å komme med en del kommentarer som er utarbeidet i samarbeid med advokat Jan Dahl:

1. Til NVEs innstilling

Generelt

Vi henviser først til vår søknad av 26.11.85 og særlig til vår relativt utførlige uttalelse i brev av 17.02.95, jfr. Innstillingen side 87 ff.

Det vesentligste av de tidligere reguleringer er foreslått opprettholdt i Innstillingen, hvilket vi selvsagt finner tilfredsstillende. En del av vilkårene finner vi imidlertid urimelige, og tror at de til dels må bero på misforståelser.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Vår viktigste innvending mot NVEs forslag er imidlertid at summen av avgifter og pålegg er blitt klart for stor og medfører, hvis de i det vesentlige opprettholdes, at reguleringen ligger på grensen av det lønnsomme, se punktet «Generelt» på side 5 og 6, og kommentarene til konsesjonsavgifter og næringsfond.

Post 2, Konsesjonsavgifter

NVE foreslår konsesjonsavgiftene satt til det samme som for 1974-konsesjonen og med samme justeringstidspunkt, samtidig som det angis at dette er relativt høyt i forhold til nye konsesjoner. Vi synes at det må være klart at konsesjonsavgiftene for disse formelt nye konsesjonene må vurderes etter dagens nivå, og ikke ut fra en tidligere (riktignok stor) konsesjon i vassdraget. Dette kan ikke være noe reelt argument ut fra lovens kriterier. Vi kan ikke se at likhet med andre konsesjoner i vassdraget har noen relevans, men vi nevner at det finnes flere andre konsesjoner enn 1974-konsesjonen i vassdraget som har andre avgifter. For eksempel er avgiften for regulering av Skyvatn (konsesjon fra -57) kr. 4,12/16,85 og Overføring av Heiselva til Hovatn (konsesjon fra -88) kr. 7,07/23,84 henholdsvis til stat/kommune.

Hvis konsesjonsavgiftene skal løpe fra den tidligere konsesjons utløp, 22.11.87, må de i tilfelle reguleres ned til reelt avgiftsnivå på forfallstidspunktet. (Et eventuelt foreldesspørsmål forutsetter vi i tilfelle tas opp av det enkelte kraftverk).

Vi aksepterer i tilfelle en rente fra disse tidspunkter, men det må være en markedsrente som enten fastsettes ut fra renten det enkelte år eller som en gjennomsnittsrente for denne tiden, for eksempel 6 %. Vi kan ikke se at det er hjemmel for noen morarente når forsinkelsen av konsesjonsbehandlingen og derved avgiftsfastsettelsen ikke skyldes oss, men kommuner og andre offentlige myndigheter. Vi er klar over bestemmelsen i vassdragsreguleringslovens § 11 nr. 3, men dette tar sikte på et annet forhold, nemlig unnlatt betaling av en kjent konsesjonsavgift. Intet sted i vårt rettssystem betales morarente når manglende betaling ikke skyldes skyldneren; - vi minner om at vår søknad ble sendt inn i 1985. (Uten at det får betydning for vårt standpunkt påpeker vi at premisser og vilkår ikke stemmer overens, idet det i begrunnelsen angis 8 % fra 01.01.94).

Viktigere er imidlertid den urimelig tyngde konsesjonsavgiftene har fått av ulike grunner. Vi påpeker:

a) Reguleringene forstås å være vurdert på 1. prioritet. Riktigheten av dette kan i høy grad diskuteres, men vi er klar over praksis etter

Begna avgjørelsen. Men dette medfører at denne konsesjonen får nærmere 60 % høyere nHk-belastning enn de øvrige reguleringsene sammenlignet etter magasin størrelse. Etter vårt syn må det tas hensyn til dette ved fastsettelse av avgiftens størrelse.

- b) Rent faktisk kommer utvilsomt disse reguleringene «på toppen», hvilket vil si at de rent faktisk gir en vesentlig mindre produksjon/gevinst enn de tidligere reguleringer. Vi går ut fra at den reelle produksjonsgevinst må inngå i vurdering av avgiftens størrelse.
- c) Dessuten er man etter Energiloven og den nåværende markedssituasjon kommet i et helt annet prisleie enn det man hadde tidligere. Kraftproduksjonen og reguleringen er ikke lenger så lønnsomme. Man kan da ikke fastsette konsesjonsavgifter ut fra slik forholdene var tidligere.

Post 2, Næringsfond

I Innstillingen foreslås vi pålagt det betydelige næringsfond på kr. 50 mill. fordelt med Bykle, kr. 20 mill., Valle kr. 6,5 mill., Bygland 19,5 mill. og Evje og Hornes 4 mill. Vi kan ikke forstå at det er grunnlag for å pålegge oss næringsfond av denne størrelsesorden.

Hjemmelen for næringsfond er som kjent i vassdragsreguleringslovens § 12 nr. 17 og kriteriet er «når dette i det enkelte tilfellet finnes påkrevd av allmenne hensyn eller til ivaretagelse av private interesser som blir skadelidende». Men noen analyse ut fra disse kriterier har verken kommunene eller NVE foretatt, og det skyldes formentlig at man ikke har funnet slike kriterier.

Det kan ikke være tvil om at kraftutbyggingen langs Otravassdraget har medført en betydelig økning av næringsvirksomheten i distriktet, dels i direkte tilknytning til anleggs- og kraftvirksomheten og dels som konsekvensvirkninger av denne. Ser man på en kommune som Bykle, som det er foreslått det største næringsfond for, har denne kommunen i kraftutbyggingstiden i dette århundrede utviklet seg fra en ytterst fattig kommune til en av landets rikeste kommuner regnet pr. innbygger. Og dette skyldes i det alt vesentlige kraftutbygginger. Dette vil også fortsette med de konsesjoner som nå fornyes. Det er klart at det er noen skadevirkninger for enkeltpersoner i kommunene, men disse er på vanlig måte erstattet fullt ut med tillegg av 25 %. Situasjonen er således den motsatte av lovens kriterier, allmenne hensyn og private interesser er ikke blitt skadelidende, men er til dels betydelig tilgodesett.

Vi har bedt Agderforskning til å se på de økonomiske forholdene i kommunene langs vass-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

draget. Vi har spesielt bedt om å få et bilde av kraftutbyggingenes og reguleringenes direkte og indirekte virkninger for kommunene. Arbeidet er svært omfattende og det må innhentes opplysninger fra mange kilder, rapporten er derfor i skrivende stund ikke helt klar. Rapporten vil derfor bli ettersendt. Vi gjengir likevel et utdrag fra den foreløpige konklusjonen:

«Kommunene har samlet inntekt på over 13 mill årlig fra konsesjonskraft og konsesjonsavgift. De har dessuten skatteinntekter fra kraftproduksjonen i vassdraget. De fire kommunene henter 20 % av sine samlede skatteinntekter fra kraftproduksjonen (for Bykle kommune er tallet 54%). I tillegg kommer konsesjonsavgift på enkelte av kraftstasjonene som det ikke har vært mulig å anslå. Kraftproduksjonen bidrar direkte med ca. 113 årsverk, i tillegg kommer avledede arbeidsplasser. I alt skaper kraftproduksjonen direkte og indirekte om lag 180 årsverk i de fire kommunene.»

For egen regning vil vi tilføye at det er ingen tvil om at kraftnæringen har bidratt (og bidrar) med en betydelig andel av kommunenes arbeidsplasser, inntekter og verdiskapning, spesielt når en tar hensyn til at dette er små kommuner i folketall. Med NVEs forslag til avgifter og betingelser vil dette forholdet øke ytterligere.

Basert på de faktiske forhold i kommunene og lovens intensjon er det ikke grunnlag for å pålegge næringsfond i det hele.

Post 7, Naturforvaltning. Kalking for bedring for fisk

Det henvises til Innstillingen side 119. Det foreslås her at man kan bidra til kalking av vassdraget for bedring av fisket. Vi kan imidlertid ikke forstå at det er grunnlag herfor. Reguleringer forårsaker ingen forsuring av et vassdrag. Overføringer kan unntaksvis gjøre det når forsuret vann føres over i et mindre forsuret vassdrag, men det er ikke tilfelle her.

Både våre egne «Ph-målinger» ved fiskeanlegget på Syrtveit og NIVAs målinger på flere steder i vassdraget viser at surheten har avtatt de siste årene. PH-en i nederste del av vassdraget er nå på et nivå som gjør det mulig for laks å reproducere seg. Det er nå mye ørret i hele Otra-vassdraget, faktisk overbefolkning på en del steder. For ordens skyld vedlegges en kopi av sammendraget fra NIVAs rapport 767/99 «Tiltaksorientert overvåkning av Otra 1998».

Vi er for øvrig betenkt ved kalking på grunn av begroingssituasjonen. Det forstås å være alminnelig oppfatning at kalking øker begroingen, jf. NIVAs rapport av 6. april 1994 (jfr. vedlegg 3 til vår uttalelse av 1995).

Post 11, Begroing og Erosjonsskader rundt Byglandsfjord

Etter vårt syn er Innstillingen balansert når det gjelder «begroing». Vi viser ellers til våre senere kommentarer til uttalelsene fra kommunene; se side 8.

Vi setter et spørsmålsteget ved om det er grunnlag for et så stort bidrag til forbygninger. I området rundt Byglandsfjord der det har vært og er fare for utgravning har terreng og løsmasser en slik beskaffenhet at det alltid vil skje en viss erosjon uavhengig av reguleringen. Dessuten er det holdt skjønn for alle de tidligere reguleringer, og utgravningene er vurdert og erstattet. Vi har derfor som angitt vanskelig for å se at det er grunnlag for et så stort bidrag til forbygning.

Til side 122, Manøvreringsreglementet. Minstevannføringen forbi Valle og krav om minstevannføringer forbi kraftverkene i nedre del av vassdraget

Minstevannføringen forbi Valle foreslås i realiteten økt om sommeren med 1 m³/sek. på grunn av 1912-reguleringene og med 1 m³/sek. på grunn av Brokke Nord og Syd, i alt 2 m³/sek., noe departementet også hadde adgang til etter 1974-konsesjonen.

Vi kan ikke se at det er grunnlag for en slik økning, særlig ikke på grunn av 1912-reguleringene. Man har hatt en minstevannføring på 3 m³/sek. i 25 år uten at det oss bekjent er kommet krav om noen høyere minstevannføring. Virkningen av det som nå behandles er at «sommmerflommene» reduseres og blir færre, men vi kan ikke se at det tilsier en høyere minstevannføring.

Når det gjelder krav om økt vannføring forbi kraftstasjonene nederst i vassdraget, angir NVE riktig at dette ikke vedkommer nærværende sak. Det gjelder rettigheter som det enkelte kraftverk har og som ikke kan fratras dem ved en reguleringskonsesjonsbehandling. Det er for øvrig et forhold som har eksistert over lengre tid. Vi kommenterer spørsmålet mer utførlig nedenfor i tilknytning til uttalelse fra fylkesmannen i Vest-Agder.

Forslag om spyleflommer

Vi stiller oss sterkt spørrende hertil. Vi mener at erfaring viser at slike spyleflommer har liten eller ingen virkning. Dessuten må spørsmålet ses i sammenheng med at man nederst i vassdraget er pålagt en minstevannføring på over det dobbelte av alminnelig lavvassføring.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Til side 123, Gyvatn, Langrakvatn

Vi henviser til våre bemerkninger fra 1995, innstillingens side 89. NVE foreslår nå en minstevannføring med unntak for strekningen forbi kraftstasjonen, og det har vi ingen bemerkninger til. Vi har heller ingen bemerkninger til den foreslåtte minstevannføring på 0,3 m³/s fra Gyvatn.

Side 123 Breivann, Sesevann

Kravet om stabil sommervannstand, men med prioritet for minstevannføring er stort sett i samsvar med det som praktiseres i dag.

Side 124, Hovatn

Så langt har det ikke vært vanlig å produsere fra Hovatn i den perioden som det foreslås at fyllingen skal ha prioritet. Dersom dagens bruk av kraftverket blir videreført har altså forslaget ikke økonomiske konsekvenser. Men dersom markedet utvikler seg slik mange forventer med betydelige prisforskjeller mellom dag og natt og helg og virkedag, vil restriksjonen gi en vesentlig begrensning for bruken og inntjeningen i kraftverket. Vi ber derfor om at kravet frafalles.

Vi minner om at vår søknad er fra 1985; - etter dette er overføringen av Heisvassdraget til Hovatn fullført. Det årlige tilsiget er dermed øket fra ca. 54 mill m³ til ca. 74 mill m³, altså med ca. 37%. Denne overføringen sikrer altså uansett raskere fylling av Hovatn.

Vi påpeker for øvrig at vi finner forslaget til manøvreringsreglement nederst i spalte en på side 1 uklart. Slik vi leser ordlyden er det tale om en oppfylling til kote 685,7 og når denne fyllingen har skjedd kan man foreta en viss nedtapping også før 1. september.

Side 124, Stabil senhøst-vannstand i Byglandsfjord

Det foreslås stabil vannstand i tiden 15.11–15.12 av hensyn til blekens gyting. Denne bestemmelsen betyr lite eller intet for kraftproduksjonen, men vi finner den uakseptabel av allmenne hensyn. Senhøstestiden er en periode da man kan få betydelige flommer. Før Byglandsfjords regulering ble disse for de nedenforliggende vassdrag i noen grad dempet av Byglandsfjords selvregulering. Etter reguleringen har vi etter beste evne søkt å dempe flommene ved forhåndstapping før og under nedbør eller snøsmelting. Det anser vi som det eneste riktige, og vi er vel også forpliktet hertil ut fra manøvreringsreglementets pkt. 3, nest siste avsnitt i.f. Bestemmelsene bør derfor utgå av hensyn til det nedenforliggende vassdrag og også av hensyn til interessene rundt Byglandsfjord.

Generelt

Vi vil gi uttrykk for at vi finner summen av de foreslåtte pålegg svært høye.

Det er en klar trend i tiden at verdien av sesongmagasiner er minkende. Sommer- og vinterkraft for de neste 2 årene omsettes i dag med en prisforskjell på 3 til 5 øre pr. kWh.

Vi har tidligere simulert nytteverdien av de omsøkte reguleringer til 106 GWh i redusert flomtap og 211 GWh i økt vinterproduksjon (vårt brev av 8.11.96, innstillingens s 111). Forutsatt en kraftpris på 15 øre og en «foredlingspris» på 4 øre gir dette en årlig bruttoinntekt for disse reguleringene på ca. 25 mill.

Vi har på basis av NVEs innstilling satt opp følgende overslag i tabell 2.3. Oppstillingen er ikke ment å være en nøyaktig kalkyle for reguleringenens lønnsomhet, men kun ment å gi et bilde av forholdet.

Vi har da ikke tatt med engangsutlegg på mer enn 50 mill i eldre avgift og rente på dette.

Tabell 2.3

Årlig nettoinntekt (dvs. brutto fratrukket drift og avskrivninger):	ca. 21,0 mill
Årlige utgifter (anuitet 30 år – 7%):	
Næringsfond, 50 mill	4,0 mill
Erosjonsarbeider Byglandsfjord, 10 mill	0,8 mill
Kalk, krypsiv m.m. anslått til 10 mill	0,8 mill
Konsesjonsavgifter:	7,2 mill
Tap konsesjonskraftlevering (ca. 3 øre/kWh):	ca. 3,0 mill
Eiendomsskatt og andre bruttoskatter:	ca. 4,0 mill
Sum årlige omkostninger	ca. 19,8 mill

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Man vil se av oppstillingen at etter NVEs forslag kommer disse reguleringene på grensen av det lønnsomme, selv uten at det er medtatt omkostninger for senere reinvesteringer som må komme. Dette gir etter vår oppfatning liten mening, og det viser at påleggene må gjøres gjenstand for kritisk vurdering og reduseres.

2. Til uttalelsen fra Fylkesmannen i Vest-Agder datert 28.04.99

Så langt vi kan se har Fylkesmannen kun uttalt seg om de almene miljøhensyn og helt sett bort fra reguleringen og kraftproduksjonens nytteverdi for distriktet og samfunnet ut fra næringsmessige og økonomiske hensyn m.m. Vi vil gi uttrykk for at vi er sterkt forbauset over dette som vi finner ensidig, til dels med uriktigheter, men først og fremst helt uten rimelig avveining av de forskjellige forhold og interesser.

Vi minner om at man i fortid og fremtid har trengt og trenger elektrisk kraft. Og vannkraft har vært og er formentlig fortsatt både den økonomiske og miljømessig rimeligste kraften. Det har vært betydelig kraftutbygging i Setesdal og Agder-fylkene, og kommuner og næringsliv i distriktet har nytt godt av dette. Det er en betydelig del av industrien m.m. som direkte eller mer eller mindre indirekte er knyttet til utbyggingen av vassdraget. Dette har medført vekst, men også skader og fordeler langs vassdraget. Skadene har vært betydelig påpekt i denne sak, men vi nevner også at demping av de store skadeflommene og også andre flommene i det alt vesentlige må anses som en stor fordel – jordbruksmessig og også miljømessig. En helhetsvurdering er nødvendig.

Når det gjelder elveleiet forbi kraftverkene i nedre del av vassdraget, bemerkes at disse har vært mer eller mindre tørrlagt lang tid tilbake. Det innrømmes at de reguleringer som her er under vurdering vil øke det antall dager da elveleiet er tørrlagt, men vi vet ikke hvor stor betydning det har når man under alle omstendigheter ville ha hatt elveleien tørrlagt i et stort antall dager. Dessuten understreker vi at det ikke er noen ny situasjon, men en situasjon fra lang tid tilbake, og de samlede reguleringer har eksistert i de siste 20 år.

Rettslig vil vi først henvise til NVEs uttalelse i Innstillingen side 117 der det angis at dette spørsmål ikke foreligger til avgjørelse eller kan avgjøres i denne reguleringssak. Vi har også forelagt spørsmålet for vår juridiske rådgiver, h.r. advokat Jan Dahl, som bekrefter dette syn. Han uttaler at retten for et kraftverk til helt eller delvis å ta vannet ut av sitt elveleie følger av det enkelte kraftverks avtale- eller eksprop-

riasjonserverv. Der det var tale om skade på allmenne interesser trengte man også, iallfall etter vassdragsloven av 1940, konsesjon etter vassdragsloven. Vi forutsetter at det i tilfelle foreligger, men det er det i ingen tilfeller aktuelt å ta opp nå. Kraftverkene trenger ingen konsesjon etter vassdragsreguleringsloven, og det heller ikke for inntaksmagasiner med mindre de medfører en kraftøkning så stor at det kommer inn under vassdragsreguleringsloven. Da gis normalt konsesjonen til brukseierforeningen. Noen slike inntaksmagasiner er det ikke tale om i vår sak. Man kan da i tilknytning til en vassdragsregulerings sak ikke pålegge kraftverkene noen vannslipping, og det kan heller ikke gjøres på annen måte uten eventuelt som ekspropriasjon fra vedkommende kraftverk, og det er ikke aktuelt.

Det er derfor på det rene at kraftverkene ikke kan pålegges noen minstevannføring forbi stasjonene, og enn mindre kan brukseierforeningen pålegges dette.

3. Til kommunenes siste uttalelser

Vi skal nedenfor kort kommentere kommunenes siste uttalelser. Vi henviser da først til vårt brev av 17.02.95 (Innstillingen side 87 ff).

Uttalelsene fra kommunene er, bortsett fra for Kristiansand og Vinje kommunes vedkommende basert på bistand fra advokat Ingolf Vislie og er således på mange punkter likelydende. Vi finner det derfor naturlig å behandle dette generelt og deretter for den enkelte kommune bare behandle det som er spesielt for vedkommende kommune.

Generelt om konsesjonsavgifter og næringsfond

Det henvises til det som er angitt foran vedrørende NVEs innstilling

Generelt om konsesjonskraft

Vi er innforstått med at det overensstemmende med praksis etter lovens nåværende ordlyd skal betales 10% konsesjonskraft fra konsesjon gis. Men vi kan ikke se at det er hjemmel for å kreve 10% forut for konsesjonen. Det henvises bl.a. til at vassdragsreguleringslovens § 12 nr. 15 benytter uttrykket «inntil 10 pst.». Men selv om man skulle være av en annen oppfatning på dette punkt, må det uansett være et krav at økt konsesjonskraft er krevet, og det ble det ikke gjort før i 1995 for Aust-Agder og i 1996 for Vennesla i Vest-Agder. Man inngikk da avtale om leveranse fra 1.8.95 til Aust-Agder og fra 1.9.97 til Vennesla. Dette må stille seg hindrende til krav for tidligere periode. Det henvises

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

for øvrig til vår uttalelse av 1995 (Innstillingen s. 108).

Generelt om begroing

Det vises til våre utførlige kommentarer på side 94 – 96 i NVEs Innstilling.

Etter den tid har det vært gjennomført et prøveprosjekt i 1996 med en Matermaster RS 2000. Ved Straume ble det på et område på ca. 200 dekar tatt opp 13 til 1400 m³ krypsiv og plantevekster. Maskinen ble også benyttet i terskelbassenget på Valle og i Venneslafjorden, men på disse lokalitetene ble det tatt opp mindre mengder. Prøveprosjektet kostet over 1 mill og ble bekostet av Otra Kraft DA og Otteraaens Brugseierforening. Dette er en metode som fungerer bra, men er svært kostbar.

I tillegg vil vi henvise til NIVAs rapporter av 30. juni 1990 og 15. juni 1997 og til NVEs vurdering og konklusjon på Innstillingens side 121. Vi forutsetter at OED har tilgang på NIVAs rapporter.

Begroing i vassdraget har en kompleks årsakssammenheng. Det er for enkelt (og direkte galt) å hevde at det kun er kraftutbyggingen og reguleringen av vassdraget som er årsak til begroingen. Sur nedbør og andre utslipp vil også kunne ha en pådrivende effekt. I tillegg vil vi minne om at det er registrert en betydelig oppvekst av krypsiv og andre planter i vassdrag og innsjøer i Sør-Norge som ikke er påvirket av kraftutbygging; – for eksempel Tovdalsvassdraget.

Generelt om «effektkjøring»

Vi har vanskelig for å se hvilken betydning spørsmålet om effektkjøring har. Dette er et kraftstasjonsanliggende som avhenger av kraftstasjonenes tillatelser og rettighetserverv. Så vidt vi forstår har alle kraftverkene i vassdraget rett til effektkjøring. I praksis vil det si bruk at et inntaksmagasin til større produksjon om dagen. Men ingen av de reguleringer det nå søkes om er inntaksmagasin for kraftverk (jfr. dog midt i Vatnedalsvatn og Botsvatn nederst), og vi kan ikke se at effektkjøringsspørsmålet får noen betydning for vurderingen av de omsøkte reguleringer.

Vennesla kommune, uttalelse av 6.7.1999

Kommunen ønsker minstevannføringen ved Vigeland økt til 60 m³ pr. sek. Det henvises til bemerkninger foran. Og vi minner om at dette er mer enn 3 ganger normal lavvannføring før reguleringene. Forurensningssituasjonen som

har vært diskutert i tilknytning hertil, tilsier ikke noen høy lavvassføring etter byggingen av industriavløpsledningen fra Vennesla til Byfjorden. Det kunne tvert om i dag være grunn til å senke minstevannføringen. Det henvises til mer utførlig behandling i vår uttalelse av 1995 (Innstillingen s. 91 og 92).

Iveland kommune, uttalelse av 5.7.99

Kommunen hevder langt på vei de samme synspunkter som Fylkesmannen i Vest-Agder, og vi henviser til våre bemerkninger foran til denne uttalelse. Iveland kommune fastholder sitt krav om minstevannføring på 30 m³ fra Byglandsfjord. Det henvises herom til vår uttalelse av 17. 02.1995, jf. Innstillingen side 104 og 105. Når det gjelder forhåndstapping ved fare for flom, foretas det etter beste evne, noe vi mener følger av manøvreringsreglementets pkt. 3, annet avsnitt. Man kan imidlertid aldri helt forutse tidspunktet for og størrelsen av en flom. Det hevdes til sist i uttalelsen der det angis at revisjonstiden for konsesjonen skulle løpe fra 22.01.87. Dette står for oss som klart uholdbart. Loven opererer med et revisjonstidspunkt på 30 år, og det går selvsagt på det tidspunktet da forholdene har vært vurdert og bestemmelsene utformet. Vi henviser for øvrig til den tidligere diskusjon som vi har kommentert ved vår uttalelse av 1995, jfr. Innstillingen side 100.

Evje og Hornnes uttalelse av 08.07.99

Kommunen tar opp spørsmålet om kraftutveksling med kontinentet. Brukseierforeningen som sådan har selvsagt ikke inngått noen slik avtale, men enkelte av de større kraftselskapene har gjort det. Vi kan for øvrig ikke se at dette vil foranledige noen endret regulering av vassdraget. Det henvises til bemerkninger foran om effektkjøring. Reguleringen av vassdraget vil alltid i noen grad avhenge av markedssituasjonen, men på grunn av vassdragets art og kraftstasjonenes slukeevne er det begrenset hvilken betydning markedssituasjonen får.

Det tas opp forhold som ikke referer seg til brukseierforeningen. Således er det Kristiansand Energiverk AS som har eierinteresser i Fennefossen som ikke er utbygd.

Når det gjelder kravet om 50 m³ pr. sek. som minstevannføring ut av Byglandsfjord, henviser vi til tidligere uttalelser, jfr. bl.a. Innstillingen side 104.

Nytt er det at det tas opp muligheten for rafting i Syrtveitsfossen. Vi konstaterer at dette er en beskjeden interesse i forhold til kraftutbyggingen, men vi vil gi uttrykk for at mulig-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

hetene for rafting utvilsomt er bedre med enn uten regulering.

Bygland kommune, uttalelse av 02.07.99

Kommunen krever utviding av elveløpet i Storestraumen for å redusere flomstigning i Åraksfjorden. Forholdet er imidlertid at reguleringsgene med deres utjevning av vannføringen reduserer flommene, og det må da være på det rene at en utviding av elveløpet i Storestraumen ikke er noe som kan pålegges regulanten.

Tilsvarende gjelder båttrafikken. I den tid det er aktuelt med båttrafikk, vil vannstandsvariasjonene være små og til dels mindre enn uten regulering. NVE har foreslått at vi utarbeider et dybdekart, hvilket vi ikke har protestert mot. Men noen ytterligere tiltak fra vår side vedrørende båttrafikk synes lite rimelig.

Valle kommune, uttalelse av 12.07.99

Det kreves her at regulanten redegjør for planene om effektkjøring. Vi gjentar at dette er et kraftstasjonsanliggende der kraftstasjonene utnytter sine inntaksmagasiner. Ingen av magasiner denne søknad gjelder er inntaksmagasin for kraftstasjoner, og spørsmålet kan ikke sees å referere seg til oss. Vi henviser for øvrig til kommentarer foran.

Bykle kommune, uttalelse av 19.07.99 fra advokat Vislie

De spørsmål som tas opp i den utførlige uttalelse er i det vesentlige behandlet tidligere og foran i denne uttalelse, og det henvises hertil.

Nytt er kravet om fangdam ved Hovden. Vi setter et spørsmålstejn ved behovet herfor. Men avgjørende er at vannet fra de ovenforliggende reguleringer er overført til Store Førsvann ved konsesjonen av 1974, hvilket er behandlet. Det skjer således ingen endring ved de reguleringer som behandles nå. Vi fristes også til å spørre om en ny allemannsrett som det her er tale om skulle ha hatt prioritet foran en regulering som har vart i 80 år.»

2.2.14 Sammen drag fra NIVAs rapport datert mai 1999

«Otra overvåkes årlig for å registrere eventuelle endringer i forurensningssituasjonen. Elva var i 1998 ubetydelig påvirket av næringssalter, men fortsatt markert påvirket av forurensning. Strekingen nedstrøms Vigeland var moderat påvirket av organisk stoff. Siden midten av 1990-

tallet er surheten redusert på alle stasjoner, og konsentrasjonene av fosfor, nitrogen og organisk stoff er betydelig redusert nedstrøms Vigeland. Nedre del av Otra var i 1998 markert til sterkt påvirket av tarmbakterier. Funn av den forsuringfølsomme døgnfluen *Baetis Rhodani* nedstrøms Hunsfoss viser at surheten i Otra er i ferd med å avta. Selv om resultatene fra 1998 er positive, er bunndyrsamfunnet nedstrøms Vigeland fremdeles preget av forurensning. Fiskeregistreringene i 1998 påviste rekruttering av laks og ørret i hele den lakseførende delen av Otra, samt i sidebekkene Høiebekken og Lonanebekken. Vegetasjonen mellom Kilefjorden og Venneslafjorden synes å ha endret seg lite de siste 20 årene. Nedstrøms Venneslafjorden synes forekomstene av krypsiv å ha økt siden forrige undersøkelse i 1995. Det anbefales videre arbeid med forurensningsbegrensende tiltak i vassdraget, samt videreføring av eksisterende overvåkingsprogram.»

2.2.15 Uttalelse fra Bygland Hotell datert 25. november 1999

«Bygland Hotell AS er eigar av eigedomen gnr. 35 bnr. 14 / 15 i Bygland som ligg på Nesmoen i Bygland. Tomta er ca 20 da og grensar til Byglandsfjorden. Den er regulert til turistformål av Bygland kommune og vart erverva i 1980 til dette formål, der ein bl.a. har ført opp Bygland Fjordhotell.

Reguleringa av fjorden hadde ved etableringa gjort stor skade i strandområdet og skråninga til fjorden, eit område som kommunen som seljar tok atterhald om at ikkje kunne bebyggjast og skulle vere open for allmenn ferdsel. Den gong vart det investert store summer i å sikre området og rette opp erosjonsskader. Diverre har det nederste plata halvvegs blitt vaska vekk att av fjorden gjennom dei snart 20 åra som har gått. I tillegg har gamle utrasingar blitt endå verre med åra. Sistnevnte går ein utifrå er registrert av dei som skulle registrere erosjonsskadene langs fjorden for eit par år sidan.

I samband med ny konsesjonssøknad ber ein om at fylgjande tiltak vert gjort i samband med:

1. Gamle erosjonsområder

Sikre gamle utrasingsplassar på tomte på ein naturvenleg måte. Ein minner om at området måtte vi forplikte oss til å halde ope for almenheten i tillegg til bruken som turistformål.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

2. Nye erosjonsområder

Setje i stand att bryggeplatå ved fjorden slik det var ved restaureringa for 20 år sidan herunder bygge ein bryggefront i naturstein slik at ein unngår gjentagelse. Ein minner også her om almenhetens rettar.

3. Forsterking/tilpassing av brygge

Av hensyn til almenhetens interesser ber ein om at den brygga vi har etablert vert ytterlegare forsterka/utvida og tilpassa anløp av D/S Bjoren og andre motoriserte båtar som er på vitjing alt ifrå Ose til Byglandsfjord. Brygga burde ha vore bygt om med ein molo sik at dampbåten og andre båtar kan ligge meir i le av vinden.

Ein minner om at hotellet ligg på den historiske garden Nese som i gamle dagar hadde to brygger til dampbåtane. Den eine låg på Nordre Nese og vart kalla «Amerikabryggja» avdi så altfor mange tok dampbåten her og strauk til Amerika. Elles vart denne brygga nytta når fjorden var liten og brygga på Søndre Nese, som var tilknytt skystasjonen til underteiknas oldeforeldre, ikkje kunne brukast. Brygga på Nese vart seinare flytta til Prestegarden. Både av historiske grunnar, hensynet til turistane tilknytt hotellet, personar tilknytt arrangement på hotellet (bryllup, foreningar, grupper m.m.) tilsei at det burde ha vore ei skikkeleg brygge. Underteikna som har dreve hotellet sjølv nokre år har også sett at den restaurerte båten D/S Bjoren kunne ha hatt meir trafikk med eit skikkeleg anløp.

4. Sikring og betre undersøking av steinalderbustader og oldtidsfunn

Gamle smykker frå oldtida vart funnet av nokre gjetarar i dåverande strandkant nedanfor hotellet i 1833 og havna på Oldsakssamlinga. P.g.a. oppdemminga er underteikna ganske overtydd om at dette området ikkje har vore skikkeleg undersøkt. Noko som tilseier dette er bl.a. funn av eit par steinalderbustader ute i det neddemde område etter at hotellet vart bygt på 1980-tallet. Dette vart gjort då fjorden hadde svært låg vannstand.

Regulanten bør påleggjast ei grundig undersøking av området og resultat må synleggjerast med ei eller anna utstilling både på hotellets område og kanskje også på det lokale museum i tillegg.

5. Til manøvreringsreglementet

I periodar i mai og september/oktober har ein opplevd at fjorden har vore så nedtappa at eit

område på opptil 200-300 da av fjorden utanom hotellet (den gamle «Nestorva») har vore blottlagt. Dette er mildt sagt svært skjemmande og eg veit ikkje kor mange gonger eg har stått og forklart dette for gjester som ikkje forstår at Naturvernmyndighetane godtar slikt.

Sett frå hotellets synspunkt må fjorden i perioden 1.5 – 31.10 ikkje sleppast under kote 201,5. I juli, august og september bør den av hensyn til D/S Bjoren ikkje senkast under kote 202. Slik det har vore no har me fleire gonger avlyst turar med D/S Bjoren til hotellet p.g.a. for låg vannstand.

I høgsesongen der ein har badegjester i perioden 1.7 – 15.8 bør fjorden ikkje vere over 202,5 slik at badestrendene forsvinn noko som har vore tendensen dei seinare år etter at Brokkeanlegget kom.

Ved hotellet ligg også det mykje brukte kommunale friområdet/badestranda Gullsand. Denne ligg tett opp mot Lisle-Straum og let seg derfor påverke fort av temperaturen i det regulerte vatnet som kjem ovanfrå. Etter Brokkeanlegget så har denne badestranda til tider fått øydelagt badetemperaturen fordi det har vore tappa mykje kaldt «botn»-vatn ifrå Bossvatn.

Ein ber derfor innstendig om at det i perioden 1.7 – 15.8 vert tappa overflatevatn ifrå magasina slik at ein unngår denne unaturlege nedkjølinga. Dette kan ikkje vere anna enn ei teknisk løysing i inntaket, ei løysing som vil ha ein positiv innverkand for alle badande i heile dalen, fastbuande så vel som turistar. Dersom regulanten ikkje etterkjem dette kravet varslar me for vår del at me vil kreve at regulanten kostar eit utandørs symjebasseng som me då vil ha ope for både gjester og almenheten.

6. Varsling ved tapping av «varmt»-vatn vinterstid

Av og til kjem det varmare vatn enn normalt som gjer at isen plutselig forsvinn. Sidan me ligg så nært utløpet ved Lisle-Straum og av hensynet til gjestene som ikkje er kjent med slike moglegheiter, bør det finnast eit varslingsopplegg i slike tilfeller. I periodar har me anlagt skøytebane o.l på isen.

7. Fiske

Sjølv om fiske utanfor hotellet høyrer til Søndre Nese er det i almenhetens intresse at fjorden vert halden mest mogleg høg og stabil den tida fisken gyter. Dette må det ha vore synda med dei seinare år etter at Brokkeanlegget kom, fordi «Nestorva» er ikkje lenger den gode gamle fiskeklassen som før. Om dette også kan kome av det kalde vatnet som til tider vert slept ut, skal

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

ein bare spekulere i. Området soleis er vel spesielt utsatt for dette. Dette bør greiast ut om det er andre høve enn å halde fjorden stabil høg i gyinga som må til.

8. Merking av grunnar, samt kommunalt vassrør

Vel midtjords utifrå Nesgardane er det ekstra grunt på eit område ein ikkje skulle tru. Dette bør merkast for båttrafikken som bare vert større og større, samt for D/S Bjoren. 3 gonger i starten då D/S Bjoren vart sjøsett måtte eg vere med som los for nye kapteinar på båten. I tillegg er det eit farleg skjær sør for «Foskarrøyna» som bør merkast.

Kommunen har lagt vassleidningen til bygda over heile «Nestorva». Ein bør vurdere merking av denne, spesielt hvis det vert endringar i reguleringa sumarstid. Denne burde vore vurdert flytta til det gamle elveleiet i stadenfor rett over den grunne Nestorva, dersom fjorden vert senka meir om sumaren.»

2.2.16 Brugseierforeningens ytterligere bemerkninger av 24. januar 2000

«Dette brevet er utarbeidet i samarbeid med advokat Jan Dahl hos advokatfirmaet Haavind Vislie.

I. Til Miljøverndepartementets uttalelse av 5. januar 2000

Vi vil først bemerke at det tyder på en misforståelse når Miljøverndepartementet etter riktig å ha angitt at Otravassdraget er utbygget med 11 kraftstasjoner med en samlet midlere produksjon på ca. 4155 GWh pr. år, angir at de angjeldende konsesjoner «omfatter hele eller deler av de fleste magasinene i vassdraget». De omsøkte reguleringer utgjør ca. 25% av samtlige reguleringer og innebærer en økt produksjon (simulert) på 106 GWh (ca. 2,6%) og at produksjon flyttes fra sommer til vinterkraft med 211 GWh. Vi vet ikke om denne misforståelse kan ha motivert Miljøverndepartementets uttalelse.

Miljøverndepartementet trekker også etter vår mening uriktig inn forhold som ikke er til behandling. Dette behandler vi konkret nedenfor, men vi vil generelt gi uttrykk for at søknaden må behandles ut fra det den gjelder og ut fra de lovbestemmelser som gjelder for slik søknad. Å trekke inn andre hensyn enn dem som fremgår av Vassdragsreguleringslovens omfattende oppregning, er det ikke adgang til.

1. Vilkår vedrørende naturforvaltning (post 7 – fisk og friluftsliv)

DN/Miljøverndepartementet foreslår årlige beløp til opphjør av fisk og friluftsliv med i alt kr. 355.000,- pr. år. Beløpet forutsettes tilnærmet indeksregulert etter vanlige regler hvilket tilsier en meget lav kapitaliseringsrente. Benytter man 3 % blir det kapitaliserte beløp over kr. 10. mill.

Beløpet synes å være ment å komme i tillegg til de konkrete pålegg som kan pålegges etter vilkårenes pkt. 7.

Vi er klar over at det i henhold til Vassdragsreg. lovens § 12 pkt. 8 er adgang til å fastsette passende årlige betalinger, men det må i tilfelle ha relasjon til mulig skade og situasjonen for øvrig. Bestemmelsen gjelder primært nye reguleringer. Her er det tale om reguleringer som har eksistert i ca. 80 år og der de berørte er fullt ut erstattet. For store deler av vassdraget her det neppe vært skader av betydning. Og for Byglandsfjord, der man har hatt den spesielle blekproblematikken, har regulanten gjort en betydelig innsats med investeringer i nytt fiskeanlegg med ca. 20 millioner og via drift av fiskeanlegget med over 2 mill i årlige kostnader. Som kjent settes det etter pålegg ut 100 000 bleke i og nedenfor Byglandsfjord hvert år (Evje og Hornnes- og Bygland kommune). Fra det samme anlegget er vi også pålagt å sette ut ca. 30 000 ørret og røye i vann i kommunene Bygland, Valle og Bykle.

Vi kan ikke se at det er grunnlag for slike betalinger i tillegg til tiltak etter vilkårenes pkt. 7. Dette dels ut fra den manglende skade, dels ut fra reguleringenes relativt beskjedne lønnsomhet, jfr. vårt brev av 31. august 1999 side 5-6 og endelig ut fra generell rimelighet. Eksempelvis synes vi det meningsløse kanskje fremgår tydeligst av bidraget til Kristiansand, der man neppe har hatt ulmeper for friluftsliv eller fiske, men fordeler ved reduserte flommer.

Vi vil for øvrig bemerke at hvis man tenker på bidrag av denne art bør de sees i sammenheng med det foreslåtte næringsfond. Vi er selv sagt klar over at ytelsene skal tilgodese ulike interesser, men det er i begge tilfeller tale om et rent skjønnsmessig bidrag som iallfall etter vår mening på ingen måte kan knyttes til noen konkret skade.

2. Vilkår vedrørende kulturminner (post 8)

Vi har vanskelig for å forstå at det er grunnlag for å skjerpe det vilkår NVE har foreslått.

Vi har i det hele tatt vanskelig for å se den praktiske problemstilling når det gjelder fortsettelse av reguleringer som har eksistert i 80

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

år. Og vi setter et spørsmålstegn ved om vårt tilfelle rammes av kulturminnelovens § 8 der vilkåret er at noen vil «sette i gang tiltak». Vi søker som kjent ikke om å sette i gang noe tiltak, men om tillatelse til å regulere som tidligere.

3. Begroing av krypsiv (post 11 etc.)

Vi henviser til vår uttalelse av 31.08.99 side 8. Vi kan neppe bestride at reguleringene kan være medvirkende årsak til begroingen mm., men reguleringene er utvilsomt ikke eneårsak eller den vesentligste årsak. Man må derfor ikke under konsesjonsbehandlingen legge inn noen forutsetning herom i vilkåret. Spørsmålet må senere vurderes ut fra den til enhver tid foreliggende viten om de ulike innvirkende faktorer.

4. Minstevannføring i nedre del av vassdraget.

Vi henviser til vår uttalelse av 31. august 1999 side 7.

Etter de juridiske opplysninger som vi har fått må det være helt klart at det bare kan bestemmes vilkår i tilknytning til de reguleringsanlegg og de reguleringer som søknaden gjelder, og da bare vilkår som er hjemlet i Vassdragsreguleringsloven, i første rekke dens § 12. Kraftverkene nederst i vassdraget har sine eldre tillatelser etter annen lovgivning som deres investeringer og virksomhet er basert på. Inngripen i disse anlegg kan bare skje med hjemmel i disses tillatelser eller (upraktisk) ekspropriasjon. Man kan utvilsomt ikke ut fra en generell målsetning om «hvor man får mest miljø for pengene» foreta en belastning på brukseierforeningen/ sameiet og angi at det er opp til «reguleringsforeningen eventuelt å rede ut den interne økonomiske kompensasjon til kraftverkseieren». Vi gjentar at det er ikke rettslig hjemmel for et slikt pålegg, og det ville i tilfelle ikke være bindende for kraftverket eller gjennomførbart for brukseierforeningen.

Selv om det må være klart at det ikke er rettslig adgang til et slikt pålegg, nevner vi at det i tilfelle ville redusere kraftverkens inntekter betydelig og dermed forringe økonomien i å videreføre reguleringene ytterligere. Vi viser til tidligere angivelse av lønnsomheten.

Vi vil også peke på de sikkerhetsmessige aspektene ved et pålegg om minstevannføring på de nevnte kraftverksstrekningene. Vi går ut fra at noe av hensikten fra miljøvernmyndighetenes side er å tilrettelegge disse elvestrekningene for mer almen bruk. En må da være klar over at vannføringen på disse trange og uveisomme elvestrekningene kan øke plutselig på

grunn av den daglige driften av kraftverkene og ikke minst ved driftsforstyrrelser. I en slik situasjon må det slippes vann forbi inntaksmagasinerne og ut i elveleiet. Vannføringen kan da øke fra minstevannføring til flere hundre m³ pr. sekund i løpet av kort tid. Det er lett å tenke seg at det da kan oppstå farlige situasjoner. Forslaget er derfor neppe sikkerhetsmessig forsvarlig.

Vi har for øvrig i vårt forannevnte brev påpekt at dagens forhold har eksistert fra lang tid tilbake.

5. Byglandsfjord i blekens gytetid

Vi henviser til vår uttalelse av 31. august 1999. Som angitt mener vi at en tilnærmet stabil vannstand i tiden 15.11. – 15.12. er uakseptabel for almene interesser på grunn av flomsituasjonen, - først og fremst nedenfor Byglandsfjord.

Vi er imidlertid i tvil om hva det i praksis er ment med forslaget. Ved lave tilsig vil vi nok kunne holde noenlunde konstant vannstand. Men ved store tilsig får man vansker. Vi kan vel ikke da, bortsett fra i katastrofesituasjoner, foreta forhåndstapping slik praksis har vært til nå. Men vi kan vel heller ikke når vannstanden begynner å stige foreta slik tapping at flommene øker nedover, og da vil vannstanden i magasinet nødvendigvis måtte stige ved store tilløp. For vi kan ikke ved å stanse de ovenforliggende kraftverk redusere det naturlige tilløp. Dette både av hensyn til kraftproduksjonen og av hensyn til forholdene ved kraftstasjonenenes inntaksmagasiner.

6. Dynamisk vannføringsregime

Vi er inneforstått med at vi plikter å slippe minstevannføring, og at vi også i manøvreringsreglementet unntaksvis kan bli pålagt annen vannslipping til konkrete formål der dette er økonomisk berettiget. Men å forutsette et generelt «dynamisk vannføringsregime» for å bearbeide naturforvaltningsmessige problemer, er det ikke hjemmel for. Det er tross alt tale om en vannkraftsreguleringskonsesjon som er og vil bli bekostet av kraftverkene.

II. Til konsesjonskraft og konsesjonsavgifter – nHk-beregning

Uavhengig av Miljøverndepartementets uttalelse tillater vi oss å ta opp noen forhold vedrørende nHk-beregningen. Vi forutsetter i og for seg at denne skal foretas av NVE etter at konsesjonsbehandlingen er avsluttet. Men vi vil likevel påpeke nedennevnte spørsmål for eventuell vurdering av departementet.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

1. Reguleringen av Hartevatn ble i 1979 redusert fra ca. 30 mill. m³ til 10 mill. m³. Vi har ikke full oversikt over nHk-beregningen den gang, men det synes som den ikke ble redusert. Det må imidlertid være klart at det nå kan legges til grunn det faktiske magasin på 10 mill. m³ pr. sek. Vi kan riktignok søke departementet om under spesielle forhold å benytte de nederste 5,4 m., men dette har aldri vært tillatt benyttet. Den ene gangen vi har søkt (96/97) ble det avslått. mHk-beregningen må bygge på det magasin som står til vår disposisjon.
2. For Byglandsfjord og Botsvatn er eksisterende sommervannstander foreslått opprettholdt, og for Breivatn og Hovatn foreslås nye sommervannstander. I tillegg foreslås altså stabil vannstand i Byglandsfjord i blekas gytetid. Alt dette reduserer utnyttelsen av magasinene, både rent praktisk og ved den formelle nHk-beregningen. Dette må det selvsagt tas hensyn til ved den nye nHk-beregning.»

2.2.17 Ytterligere kommentarer fra Valle kommune i brev av 09.07.01.

«Kommunestyret tok atterhald om å kome attende til saka m.a. etter synfaring med departementet og på bakgrunn av NIVA sin kunnskapsstatus om krypsiv.

Då saka no er til behandling i Olje- og energidepartementet vil vi kome med fylgjande tilleggsmerknader:

1. NVE har reist tvil om årsakstilhøvet når det gjeld framveksten av krypsiv og miljøproblema som fylgjer av dette. NIVA sin kunnskapsstatus frå november 2000 om konsekvensar av reguleringsinngrep og tilgroing av krypsiv (Rapport LNR 4321-2000) stadfester konklusjonane i tidlegare fagrappor- tar om tilgroing og miljøendringar. Rapporten avklarar etter vårt syn heilt klart samanhengen mellom vassdragsreguleringar og krypsiv.
2. Vi er kjende med at departementet har sett ny sakshandsamar på saka.. På denne bakgrunn ber vi om at det vert gjort ny synfaring i august/september i år eller seinast før slutthandsaminga i departementet.
3. Energi- og miljøvernkomiteen i Stortinget har i innstillinga om Regjeringa si energimelding, St.meld. nr. 37 (2000-01), vedtatt at det skal leggjast større vekt på natur- og miljøomsyn i saker om revisjon av konsesjonsvilkår som er meir enn 50 år gamle (innstilling 25. mai 2001).

På grunn av dei alvorlege skadane og ulempene som er påførde på grunn av kraftutbygginga utan at det er sett i verk tiltak eller pålagt erstatningsansvar, må inn-

stillinga få fylgjer for handsaminga av konsesjonen i denne saka.

Frå Valle kommune si side er det difor endå ei gong viktig å peike på miljøødeleggjinga som fylgje av kraftutbygginga, og som har ført til plantevekst, sedimentering og tilgroing, vanskelege resipienttilhøve og skjemd utsjånad i vassdraget. Dette er godt dokumentert med ei rekkje uavhengige granskingar og rapportar (NIVA), synfaringar og bilete av forurensinga innsendt av Valle kommune.

Problema har særleg vorte synlege etter konsesjonane og reguleringane frå 1961 og 1974. Ved fornying av dei eldste reguleringskonsesjonane må ein vere merksam på den samanheng det er mellom dei ulike konsesjonane, uavhengig av utbyggjar/regulant/eigartilhøve. Dette kjem m.a. til uttrykk i at regulering, manøvreringsreglement og bygging av kraftstasjonar vert sett i samanheng for heile vassdraget.

Miljøproblematikken i Otra og tiltak for å rette opp att økosystemet må difor kome sterkt inn i konsesjonsvilkåra også i fornyinga av denne konsesjonen. Nye konsesjonar, som for eksempel Brokke Nord og Sør samt revisjon av konsesjonsvilkår som kjem seinare (1961- og 1974-konsesjonane) må sjåast i samanheng med og tilpassast dei krava som no vert sette.

Valle kommune vil understreke at departementet på dette punktet no har eit godt høve til å sjå miljøspørsmåla i samanheng for heile vassdraget - med å setje krav om tiltak som er akseptable for dei lokalsamfunna som vert råka. Problema tilseier at ein ikkje kan vente med dette til revisjon av dei nyare konsesjonane om nokså mange år, slik NVE er inne på.

Som tidlegare påpeika er kommunen lite nøgd med dei vilkåra NVE har gjort framlegg om til departementet, og innstillinga imøtekjem heller ikkje kravet frå Energi- og miljøvernkomiteen. Vilråra må setjast ut frå den miljøstandard som dagens lovgjeving gjev uttrykk for, og med klar plassering av ansvarsforhold hjå regulat/utbyggjar.

4. Miljøverndepartementet uttaler i brev til OED 05.01.00 at ein har gjort ei heilskapleg vurdering av søknaden sett i høve til reguleringar og andre inngrep for kraftverksfremål i vassdraget.

Etter vårt syn kjem dette ikkje konkret til uttrykk når det gjeld merknader til konkrete konsesjonsvilkår. Uttalen står heller ikkje i høve til energi- og miljøvernkomiteen si innstilling og dei prinsippa som er nedfelte i den nye vassressurslova (l. 24.11.00). Det framgår elles at Miljøverndepartemen-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

tet ikkje har basert sin uttale på fagrapportane som ligg føre.

Vi syner m.a. til Fylkesmannen i Vest-Agder som uttaler fylgjande om NVE sine konsesjonsforslag:

«NVEs forslag til konsesjonsvedtak bidrar dessverre bare i liten grad til å avhjelpe de skadevirkningene vasskraftutnyttelsen i Otra har påført almenne interesser i Vest-Agders del av vassdraget.» . . . .

Etter vårt syn gjer det same seg gjeldande i endå sterkare grad i øvre delen av vassdraget, spesielt Valle kommune, som ligg i Aust-Agder.»

2.2.18 Ytterligere kommentarer fra advokat Stinessen på vegne av Valle kommune i brev av 14. november 2001.

«[. . .]

Departementet har vært på befarung i vassdraget, og vi anser derfor en redegjørelse for den faktiske siden av saken som unødvendig.

Vi skal likevel kort nevne NIVAs rapport LNR 4321-2000 fra november 2000 som altså er avgitt etter at NVE avga sin innstilling.

I rapporten er fire mulige årsaker til fremvekst av krypsiv nærmere analysert:

- naturlige og klimarelaterte svingninger
- forsuring / kalking
- eutrofiering (økt næringssaltbelastning)
- vassdragsregulering (endret hydrologisk regime)

Det fremgår av rapporten at forsuring/kalking og eutrofiering ikke kan forklare den betydelige krypsivveksten, og i sammendraget på side 7 forklares sammenhengen mellom klimarelaterte svingninger og regulering:

«Klimarelaterte svingninger i nedbør og temperatur ser ut til å ha virket gunstig i hele perioden etter den kalde vinteren i 1996 i begge vassdrag. . . . Et mildt nedbørrikt klima vil derfor være årsaksfaktor nummer 2 etter regulering for fremvekst av krypsiv i Sørlandsvassdragene.»

Det er med andre ord NIVAs oppfatning at det av fire mulige årsaksfaktorer er vassdragsregulering som fremstår som mest dominerende. Dette ble også bekreftet av Stein W Johansen fra NIVA under EBLs seminar om sørlandsvassdragene i Kristiansand 17. og 18. oktober 2001.

2. Tiltak mot krypsiv

NIVA har i rapporten fra desember 2000 på side 40 til 45 vurdert realistiske metoder for å bekjempe krypsivproblemene i Otra. På side 41 er det satt opp en skissemessig tiltaksplan:

«Ut i fra erfaringer til nå med krypsivfjerning, kan man tenke seg følgende strategi for å holde krypsivet på et stabilt, lavt nivå:

1. Starttiltak/basistiltak. En «tung» innsats f.eks med slåmaskin, gravemaskin, eventuelt enklere utstyr som steinsvans på vinsj for å fjerne de store mengdene med krypsiv, torvmose og mudder som er akkumulert over 30-40 år.
2. Etterrensk f.eks ved spyleflom, kombinert med manuell rensking for å fjerne siste rester (vekstpunkter) av krypsiv.
3. Oppfølgende tiltak f.eks hvert 2. eller 3. år for å holde bestandene nede (må skje før bestandene er blitt tette), f.eks innfrysing/ isgang kombinert med spyleflom.»

Det legges til grunn at NIVA med dette har skissert en teknisk sett effektiv måte å fjerne krypsivet på. Problemet lar seg altså løse.

3. Konsesjonspålegg

Det er kommunenes syn at konsesjonsmyndighetene gjennom vilkår for ny konsesjon bør pålegge konsesjonær å iverksette de nødvendige tiltak for å fjerne problemene med krypsiv. I denne forbindelse ble det fra departementets side i møte 16. oktober stilt spørsmål ved hvilke verdier som innvinnes ved den aktuelle konsesjonen og ved forholdsmessigheten ved tyngende vilkår og verdiskaping.

Hydrologiservice AS v/ Einar Østvold har i brev av 23. desember 1993 - som skal være blant sakens dokumenter i departementet - beregnet hvilken rentabilitet de omsøkte reguleringer representerer i forbindelse med kraftproduksjonen i vassdraget. I brevet på side 6 konkluderer Østvold med at den kapitaliserte verdien til de magasinene det er søkt om kan anslås til ca. 350 mill. kroner. Selv om det er et mindre avvik mellom Østvolds produksjonstall og de produksjonstall som Brugseierforeningen siden oppga i sitt brev av 08.11.96 (se NVEs innstilling, side 109), har det aldri blitt bestridt at vurderingen av den verdiskapningen magasinene gir er riktig.

Den eneste måten etablering av nye magasiner kan generere ny kraft på, er ved å redusere eventuelle flomtap man måtte ha forbi de enkelte kraftverk som benytter det regulerte vannet fra dem. Størrelsen på mulige flomtap er avhengig av hvor stor installasjon man har i de aktuelle kraftverk. Hvis man har stor nok installasjon, kan man produsere kraft av alt tilgjengelig vann, selv i et vassdrag helt uten magasiner. I et slikt tilfelle vil man ikke øke totalproduksjonen selv om man etablerte aldri så store magasiner. Det er derfor lite fruktbart

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

å benytte den produksjonsøkning som etableringen av magasiner i et vassdrag måtte gi som noe mål eller kriterium i forbindelse med vurdering av størrelsen på de kompensasjoner som bør gis til de kommuner som berøres av virkningen av reguleringene, slik departementets resonnement synes å gjøre. Den rene produksjonsøkningen er et lite treffende uttrykk for den verdiskaping magasinene bidrar til.

Et atskillig bedre kriterium for å vurdere verdiskapingen er å se på den verdiøkningen etableringen av magasiner kan gi for den kraftproduksjonen man har i vassdraget. Man kan også se på den kraftøkning i form av antall naturhestetekrefter som skyldes de omtalte reguleringer. I vår sak utgjør dette hele 211.000 nat.hk (se NVEs innstilling til søknaden, side 119, første avsnitt).

Etablering av magasiner i et vassdrag for kraftutbyggingsformål gjøres i hovedsak av to grunner:

1. For å konvertere sommerproduksjon til vinterproduksjon.
2. For å konvertere kraft med liten leveringssikkerhet til kraft med stor leveringssikkerhet.

Den omtalte reduksjon av flomtap kommer i tillegg. Vinterkraft gir høyere pris enn sommerkraft og kraft med stor leveringssikkerhet gir høyere pris enn kraft med liten leveringssikkerhet.

Denne verdiskapingen får konsesjonæren tilgang til uten å investere noe ekstra ved en fornyelse av konsesjonen.

4. Avslutning

I nærværende sak er det på det rene at det foreligger en sammenheng mellom fremveksten av krypsiv og vassdragsreguleringene i Otra. Det er videre fra sakkyndig hold gitt anvisning på hvorledes det som mange anser som et betydelig miljøproblem, kan løses.

Det kan ikke være tvilsomt at konsesjonsmyndighetene har den nødvendige hjemmel til å sette som vilkår for ny konsesjon at konsesjonæren iverksetter tiltak for å fjerne krypsiv. Tvert i mot må det anses som en plikt – ut fra et miljørettslig perspektiv - å sørge for at slikt vilkår blir satt. Det spørsmålet som gjenstår, er hvor tyngende et slikt vilkår kan være sammenholdt med de fordeler en ny konsesjon vil innebære. Sagt med andre ord må det oppstilles et krav til forholdsmessighet mellom det tyngende vilkåret og den verdiskaping den nye konsesjonen bidrar til.

Det er vårt syn at de reparasjonstiltak de sakkyndige har gitt anvisning på, åpenbart må anses å ligge innenfor en slik forholdsmessig-

hetsramme. Det vises i den forbindelse til de verdivurderinger som er gjort av Hydrologiser vice, som ikke er bestridt av konsesjonssøker, og som synes å ligge til grunn for NVE's innstilling.

Den konsesjonær som fortsatt får anledning til å utnytte lokale naturressurser til en betydelig verdiskaping, bør pålegges å besørge utført de tiltak som er nødvendige for å avhjelpe de miljøproblemene reguleringen av Otravassdraget har medvirket til i mange år. Det er verken rimelig eller i tråd med miljørettslige prinsipper å overlate skadevirkningene av slike tiltak til de berørte lokalsamfunn.»

2.3 Departementets bemerkninger

2.3.1 Innledning

Otteraaens Brugseierforening er ansvarlig for reguleringsanleggene i Otra og består av følgende medlemmer: Otra Kraft DA, Agder Energi Produksjon AS, Skagerak Kraft AS, og A/S Vigelands Brug. Bortsett fra sistnevnte, er alle medlemmene offentlig eid.

Otravassdraget er utbygget med til sammen 11 kraftstasjoner med en samlet midlere produksjon på 4155 GWh/år.

Otteraaens Brugseierforening fikk konsesjon for regulering av Byglandsfjorden og flere fjellvann i Setesdal i 1912. Dette gjelder Breivatn-Sesvatn, Hartevatn-Breivevatn, Store Førresvatn, Vatnedalsvatn og Bossvatn. Konsesjonen gjelder også Langerakvatn, Hovatn og Gyvatn. Ved konsesjon av 09.07.42, stadfestet 28.11.47, ble det gitt tillatelse til økt regulering av Vatnedalsvatn. Både Hovatn, Bossvatn og Vatnedalsvatn er ytterligere regulert ved senere konsesjoner, bl.a. i forbindelse med utbyggingen av Hovatn og Brokke kraftverk.

I forbindelse med konsesjon av 15.11.74 til ytterligere regulering av Bossvatn og Vatnedalsvatn og planendring av 16.03.79, ble det fastsatt nytt manøvreringsreglement for hele vassdraget. Manøvreringsreglementet for vassdraget ble sist oppdatert i forbindelse med tillatelse til planendring for Urar-magasinet, jf. kgl. res. 02.06.95.

2.3.2 Søknaden

Søknaden gjelder fornyelse av konsesjonene fra 22. 11.1912 og 09.07.1942, stadfestet 28.11.1947. Konsesjonene utløp 28.11.1987. Søknaden ble sendt NVE i 1985. Søknaden gjelder opprettholdelse av eksisterende magasiner. Med unntak av Byglandsfjorden søkes det om at manøvreringsreglementet beholdes uforandret. Byglandsfjorden ønskes sen-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

ket til kote 200,5 i sommerperioden, dvs 2,5 meter under HRV. Dette er begrunnet ut fra krav om økt vannføring ved Vigeland.

De omsøkte konsesjonene gjelder et magasin-volum på til sammen 526,6 mill.m³ som utgjør ca 25 % av totalt magasin-volum i vassdraget.

2.3.3 Kraftproduksjonen

Ut fra simuleringer foretatt av Otteraaens Brugseierforening er de omsøkte reguleringene beregnet til en midlere års produksjon på 106 GWh. Vinterproduksjonen øker med 211 GWh.

2.3.4 Fordeler

Fordelen ved reguleringen er hovedsakelig kraftinnvinning. Reguleringen bidrar i noen utstrekning til reduserte flommer i vassdraget, spesielt om våren og sommeren.

Dagens minstevannføring ved Vigeland på 50 m³/sek ligger vesentlig over alminnelig lavvannføring som er angitt til 16,5 m³/sek. Reguleringen bidrar derfor til økt vannføring i tørre perioder og bedrer derfor forurensningssituasjonen i den nederste delen av vassdraget i slike perioder.

De omsøkte reguleringene har bidratt til at kommunene i Setesdal har fått økonomiske fordeler i form av skatter, konsesjonskraft og avgifter.

2.3.5 Skader og ulemper

Reguleringene medfører endret vannføring i form av redusert vannføring om sommeren og økt vannføring om vinteren. Senere konsesjoner har ført til overføringer med sterkt redusert vannføring på berørte elvestrekninger. Det er vanskelig å skille konsekvensene av de omsøkte konsesjonene klart fra de senere konsesjonene gitt i vassdraget.

Lange strekninger av vassdraget er i dag sterkt plaget med begroing, spesielt krypsiv. Veksten av krypsiv påvirker leveforholdene for planter og dyr og reduserer vassdragenes verdi i friluftssammenheng. Se nærmere nedenfor under pkt 2.3.5.1 og pkt 2.3.7.8 i departementets kommentarer til vilkårene.

Vassdraget er et viktig landskapselement i Setesdalen, og reguleringene reduserer verdien av vassdraget for friluftsliv og turistnæring. Reguleringen av Byglandsfjorden har ført til økt erosjon enkelte steder rundt vannet.

Det er også pekt på at den reduserte vannføringen enkelte steder har betydning for resipientforholdene i vassdraget. Dette kommenteres nærmere under pkt 2.3.7.6 i departementets kommentarer til vilkårene.

Reguleringene har medført sterkt begrensede gytevilkår for bleken. Bleken er en ferskvannsstasjonær laks som har nasjonal verneverdi.

2.3.5.1 Særlig om krypsiv

Både Vest-Agder fylkeskommune og samtlige kommuner er svært bekymret for fremveksten av krypsiv i vassdraget. Flere av kommunene vil ikke akseptere at ny konsesjon gis uten at ansvarsspørsmålet for fremveksten av krypsiv er klargjort. Det kreves at regulanten bekoster konkrete, løpende tiltak og finansierer forskningsprosjekter om krypsiv.

Tilgroing av krypsiv i vassdrag er et økende problem på Sørlandet. Gjengroing påvirker leveforholdene for vannlevende dyr og planter og reduserer vassdragenes verdi i friluftslivssammenheng (fisking, bading, bruk av småbåt). Plantene vokser på land og i vann og har normalt ingen dominerende vekstform. Under spesielle betingelser endres imidlertid vekstformen og det kan dannes hurtigvoksende, mattedannede skuddkjeder på mer enn 2-3 meter, med gjengroing som resultat. Planten kan da opptre i et slikt omfang at det skaper problem for mange aktiviteter i vassdragene. Det biologiske mangfoldet i vassdragene kan også bli endret ved dominans av krypsiv.

NVE sier at årsakssammenhengen ikke er klarlagt, men har ingen teorier om hva annet enn reguleringene som kan være skyld i begroingen. NVE viser imidlertid til at økt sommervannføring i hovedelva vil bedre forholdene.

Ut fra tidligere NIVA-rapporter om vassdraget konkluderes det med at høy vintervannføring, manglende isdekke og lav sommervannføring er de viktigste årsakene til denne utbredelsen. Både forsuring og økt næringstilførsel blir utelukket som grunn til de betydelige problemene som er oppstått med tilgroing i for eksempel Straumefjorden. Også her, i likhet med i Venneslafjorden, konkluderer NIVA med at tilgroingen skyldes omfattende vassdragsreguleringer i Otravassdraget, og spesielt reguleringsinngrep som har ført til utjevnet vannføring og vannstand, herunder forhøyet vintervannføring.

Det heter i NIVAs siste rapport av november 2000 at «regulering framstår som en viktig faktor for problemvekst av krypsiv i elver». Rapporten peker videre på at terskelbassenger med redusert vannføring og områder nedstrøms kraftverk er to hovedområder med problemvekst som skiller seg ut. Det pekes på redusert islegging om vinteren og en rekke milde vintre med mye regn som mulig medvirkende årsaker til det økende omfanget av krypsiv.

2.3.6 Spørsmålet om fortsatt regulering

2.3.6.1 Ny konsesjon

I og med at konsesjon til regulering og overføring er utløpt, skal søknaden om fortsatt regulering behandles etter vassdragsreguleringslovens regler som en søknad om ny konsesjon. Selve konsesjonsvurderingen blir noe annerledes når det allerede foreligger en regulering i vassdraget, enn om det skulle foretas helt nye inngrep. Skader og ulemper som følge av reguleringene foreligger allerede og alternativene til å gi konsesjon til fortsatt regulering vil være å nedlegge reguleringsanlegg eller å gi konsesjon for en redusert regulering.

Otravassdraget har vært regulert og nyttet til kraftproduksjon i snart 90 år. Det er foretatt terskelbygging og pålagt minstevannføringer for å avbøte ulemper av reguleringene. De største reguleringene og overføringene fulgte av konsesjonen fra 1961 og med tilleggsreguleringer i 1974. Mange av ulempene knytter seg således til disse senere reguleringene.

NVE går inn for at det gis tillatelse til fortsatt regulering.

Det er *ingen høringsinstanser* som fremmer krav om at reguleringene skal nedlegges, men flere stiller krav om vilkår for å gi sin støtte til videre drift. *Miljøverndepartementet* vil ikke frarå at det gis konsesjon under forutsetning av at det blant annet fastsettes vilkår om minstevannføringer forbi Iveland og Steinsfoss kraftstasjoner nederst i vassdraget. *Fylkesmannen i Vest-Agder og kommunene Iveland og Vennesla* vil ikke akseptere at ny konsesjon gis uten at ansvarsforholdet rundt vannslippingsregimet nederst i vassdraget er klarlagt. Det er også kommet krav om at ansvarsspørsmålet rundt framveksten av krypsiv blir klarlagt før endelig konsesjon gis.

Olje- og energidepartementet legger stor vekt på at det dreier seg om en eksisterende regulering og at inngrepene har eksistert over lang tid. Det vektlegges videre at omgivelsene i stor grad har tilpasset seg denne situasjonen. Departementet er av den oppfatning at fordelene ved en fortsatt regulering klart overstiger ulempene, jf vassdragsreguleringslovens § 8. Departementet går på denne bakgrunn inn for at det gis ny reguleringskonsesjon.

Forslaget legges fram med vilkår som skal ivareta miljø- og brukerinteressene i vassdraget. Det vises til avsnitt 2.3.7 nedenfor med departementets merknader til NVEs forslag til vilkår.

2.3.6.2 Hjemfall

Konsesjonen av 1912 har ikke ordinær hjemfalls-

rett. Konsesjonen er gitt for 75 år og i vilkår 1 heter det at dersom det finnes påkrevet for allmenne interesser kan reguleringsanleggene forlanges fjernet og den tidligere tilstand gjenopprettet. Dersom reguleringsanleggene ikke kreves fjernet, kan det gis konsesjon på de vilkår som dagens lovverk stiller til beskyttelse for de allmenne interesser. Kommer en slik ordning ikke i stand, kan staten overta anleggene.

For konsesjonen fra 1942, tilleggsregulering av Vatnedalsvatn, har staten hjemfallsrett. Staten har ikke fallrettigheter i vassdraget. Med henvisning til Arendalssaken og Randsfjordsaken der det etter en grundig vurdering framheves at staten ikke kan ha økonomisk utbytte av å ha reguleringsrettighetene uten tilhørende fall, anbefaler departementet at staten ikke gjør hjemfallsretten gjeldende.

2.3.7 Departementets bemerkninger til vilkårene

2.3.7.1 Generelt

Kommunene bestrider NVEs syn om at enkelte forhold må holdes utenfor konsesjonsvurderingen fordi skadevirkningene er knyttet til andre reguleringer/konsesjoner. Det hevdes at en slik kunstig oppdeling av årsaker og konsekvenser i vassdraget vil medføre en pulverisering av ansvarsforholdene. I følge kommunene er det heller ikke tvilsomt at tiltakene i øvre deler av vassdraget naturlig forplanter seg nedover i vassdraget. Det pekes videre på at det uansett er vide rammer i loven for å sette vilkår.

Olje- og energidepartementet er enig i at det kan virke kunstig å dele opp skadevirkningene på denne måten. Ofte er det heller ikke mulig med sikkerhet å si hvilke virkninger eller grad av virkninger som er relatert til det enkelte inngrep. Det er likevel åpenbart at de reguleringene som skal vurderes i denne sammenheng ikke står for alle skadevirkningene i vassdraget. Olje- og energidepartementet mener derfor at man bør holde utenfor de virkninger som i hovedsak relaterer seg til andre reguleringer/konsesjoner. Disse må utstå til en eventuell revisjon. Øvrige skadevirkninger, der årsakssammenhengen er mer uklar, bør derimot vurderes ut fra hva som er hensiktsmessig og rimelig å pålegge regulanten i denne omgang.

2.3.7.2 Konsesjonstid (post 1)

NVE har gått inn for at konsesjonen til Otteraaens Brugseierforening gis på ubegrenset tid. Det er videre foreslått at konsesjonen kan tas opp til

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

alminnelig revisjon samtidig med konsesjonen av 1974. *Kommunene* ber om at vilkårene for konsesjonen underlegges revisjon beregnet fra 1987, dvs. ved konsesjonens utløp. Dette ble bl.a. gjort i Arendalssaken, jf. St.prp. nr. 64 (1991-92). Departementet finner det imidlertid ikke riktig å benytte reglene om 30-års revisjonsintervall, som gjelder for konsesjoner f.o.m juni 1992, dersom revisjonstiden skal regnes fra 1987. Departementet slutter seg her til NVEs forslag om at vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon samtidig med konsesjonen gitt ved kgl.res. 15.11.1974. Dette vil gi muligheten for en helhetlig vurdering av hele vassdraget i 2024, og vil også forkorte 50-års intervallet for revisjon med 13 år.

2.3.7.3 Konsesjonsavgifter og næringsfond (post 2)

Konsesjonsavgifter

I konsesjonen fra 1912 er det fastsatt ulike avgiftsatser for regulering av Byglandsfjorden og fjellmagasinene, men *NVE* finner ikke grunn til å anbefale fortsatt ulike avgiftssatser ved denne fornyelsessaken. *Kommunene* krever maksimalsats på konsesjonsavgiftene og viser til de enorme verdier reguleringene representerer og de minimale nyinvesteringer som kreves for en videre utnyttelse av magasinene. Det vises videre til at en rekke skadevirkninger ikke kan avhjelpest gjennom pålegg om tiltak og at dette betinger en rimelig økonomisk kompensasjon til de berørte kommuner.

NVE viser til 1974-konsesjonen som representerer den vesentligste utbyggingen i vassdraget. Her er satsene kr. 29,12 kroner pr. nat. hk til kommunene og 6,10 kroner pr. nat. hk. til staten (sist justert henholdsvis 01.01.1999 og 01.01.1998). *NVE* foreslår de samme satsene for den nye konsesjonen.

Formålet med kommunale konsesjonsavgifter er todelt. Dels skal avgiftene dekke skader av allmenn art som vanskelig kan gjøres til gjenstand for skjønn eller kompensasjon gjennom pålegg om tiltak i vilkårene. For det annet skal avgiftene gi de berørte kommuner en andel i de verdier som er skapt gjennom reguleringene.

Departementet viser til at reguleringene ligger i et område der friluftsliv og turistnæring allerede har stor, og sannsynligvis vil få enda større verdi i årene fremover. Det er også på det rene at kommunene blir påført ulike skader som ikke kan kompenseres gjennom avbøtende tiltak.

Olje- og energidepartementet er enig med *NVE* i at det ikke bør settes ulike satser for Byglandsfjorden og fjellsjøene.

For nye anlegg har det de siste årene vært vanlig å fastsette en konsesjonsavgift på kr 21,- til kommunene. I 1987 var normalsatsen på kr 18,-. En sats på kr 18,- i 1987 tilsvarer kr 27,2 i dag (2001-kroner). Avgiftene for 1974-konsesjonen ville oppjustert til dagens kroneverdi ha ligget på kr 30, 90. Denne verdien tilsvarer kr 20,50 regnet tilbake som startverdi i 1987.

På bakgrunn av verdiskapningen utbyggingen representerer og de skader og ulemper som påføres kommunene, finner Olje- og energidepartementet det rimelig å gå noe over det som har vært vanlig å fastsette i nye konsesjoner. Departementet finner det rimelig å sette satsen til kr 20,- pr nat.hk til kommunene og kr 6,- til staten. Dette ligger på omtrent samme nivå som 1974-konsesjonene, dvs tilnærmet i samsvar med det som *NVE* har ment å foreslå. Avgiftsstørrelsen skal gjelde fra det tidspunkt konsesjonen løp ut i 1987 og justeres etter konsumprisindeksen i medhold av forskrifter fastsatt ved kgl.res 04.12.87 med hjemmel i lov 03.06.83 kap. VI post 1, jf vassdragsreguleringsloven § 11 post 1 annet ledd.

Regulanten må dekke det rentetap som kommunene er påført, der den nye konsesjonsavgiften ligger over den som betales i medhold av den gamle konsesjonen. I tråd med praksis bør riktig rente fastsettes på grunnlag av gjennomsnittlig statsobligasjonsrente.

Fastsettelse av renten for Byglandsfjorden dreier seg om en 15 års periode fra 1987 til 2002. På grunn av ikke eksisterende renteserier på 15 års statsobligasjonsrenter er lagt til grunn 10 års statsobligasjonsrente for november 1987 på 13,3 pst. Tillagt en differanse mellom interbankrenten og statsobligasjonsrenten på 0,3 pst., fastsettes rentesatsen ved etterbetaling av konsesjonsavgifter til 13,6 pst. for perioden november 1987 til november 1997. Videre er lagt til grunn en 5 års statsobligasjonsrente for desember 1997 på 5,5 pst. Tillagt en differanse mellom interbankrenten og statsobligasjonsrenten på 0,3 pst., fastsettes rentesats ved etterbetaling av konsesjonsavgifter til 5,8 pst. for perioden desember 1997 og fram til konsesjonen meddeles.

Det regnes ikke rentes rente i tråd med langvarig praksis.

Næringsfond

Ved vurderingen av om næringsfond bør opprettes, og eventuelt størrelsen på dette har *NVE* tatt utgangspunktet i tidligere sammenlignbare saker og viser særlig til Arendalssaken og ny konsesjon for Numedalslågen. *NVE* foreslår et næringsfond

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

på til sammen 50 mill.kroner, herav kr 20 mill. til Bykle, 6,5 mill. til Valle, 19,5 mill. til Bygland og 4 mill. til Evje og Hornnes.

Som grunnlag for størrelsen på det foreslåtte næringsfondet viser NVE til antall naturhestekrefter for de omsøkte reguleringer og den totale kraftproduksjonen i vassdraget. Antall naturhestekrefter er 211 000. Den totale kraftproduksjonen i vassdraget er i overkant av 4 TWh. Det foreslåtte næringsfondet på til sammen 50 millioner gir etter NVEs syn en rimelig kompensasjon sett i forhold til de skader som er framført av kommunene og også en rimelig andel av den verdiskapning som magasinene representerer. Ved sitt forslag til næringsfond har NVE også tatt hensyn til at konsesjonene løp ut i 1987.

Samtlige kommuner opprettholder sine krav om næringsfond på til sammen 74 millioner kroner. Bare Bykle kommunes krav på 20 millioner har blitt fulgt opp i NVEs innstilling. Valle kommune krever 8 millioner, Bygland 30 millioner, Evje og Hornnes 8 millioner, Iveland 3 millioner og Vennesla 5 millioner. Kommunene underbygger sine krav stort sett med de samme argumenter som ble lagt til grunn for krav om avgifter. Det vises til ulemper som ikke kan kompenseres gjennom pålegg om avbøtende tiltak og krav om en rimelig andel av verdiskapningen.

NVE har ikke foreslått næringsfond til Vennesla og Iveland. Etter NVEs vurdering medfører de omsøkte reguleringene ikke slike skader nedenfor Evje og Hornes at det gir grunnlag for næringsfond.

Vennesla kommune er uenig i dette og viser til manøvreringsreglementet fra 1974 der det ble uttalt at

«Dersom forurensingssituasjonen krever det, vil minstevannføringen kunne økes til 80 m³ pr. sek.».

Vennesla kommune påpeker at de selv har gjort innsats for å bedre forurensningssituasjonen slik at økt vannføring ikke har vært nødvendig, og bør derfor tilkjennes næringsfond.

Iveland kommune viser til at reguleringene har medført varige endringer i vassdragets naturlige vannføring og dertil hørende skader.

Brugseierforeningen stiller seg uforstående til et samlet næringsfond på 50 millioner kroner. Det vises til hjemmelen i vassdragsreguleringslovens § 12 nr. 17 og kriteriene der. Brugseierforeningen viser til at det ikke er skjedd noen drøftelse i forhold til disse kriteriene.

Forutsatt vilkår i samsvar med NVEs innstilling anser konsesjonæren de omsøkte reguleringer for

å være på grensen til det lønnsomme. De viser dessuten til at kommunene samlet har inntekt på over 143 mill. kroner årlig fra konsesjonskraft og konsesjonsavgift. I tillegg kommer skatteinntekter fra kraftproduksjonen og arbeidsplasser. Ved brev av 04.05.2000 oversendte Brugseierforeningen sin rapport fra Agderforskning om de økonomiske forhold til kommunene langs vassdraget.

Basert på de faktiske forhold i kommunene og lovens intensjon er det etter brukseierforeningens syn ikke grunnlag for å pålegge næringsfond.

Olje- og energidepartementet slutter seg til NVEs tilråding om at det i denne saken utmåles et næringsfond i tillegg til konsesjonsavgiftene. Departementet viser til at kommunene etter vassdragsreguleringsloven § 12 post 17 ikke har noe ubetinget krav på næringsfond. Når næringsfond tilkjennes skjer dette dels for å gi kommunene en andel i verdiskapningen, dels som kompensasjon for de ulemper reguleringen medfører. Størrelsen på fondet må fastsettes etter skjønn basert på de konkrete forholdene i saken. Relevant momenter vil være kraftproduksjonens størrelse, reguleringens virkninger på næringsgrunnlaget i de berørte kommuner og hvilke andre vilkår som fastsettes i konsesjonen. Det må også ses på hvor store næringsfond som er fastsatt i andre saker.

Etter Olje- og energidepartementets syn innebærer reguleringene i vassdraget store inntekter for regulanten og mange ulemper for kommunene i vassdraget. Sammenlignet med andre fornyelsesaker er fondets størrelse uansett meget høyt. I Numedalslågen ble det tilkjent et næringsfond på 45,5 millioner. I proposisjonen kommer det fram at dette var høyt i forhold til tidligere saker, men at det syntes rimelig sett i forhold til de omfattende inngrep reguleringen har medført.

Økningen i naturhestekrefter for de omsøkte reguleringer i Otravassdraget er på 211 000 nat.hk. Midlere årsproduksjon som følge av reguleringene er 106 GWh, samtidig som vinterproduksjonen øker med 211 GWh. Til sammenligning var kraftøkningen i Numedalslågen på 246 000 nat.hk og produksjonen i de to kraftverkene Nore I og II på ca 1, 3 TWh. NVE har i angjeldende sak vist til naturhestekraftgrunnlaget og den totale kraftproduksjonen i Otravassdraget som er på mer enn 4 TWh som grunnlag for fastsettelsen av næringsfondet. I tillegg til økningen i naturhestekraftgrunnlaget mener Olje- og energidepartementet at det må tas hensyn til kraftproduksjonen, idet denne sier noe om regulantens inntjeningssevne som følge av reguleringene.

I og med at fornyelsen er begrenset til to av tillatelsene i Otravassdraget vil ulempene uansett ikke

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

kunne sammenlignes med ulempene av de samlede reguleringene i Numedalslågen. Dette burde tilsi en betydelig reduksjon av de fond som er foreslått i denne saken.

Departementet har foreslått avsatt 10 millioner kroner til et eget fond til bekjempelse av krypsiv i vassdraget, jf post 11 (Terskler). Fremveksten av krypsiv er en stor ulempe som blant annet reduserer vassdragets verdi i turistsammenheng. Reiseliv og turisme er av flere kommuner angitt som det viktigste fremtidige satsningsområde. Departementet mener derfor at dette fondet vil ha stor betydning for utviklingen av denne næringen.

Departementet foreslår videre avsatt kr 105 000,- pr år til et fond for opphjør av fisk og friluftsliv i de berørte kommuner, jf post 7 (Naturforvaltning).

Sett i forhold til reguleringenes virkninger, foreslåtte vilkår, blant annet om opprettelse av krypsivfond og fond for fiske og friluftsliv, kraftproduksjon, næringsutvikling og sammenligning med andre saker finner departementet det rimelig å redusere NVEs forslag til næringsfond med 11 millioner kroner. Det samlede næringsfond vil da bli på 39 millioner, som fremdeles må anses som høyt i forhold til verdiskapningen og ulempene som knytter seg til disse to reguleringene. Departementet har i vurderingen av næringsfondets størrelse lagt vesentlig vekt på at tillatelsene løp ut i 1987.

Departementet slutter seg til NVEs forslag til fordeling mellom kommunene. Fondet vil derfor bli redusert forholdsmessig i forhold til NVEs forslag for den enkelte kommune.

Når det gjelder kravet om renter viser NVE til Arendalssaken der det ble fastholdt at næringsfondet forfaller til betaling den dato ny konsesjon blir gitt, og at det derfor ikke er grunnlag for renter fra den gamle konsesjonens utløp. Det kan vises både til Arendalssaken og andre saker som stadfester denne praksis. Olje- og energidepartementet legger til grunn at næringsfondet forfaller til betaling når konsesjonen er gitt ved kongelig resolusjon.

2.3.7.4 Naturforvaltning (post 7)

Miljøverndepartementet støtter Direktoratet for naturforvaltnings forslag om økonomisk bidrag til kommunene til tiltak for å bedre forholdene for fisk/vilt/friluftsliv på til sammen kr. 355.000,- pr år. Etter Olje- og energidepartementets syn er det ingen automatikk i at det skal fastsettes et slikt økonomisk bidrag. Departementet mener likevel at det er påvist ulemper av en slik art at det berettiger en viss kompensasjon i form av et slikt fond. Sammen med de tiltak som regulanten er pålagt i

medhold av øvrige konsesjoner av hensyn til fisken i vassdraget og de krav som følger av det foreslåtte vilkår i romertall I-V, er det etter Olje- og energidepartementets syn ikke grunnlag for å pålegge regulanten å yte et så betydelig bidrag som Miljøverndepartementet foreslår. Olje- og energidepartementet er kommet fram til at det bør avsettes et årlig bidrag på til sammen kr.105 000,-.

2.3.7.5 Automatisk fredete kulturminner (post 8)

Oldsaksamlingen har krevet at det gjennomføres registreringer og utgravninger av kulturminner i reguleringssonen i flere av de omsøkte reguleringsmagasinene.

NVE viser til at reguleringene er gjennomført og at det ikke er søkt om økte reguleringsgrenser. NVE finner det ikke rimelig å pålegge regulanten å tappe ned magasinene. NVE anbefaler at regulanten kan pålegges å utarbeide en plan for registrering av kulturminner som kan tilpasses reguleringen.

Vest-Agder fylkeskommune har ingen spesielle kommentarer i forhold til automatisk vernede kulturminner, jfr. utkast til konsesjonsvilkårene pkt 8, med unntak av siste setning. Blir det aktuelt med nye registreringer er fylkeskommunen avhengig av å skaffe feltarbeidere. Vanligvis må det planlegges og bestilles i god tid før feltsesongen. På denne bakgrunn er siste setning i konsesjonsvilkårene pkt. 8 lite nyansert og det anbefales byttet ut med følgende setning:

«Konsesjonæren må i god tid søke samarbeid med fylkeskommunen slik at ønsket registreringsarbeid kan skje i samsvar med driften.»

Miljøverndepartementet ber om at NVEs forslag til vilkår vedrørende kulturminner omformes som følger:

«Konsesjonæren plikter snarest, og senest innen 5 år dersom vedkommende kulturminnemyndighet ikke forlenger fristen, å oppfylle lov av 9. juni 1978 nr 50 §§ 8 og 9 i områder som berøres av reguleringen. Kostnadene knyttet til gjennomføring av arkeologiske undersøkelser og utgravninger, herunder også for- og etterarbeid, bæres av tiltakshaver, jf kulturminneloven § 10. De arkeologiske undersøkelsene i reguleringssonene skal tilpasses driften av reguleringsmagasinene slik at det unngås unødig nedtapping. Konsesjonæren skal derfor varsle fylkeskommunen om når magasinene planlegges nedtappet i god tid på forhånd.»

Olje- og energidepartementet går inn for å fastsette

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

vilkår av hensyn til kulturminner, men kan ikke se at det er hjemmel for å pålegge en så omfattende undersøkelsesplikt som det Miljøverndepartementet foreslår. Kulturminnelovens regler har ikke tilbakevirkende kraft på tiltak som er gjennomført lang tid før loven trådte i kraft. Kulturminnelovens regler om plikt til undersøkelser og utgravninger kommer derfor heller ikke direkte til anvendelse ved fornyelse av en konsesjon til fortsatt regulering. Kulturminneloven §§ 8 og 9 kommer bare til anvendelse når tiltak «settes i gang» jf kulturminneloven § 8 første ledd. Fornyelse av konsesjoner som er utløpt vil bare innebære en videreføring av den allerede foretatte reguleringen. Det foretas ingen nye inngrep.

Selv om kulturminneloven §§ 8 og 9 ikke gir direkte hjemmel for å pålegge konsesjonæren å sørge for arkeologiske undersøkelser mv, skal det i medhold av kulturminneloven § 1 tredje ledd tas hensyn til kulturminner i konsesjonsbehandlingen. Det er i en viss utstrekning mulig å pålegge vilkår av hensyn til kulturminner med hjemmel i vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 17. Det er imidlertid en forutsetning at vilkåret må anses som rimelig i forhold til den belastning dette medfører for konsesjonæren.

Olje- og energidepartementet mener det må være krav om klar sammenheng mellom det området hvor undersøkelser m.v. kan pålegges og tiltakets, dvs reguleringens virkninger. En klar begrensning må være at undersøkelser bare kan pålegges i neddemningssonen.

I påvente av en prinsipiell avklaring når det gjelder utforming av kulturminnevilkår i fornyelsessaker, gikk Olje- og energidepartementet i St.prp. nr. 37 (2000-2001) Ny konsesjon for fortsatt regulering av Numedalslågen, med på å tilrå et vilkår som ligger nær opp til det som fastsettes for nye konsesjoner. Dette har i ettertid vist seg å være svært uheldig. Det er nå kommet vidtrekkende krav om kulturminneregistreringer der konsesjonæren pålegges å bekoste omfattende registreringer. Det blir samtidig hevdet fra fylkeskommunen at Olje- og energidepartementet ikke kan overprøve de fagarkeologiske vurderinger i forhold til hva som er urimelig tyngende for tiltakshaver.

Det er av avgjørende betydning at konsesjonsvilkårene for fornyet regulering sikrer konsesjonæren forutsigbarhet samtidig som påleggene ikke er uforholdsmessige eller urimelige for konsesjonæren. Olje- og energidepartementet frarår derfor tilsvarende konsesjonsvilkår for Otravassdraget, men kan i påvente av den prinsipielle avklaringen godta et mindre vidtrekkende vilkår. Med utgangspunkt i Miljøverndepartementets forslag til vilkår

tas inn en formulering om at program og budsjett for det arkeologiske arbeidet skal utformes under hensyn til at konsesjonen er en fornyelse, som ikke medfører nye inngrep, og som derfor skal søkes holdt på et rimelig nivå. Dette vil sikre større forutsigbarhet for konsesjonæren. Det tas videre inn en tilføyelse i vilkåret som bedre vil sikre samarbeid mellom konsesjonær og kulturminnemyndighet (fylkeskommunen).

2.3.7.6 Forurensning (post 9)

Bykle kommune bemerker resipientforholdene spesielt nedstrøms Hartevatn hvor det er lav vannføring. Her planlegges utbygging av hyttefelt, og vassdraget kan ikke lenger nyttes som resipient. Kommunen krever derfor tilskudd til bygging og drift av renseanlegg. *Valle kommune* fremsetter krav om rensing av kloakk og avløpsvann i de deler av kommunen dette ikke er gjennomført.

NVE har foreslått standardvilkåret. NVE viser til at det ikke er søkt om endringer som vil medføre endringer i vannføringen i forhold til dagens reguleringer. Endringene er knyttet til senere reguleringer, utbygginger og overføringer. Miljøverndepartementet har gitt tillatelse etter forurensningsloven dersom NVEs forslag til vilkår fastsettes.

Olje- og energidepartementet ser som NVE den reduserte vannføringen først og fremst som et resultat av de øvrige reguleringer i vassdraget. Videre bemerkes at reguleringene - selv om disse ikke er garantert fornyet konsesjon - må være å anse som eksisterende utnyttning som en eventuell fremtidig hytteutbygging må tilpasse seg. Departementet legger også vekt på at det vil være nye utslipp i forbindelse med hyttefeltet som er den direkte årsaken til forurensningen og ikke reguleringene i vassdraget.

Departementet støtter Miljøverndepartementet og NVE som foreslår inntatt standardvilkåret om forurensning.

2.3.7.7 Ferdsel (post 10)

Bygland kommune har tidligere satt frem krav om bygging av båtplasser og båtopptrekk rundt Byglandsfjorden og Heievatna. NVE mener at hensynet til allmenne interesser ikke tilsier et slikt tiltak. Kommunen opprettholder likevel kravet. Kravet er nærmere spesifisert i brev fra ordføreren i Bygland av 08.06.2000. Det vises til at det er en omfattende bruk av båt i Byglandsfjorden og at slike pålegg er tatt inn i en rekke liknende reguleringskonsesjoner. Olje- og energidepartementet vil tilbakevise at slike pålegg er tatt inn i en rekke lignende saker.

Et slikt konsesjonsvilkår er tvert imot svært uvanlig. Selv om båttrafikken er stor på Byglandsfjorden, viser en til at reguleringen er relativt begrenset. Departementet finner det derfor ikke rimelig å sette noe konsesjonsrettslig krav om bygging av båtplasser og båtopptrekk. Oppe i fjellmagasinene må dette være et privatrettslig anliggende mellom regulanten og grunneierne.

NVE går videre inn for at regulanten skal utarbeide nytt dybdekart/draft over magasinet med merking av kjente farlige områder. I følge Bygland kommune er dette likevel ikke tilstrekkelig, fordi dybdekartet forutsetter svært nøyaktig navigasjon. Regulanten viser til at det i den tiden det vil være aktuelt med båttrafikk vil være små vannstandsvariasjoner i magasinet, til dels mindre enn det ville vært uten regulering.

Etter Olje- og energidepartementets syn er NVEs pålegg om å utarbeide nytt dybdekart et rimelig og tilstrekkelig krav overfor regulanten med tanke på å sikre båttrafikken.

2.3.7.8 Terskler m.v. (post 11)

Tiltak mot begroing

NVE anbefaler at regulanten pålegges å delta i undersøkelser og tiltak for å redusere mulige begroingsproblemer. *Miljøverndepartementet* forutsetter at post 11 (terskler m.v.) i vilkårene gir hjemmel for å pålegge regulanten å betale den vesentligste delen av omkostningene. Samtlige kommuner krever tiltak for å bekjempe utbredelsen av krypsiv. Fremveksten av krypsiv representerer et økende og stadig uløst problem i flere av kommunene. Det hevdes at NVEs innstilling er for svak både hva angår årsaks/ansvarsspørsmålene og pålegg av konkrete tiltak. Det vises til flere rapporter fra NIVA som etter kommunenes syn klart plasserer hovedansvaret for problemene hos regulanten. Både *Valle*, *Bykle*, *Bygland* og *Iveland* etterspør pålegg om konkrete tiltak for å bekjempe krypsivveksten. I følge kommunene bør konsesjonæren også pålegges å finansiere forskningsprosjekter om krypsiv.

Det vises blant annet til krypsivets ødeleggende virkning for bading, fiske, ferdsel med båt, m.m. Det pekes videre på de estetiske ulempene krypsivet medfører, med tilhørende lukt og insektsplager.

Årsaksforholdene og plassering av ansvaret er av stor betydning for kommunene, og ny konsesjon aksepteres ikke uten at ansvarsspørsmålet er klargjort.

Bygland kommune hevder at kaldere vann om

vinteren og varmere vann om sommeren vil dempe utviklingen av krypsiv og gi bedre badetemperaturer. Regulanten bør pålegges tapping av overflatevann fra de ovenforliggende magasinene.

I *Vennesla kommunes* uttalelse bes regulanten ta det fulle ansvar for krypsivproblemer, herunder fjerning av krypsiv i Venneslafjorden.

Også *Kristiansand kommune* mener regulanten må delta i tiltak mot videre utbredelse.

Det er foretatt flere undersøkelser med tanke på å finne årsakene til problemveksten og forske på aktuelle tiltak for å bekjempe veksten. NIVA står bak flere av rapportene. Det er også kommet en ny utredning fra NIVA (NIVA 4321-2000) etter at NVEs innstilling ble lagt fram.

Fylkesmannen i Vest-Agder engasjerte seg høsten 2000 i krypsivproblemer. Det ble startet opp et prosjekt – «Krypsiv i Sørlandsvassdrag» - med en arbeidsgruppe bestående av fylkesmennene i Aust-Agder og Vest-Agder, Direktoratet for naturforvaltning, Otteraaens Brugseierforening, NVE og kraftforsyningsbransjeorganisasjon. Forprosjektet ble finansiert av Sira-Kvina Kraftselskap, Vest-Agder Energiverk og Otteraaens Brugseierforening. I første omgang er det gjennomført et forprosjekt som har kartlagt omfanget av uønsket krypsivvekst og vurdert alternative bekjempings tiltak. Resultat av arbeidet er beskrevet i en rapport som departementet har fått tilsendt. Arbeidsgruppen anbefaler tiltak som bekjemper problemet lokalt og som må gjentas. Det er videre avdekket et behov for å arbeide mer med å finne årsaker til problemveksten og tiltak som går direkte på disse.

Vassdragsregulering, klimatiske faktorer og kalking er pekt på som sentrale faktorer bak krypsivveksten. Disse faktorene bør i følge gruppen utredes i det videre arbeidet. Departementet har merket seg at det er flere faktorer enn vassdragsregulering som kan være årsak til krypsivproblemet. Arbeidsgruppen anbefaler at det igangsettes et hovedprosjekt. Målene for hovedprosjektet bør være å finne årsakene til problemveksten og å gjennomføre tiltak for å begrense den uønskede veksten. Det må avklares nærmere hva som kreves av FOU-innsats for å nå målene.

Olje og energidepartementets ser framveksten av krypsiv som et meget stort problem i Otravassdraget. Etter departementets syn er det også indikasjoner på at en hovedårsak til krypsivproblematikken skyldes reguleringene i vassdraget og tiltak, f.eks terskler utført i tilknytning til disse. I sammenfatningen i NIVAs siste rapport om kunnskapsstatus i forhold til krypsiv, beskrives årsaksammenhengen mellom problemveksten og reguleringene slik:

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

«De aller fleste problemområdene med krypsiv finnes på regulerte elveavsnitt og regulering framstår som en viktig faktor for problemvekst av krypsiv i elver.»

Fordi problemet delvis kan tilskrives også andre faktorer enn reguleringene og også andre reguleringer enn de som er oppe til vurdering nå, vil det ikke være rimelig å pålegge regulanten alt ansvar for å fjerne og avbøte den skaden som krypsivet representerer.

Det er ikke mulig å fastslå eksakt hvilke tiltak som er nødvendig for å få redusert veksten til et naturlig nivå på permanent basis. Fysisk fjerning av sivet har vist seg å være både kostbart og lite varig. Etter departementets syn må det derfor settes av betydelige midler for å sikre en permanent forbedring i hele vassdraget. På bakgrunn av det som er sagt ovenfor om ulemper og årsaksforhold synes det rimelig å pålegge regulanten å gå inn med et betydelig økonomisk bidrag.

Olje- og energidepartementet viser til at *Otte- raaens Brugseierforening* frem til nå har vist god vilje og brukt mye ressurser for å bekjempe krypsiv. Brugseierforeningen er også innstilt på å fortsette et betydelig arbeid med å bekjempe dette problemet forbindelse med prosjektet «Krypsiv i Sørlandsvassdrag». Fylkesmannen i Vest-Agder ser det som naturlig at de aktørene som har vært inne i forprosjektet også blir med videre og skisserer et forslag til faglig og kostnads- messig ramme for prosjektet i sin rapport. Prosjektet har en ramme på 1,1 mill. pr. år i 5 år.

Etter Olje- og energidepartementets syn danner dette prosjektet et godt utgangspunkt for videre arbeid. Som det framgår ovenfor skal hovedprosjektet både søke å finne årsakene til problemveksten og gjennomføre tiltak for å begrense den.

Departementet mener at det ved siden av dette arbeidet bør avsettes midler til et eget fond for bekjempelse av krypsiv i Otravassdraget. I forbindelse med at det skal gis ny reguleringskonsesjon tas dette inn som et eget punkt i terskelvilkåret. Fondet skal forvaltes av en egen styringsgruppe bestående av NVE, fylkesmennene, regulanten og de berørte kommuner. Departementet mener at det er nødvendig å avsette et betydelig beløp for å sikre en reell forbedring i vassdraget. Regulanten pålegges å bidra med 10 millioner. Det forutsettes at kommunene trekkes aktivt inn i beslutningene og at tiltakene som iverksettes skal komme hele vassdraget til gode. Tiltakene som iverksettes må ses i sammenheng med det ovenfor nevnte arbeid

det som utføres under prosjekt «Krypsiv i Sørlandsvassdrag».

Erosjonssikring

NVE finner at det er erosjonsskader rundt Byglandsfjorden i et slikt omfang at det berører allmenne interesser. NVE har foretatt en kartlegging av skadene og laget en plan for erosjonssikring – 61 erosjonsforebyggende tiltak med en kostnadsramme på kr. 7.485.000,- da innstillingen ble avgitt. For så vidt gjelder kostnadsfordelingen viser NVE til Foreningen til Randsfjords regulering med tillatelse til fortsatt regulering av Randsfjorden, jf. St. prp. nr. 59 (1993-94) og Regjeringens resolusjon av 12. januar 1995. Regulanten foreslås ut fra dette å betale 75 % av investeringskostnadene, mens NVE dekker 25 %. Vedlikeholdskostnadene foreslås fordelt med 75 % på regulanten, og 25 % av kommunen med midler fra næringsfondet. Den utarbeidede planen for erosjonssikring er lagt til grunn for NVEs forslag til vilkår.

Bygland kommune bemerker at reguleringen av Byglandsfjorden har ført med seg omfattende utrasinger, og at det i konsesjonsvilkårene må fastsettes et system som også fanger opp fremtidige erosjonsskader. Det bør gjennomføres befaring og registrering hvert 5 år. Kommunen mener den ikke bør være med å betale for vedlikeholdskostnadene.

Olje- og energidepartementet slutter seg til NVEs vurdering når det gjelder ansvar og behov for sikring langs Byglandsfjorden. Departementet er likevel i tvil om hensiktsmessigheten av å innta den utarbeidede planen som en del av vilkårene. Erfaringen fra Randsfjordsaken viser at det er uheldig å binde opp arbeidet i en konkret plan. Kunnskap, teknologi og metodikk for erosjonssikring endres over tid. Etter departementets syn bør vilkåret derfor endres, slik at det åpnes for valg av alternative sikringstiltak. Det er en forutsetning at alternative sikringstiltak gjør like stor nytte som de tiltak som følger av den utarbeidede plan.

Ansvar for gjennomføringen av forbygningsarbeidene skal ligge hos regulanten i samarbeid med NVE, kommunen og grunneierne. Vedlikeholdsarbeidet skal foretas av regulanten.

Når det gjelder vedlikeholdet slutter Olje- og energidepartementet seg til NVEs forslag om at kommunen dekker 25 %. I Randsfjordsaken, jf. vilkårenes post 10 heter det: «NVE dekker over årlige bevilgninger til forbyggingsarbeider 25 % av kostnadene mot at berørte kommuner overtar fremtidig vedlikehold av denne del.» Kommunen

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

får et anseelig næringsfond og midler fra fondet må kunne benyttes til et slikt formål. Det vises til at deler av erosjonen også ville forekommet uten reguleringen og et slikt bidrag fra kommunen må derfor være rimelig.

2.3.7.9 Konsesjonskraft (post 17)

I konsesjonen fra 1912 er det fastsatt avgivelse av inntil 5 % konsesjonskraft. Ved nye konsesjoner skal det avgis 10 % konsesjonskraft. Kommunene opprettholder sitt krav om at det skal gis kompensasjon for manglende konsesjonskraft fra konsesjonens utløp i 1987.

NVE viser i sin innstilling til at konsesjonskraften i følge tidligere praksis skal avgis etter hvert som den produseres og at eksisterende vilkår derfor gjelder fram til spørsmålet om ny konsesjon blir avgjort. Partene har etter krav fra Aust-Agder og Vennesla inngått frivillig avtale om konsesjonskraftmengde og konsesjonæren har fra henholdsvis 01.08.95 til kommunene i Aust-Agder og 1.09.97 til Vennesla avgitt 10 % konsesjonskraft. I følge regulanten må dette stille seg hindrende til krav for tidligere periode.

Olje- og energidepartementet støtter NVEs forslag om å ta inn standardvilkåret og mener som NVE at det ikke kan kreves kompensasjon for manglende avgitt kraft i perioden mellom 1987 og 1995.

2.3.8 Departementets bemerkninger til manøvreringsreglementet

2.3.8.1 Minstevannføringer

Ut av Byglandsfjord

Iveland kommune og Evje og Hornnes kommune krever tapping av henholdsvis minimum 30 m³/sek og 50 m³/sek ut fra Byglandsfjord. Ved en eventuell lavere minstevannføring krever Evje og Hornnes utbygging av terskler på strekningen ned til Fennefoss. Bygland kommune bemerker at dersom de nedenforliggende kommunene får sine krav om økt vannføring nedover i vassdraget oppfylt, må dette skje gjennom tapping fra ovenforliggende magasin og ikke ved økt regulering av Byglandsfjord. Fylkesmannen i Vest-Agder og DN anbefaler 15 m³/sek i vintersesongen.

NVE har innstilt på 15 m³/sek hele året. Alminnelig lavvannføring er til sammenligning angitt til 10 m³/sek.

En garantert minstevannføring på denne strekningen er viktig av hensyn til landskapet, friluftsliv og biologiske forhold i elva. Olje- og energidepar-

tementet går inn for å følge NVEs innstilling om 15 m³/sek hele året ut av Byglandsfjord.

Utbygde elvestrekninger nedenfor Byglandsfjord

NVE er av den oppfatning at krav til minstevannføring på fallstrekninger ikke vedkommer denne reguleringsaken. Rettighetene til å nytte vannet i kraftverk er knyttet til andre konsesjoner eller rettigheter som ikke er til vurdering i denne sammenheng, bl.a. konsesjon av 1974 med planendringer av 1979. Disse er omfattet av vanlige revisjonsregler.

Vennesla kommune påpeker at dersom den ikke kompenseres for de uheldige følger av reguleringen, kan ikke kommunen gå inn for ny konsesjon. På de delvis tørrlagte/tørrlagte elvestrekninger mellom Kilefjorden og Venneslafjorden kreves minstevannføring på minimum 10 m³/sek.

Iveland kommune påpeker at virkningene av reguleringene forplanter seg nedover i vassdraget. Kommunen går i mot at det innvilges ny konsesjon dersom det ikke gis kompensasjon for de uheldige skadevirkningene. Kommunen krever minstevannføring på minimum 10 m³/sek i sommermånedene på de tørrlagte elvestrekningene mellom Gåseflåfjorden og Iveland kraftstasjon, samt fra Beiehølen til Kringsjø.

Fylkesmannen i Vest-Agder går i mot at konsesjonsbehandlingen sluttføres før spørsmålene vedrørende minstevannføring forbi elvekraftverkene Iveland og Steinsfoss er avklart.

Miljøverndepartementet har i sin vurdering foretatt en helhetlig vurdering av de reguleringer og andre inngrep som er foretatt for kraftverksformål. Departementet mener det er viktig å merke seg at også elvekraftverkene nederst i vassdraget i stor grad nyter godt av de reguleringer som nå skal tas opp til fornyet vurdering. Ut fra denne helhetlige vurderingen av de miljømessige belastningene i vassdraget er departementet kommet til at de ikke vil frarå at det gis ny tillatelse for regulering av Byglandsfjorden og fjellmagasinene under den forutsetning at det fastsettes vilkår om minstevannføringer forbi inntakene for elvekraftverkene Iveland og Steinsfoss.

Selv om konsesjonene for Iveland og Steinsfoss kraftverk ikke er oppe til vurdering nå, mener Miljøverndepartementet at den miljømessige belastningen som magasinene representerer kan godtas dersom dette kompenseres av tiltak for delvis å rette opp miljøinngrep lenger ned i vassdraget, bl.a. ut fra tankegangen om «hvor man får mest miljø for pengene». Miljøverndepartementet mener at Otteraaens Brugseierforening kan belastes et slikt

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

krav, og den interne økonomiske kompensasjonen til kraftverkseieren er det opp til reguleringsforeningen å rede ut.

Brugseierforeningen medgir at antall tørrlagte dager øker med den regulering som her vurderes. Brugseierforeningen viser imidlertid til at dette er rettigheter som det enkelte kraftverk har og som ikke kan fratas disse ved en reguleringskonsesjonsbehandling. Forholdet har eksistert over lengre tid – de samlede reguleringer har eksistert i ca 20 år. Kraftverkene trenger ikke konsesjon etter vassdragsreguleringsloven. Pålegg om vannslipping kan ikke gjøres på annen måte enn ved ekspropriasjon fra vedkommende kraftverk, og det er ikke aktuelt.

Olje- og energidepartementet legger til grunn at kraftstasjonene nederst i vassdraget nyter en fordel av reguleringene øverst i vassdraget. Dette gjelder både reguleringer som nå er oppe til vurdering og reguleringer som følger av andre tillatelser. Bortføring av vannet på disse begrensede strekningene er imidlertid først og fremst et resultat av driften av de enkelte kraftverk som ikke er regulert av angjeldende tillatelser. Selv uten regulering ville det vært tørrlegging.

Olje- og energidepartementet bemerker at Miljøverndepartementet ikke viser til noe formelt hjemmelsgrunnlag for sitt krav, men fremmer rimelighetsbetraktninger basert på et generelt miljøperspektiv ut fra helhetlig vurdering av vassdraget - tanken «fra det mer til det mindre».

Vassdragsreguleringsloven åpner til en viss grad for å sette ytterligere vilkår enn de som er listet opp, jf § 12 nr 17. Et minimumskrav må være at pålegget har nødvendig sammenheng med det aktuelle inngrepet. Departementet kan ikke se at reguleringene som skal vurderes har tilstrekkelig årsakssammenheng med virkningene som skal kompenseres forbi elvekraftverkene nedenfor Byglandsfjord. Departementet finner derfor ikke rettslig grunnlag for å pålegge vannslipping i denne delen av vassdraget.

Ved Vigeland

Ved Vigeland Bruks vannmerke er kravet fra *Vennesla kommune* 60 m³/sek.

Minstevannføringen i dag er i realiteten 50 m³/s i sommersesongen og langt over alminnelig lavvannføring angitt til 16,5 m³/s. NVE finner ikke grunnlag for å anbefale at minstevannføringen økes. NVE foreslår imidlertid at reglementet gis bestemmelse om mulighet til å pålegge lokkeflommer. Verken *Miljøverndepartementet* eller *fylkesmannen* har kommet med merknader til dette.

Olje- og energidepartementet slutter seg til NVEs innstilling.

Minstevannføring forbi Valle

Økt minstevannføring forbi Valle vannmerke er et vesentlig punkt for *Valle kommune*.

NVE har innstilt på 5 m³/s om sommeren dersom det gis tillatelse til overføring av Brokke nord. Hvis ikke, anbefales 4 m³/s. NVE tilrår ingen endring av vintervannføring, som i dag er på 2 m³/s. Kommunens krav er en økning til 5 m³/s om sommeren og til 3 m³/s om vinteren. Minstevannføringen er i følge kommunen meget viktig i forhold til landskapsbildet, tørkeskader, vanningsanlegg, brønner og gjerdehold. Kommunen opprettholder derfor sitt krav uavhengig av om det blir gitt tillatelse for Brokke nord.

I og med at det i denne proposisjonen foreslås å gi tillatelse også for Brokke nord, finner ikke departementet behov for å drøfte noen alternativ vannføring. NVE har videre foreslått inntatt i manøvreringsreglementet en adgang for departementet til å bestemme at vannføringen skal økes fra 2 til 3 m³/s om vinteren. Etter departementets syn ivaretar dette kommunens behov i tilstrekkelig grad, og departementet støtter NVEs forslag til minstevannføring forbi Valle.

Minstevannføring fra Hovatn og Longeraksvatn

Av hensyn til husholdning, jordvanning og brannslukking krever *Bygland kommune* at det fastsettes minstevannføring fra Hovatn og Longeraksvatn. NVE foreslår minstevannføring fra Longeraksvatn. Hovatn er i hovedsak et senkingsmagasin. På grunn av stor reguleringsgrad viser NVE til at det vil legge store begrensninger på magasinbruken å pålegge vannføring fra dammen, eller alternativt må det etableres et pumpesystem. Høy sommervannstand i Hovatn er prioritert. Da det vil være sideelver nedenfor magasinet som vil bidra til vannføring i elva ned mot Byglandsfjorden, er departementet enig med NVE i at en minstevannføring fra Hovatn ikke bør pålegges.

Minstevannføring ved Hoslemo

Bykle kommune har ikke fått medhold fra NVE i kravet om økt minstevannføring ved Hoslemo vannmerke. NVEs begrunnelse er at «bortfallet av vann i hovedelva på strekningen nedenfor Lislevatn (er) knyttet til rettigheter som ikke er til vurdering nå . . .»

Kommunen bestrider dette og hevder at regu-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

leringene medfører betydelige endringer i vannføringen og at manøvreringen av de omsøkte magasinene også påvirker vannføringen ved Hoslemo vannmerke.

Kommunen viser til at ved vurderingen av hvilke konsesjonsvilkår som bør settes, må det foretas en vurdering av samfunnsmessige hensyn og at konsesjonssøker ikke har rettskrav på konsesjon. Skal ny konsesjon gis må fordelene være overveiende i forhold til ulempene, og vurderingen må ta utgangspunkt i hvordan situasjonen ville være uten reguleringene. Det vises til at vregl § 12 nr. 17 gir hjemmel for å oppstille vilkår for ivaretagelse av almene eller private interesser.

Kommunen viser til at konsesjonsmyndighetene også kan gå lenger enn hva som vil være nødvendig i forhold til minstevannføring ved Hoslemo vannmerke, nemlig pålegge vilkår for utbedring av skader som ikke har direkte årsakssammenheng med den aktuelle reguleringen. Dette følger direkte av lovteksten, og det vises til Arendalsaken, jfr. St. prp. nr. 64 (1991-92) side 164, der departementet uttaler:

«AVB reiser i brev av 05.12.90 spørsmål om hvorvidt det er juridisk adgang til å sette vilkår der det ikke er tale om å avbøte skader forårsaket av reguleringene. . . . Olje- og energidepartementet viser her til at vassdragsreguleringsloven gir en svært vid adgang til å sette vilkår for konsesjonen. . . . Departementet vil her bemerke at regulanten underlegges et manøvreringsreglement som skal overholdes. Dette fastsettes ikke bare for å optimalisere kraftproduksjonen, men også ut fra hvilke andre samfunnshensyn som skal ivaretas. Selv om reguleringen ikke skaper flommer må det være adgang til å sette vilkår som ytterligere reduserer flomproblemene i vassdraget.»

Olje- og energidepartementet finner som NVE at vannføringen ved Hoslemo vannmerke først og fremst skyldes de overføringer som er gjennomført i medhold av 1974-konsesjonen. Av den grunn er det rett å vurdere spørsmål om økt minstevannføring ved en eventuell revisjon av 1974-konsesjonen. Etter departementets syn er det også en vesensforskjell mellom det flomdempingsvilkåret som ble satt i Arendalsaken og det krav om minstevannføring som fremmes her. Den reduserte vannføringen ved Hoslemo kan tilskrives konkrete andre inngrep som er undergitt revisjonsadgang. Flomfaren i Arendalsvassdraget kan ikke på samme måte tilskrives andre inngrep. Det må videre bemerkes at flomdemping i seg selv kan være et hensyn bak regulering.

Departementet slutter seg til NVEs konklusjon.

Økt minstevannføring må eventuelt tas opp som egen sak i forhold til 1974-konsesjonen.

2.3.8.2 Reguleringsgrenser

Hartevatn, Breivatn – Sesvatn og Store Førresvatn

Bykle kommune opprettholder krav om tapperestriksjoner i Hartevatn, Breivatn – Sesvatn og Store Førresvatn til maks 0,5 m under HRV i sommermånedene fra vårflommens kulminasjon og frem til 18. september.

NVEs anbefaling er i tråd med kommunens krav når det gjelder reguleringshøyden i Breivatn-Sesvatn men begrenset til perioden ut august måned. For Hartevatn er reguleringen redusert fra 7 til 1,6 meter ved konsesjonen av 1974. For denne reguleringen gjelder dette ikke bare for sommersesongen, dvs at det er en garantert minstevannsstand i Hartevann på kote 757,3 året rundt. Departementet finner at NVEs forslag til restriksjoner i tilstrekkelig grad ivaretar kommunens behov og går heller ikke inn for å forlenge tapperestriksjonen i Breivatn-Sesvatn utover 31. august.

Byglandsfjorden

Bygland kommune bemerker at reguleringen av Byglandsfjorden, som ligger midt i bygda, er et vesentlig inngrep som fører med seg en rekke negative konsekvenser. En halv meter senking til kote 202,5 sommerstid vil være svært fordelaktig for friluftsliv og turisme. Kommunen viser til at tilsynelatende små variasjoner i sommerreguleringen har store konsekvenser. Ved dagens HRV kote 203, vil strendene rundt Byglandsfjorden i stor grad stå under vann. Kommunen er derfor uenig i NVE uttalelse om at en «senking med en halv meter vil ha begrenset betydning, og at nytten ikke står i forhold til ulempene for landskapet og dermed friluftsliv og turisme.»

En halv meter senking, til kote 202,5, vil øke tilgjengeligheten til strendene, samt redusere erosjonsvirkningene. Kommunen hevder at vannstanden i de senere årene har vært holdt rundt kote 202,5 sommerstid. Regulanten vil på denne måten ha et sommermagasin mellom kote 202 og 202,5.

Olje- og energidepartementet ser de åpenbare ulempene det har for mange grunneiere at vannstanden holdes på HRV i sommersesongen. Samtidig er det viktig å ha for seg at den betydelige minstevannføringen ved Vigeland på 50 m³/s, som er vesentlig høyere enn naturlig lavvannføring på 16,5 m³/s, gjør det nødvendig å nytte reguleringen i Byglandsfjord for å garantere minstevannfø-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

ringskravet. Fordelen ved den høye vannføringen ved Vigeland, for eksempel for fisk, må tas med i vurderingen når departementet vurderer kommunens krav om restriksjoner på reguleringen. Av den grunn er departementet kommet til at dagens HRV kote 203 bør beholdes, men at regulanten i reglementet oppfordres til, så langt det lar seg gjøre, å holde vannstanden på kote 202,5 i denne perioden.

På grunn av jordbruksvanning og utvidet turistsesong krever kommunen tapperestriksjonene forlenget til 30. september. Det er aktuelt med jordbruksvanning i september fordi produksjonen i dag er mer intensiv. Bruken av båt i dag er langt mer omfattende enn tidligere og det er også i økende grad organiserte opplegg for næringsfiske/kultiveringsfiske. Byglandsfjorden er utpekt som et satsingsområde i fylkesplanen for Aust-Agder. Miljøet rundt Byglandsfjorden er avgjørende for å kunne tilby et attraktivt turistområde. Utviklingen viser at turistsesongen stadig blir utvidet, slik at september nå er en viktig turistmåned.

NVE legger til grunn at en slik utvidelse kan føre til økt flomproblem. Til dette bemerker kommunen at høstflommen normalt først kommer etter utgangen av september.

Olje- og energidepartementet mener at konsekvensene av flom kan være så store, at reglementet også må ta høyde for at flommen kan komme tidligere på høsten. Departementet støtter derfor NVE på dette punkt.

Fylkesmannen i Aust-Agder foreslår at vannstanden i Byglandsfjord holdes på kote 200,5 i blekas gytetid i Byglandsfjorden, dvs. normalt i perioden 20.11.- 20.12. *Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet* støtter forslaget.

NVE mener det skal unngås raske variasjoner i vannstanden og at det skal holdes mest mulig stabil vannstand i perioden 15.11 til 15.12.

Brukseierforeningen er skeptisk til en slik formulering, ikke av hensyn til redusert kraftproduksjon, men av hensyn til flomfaren. I følge brukseierforeningen er sen-høsten en periode da man kan få betydelige flommer.

Departementet viser til St.meld. nr. 42 (1996-97) der Regjeringen ga uttrykk for at forholdene skulle legges til rette for bruk av vassdragsreguleringer til flomdemping ved eksisterende reguleringer. I Innst. S nr. 244 (1996-97) merket en samlet komite seg at vassdragsreguleringer er sentralt for demping av flommer. Departementet viser til faren for betydelige flommer i den omtalte perioden, og at det av reglementet framgår at vassdragets flomvannføring ikke unødig skal økes. Departementet har kommet til at hensynet til flom må være avgjørende. Samtidig vil det være viktig for blekas

gyteforhold at vannstanden holdes lav i gyteperioden. Det tas derfor inn i manøvreringsreglementet en oppfordring til regulanten om å søke å holde vannstanden stabil og så lav som mulig – ikke over kote 200,5 – i blekas gytetid, normalt i perioden 20. november til 20. desember.

Hovatn

Av hensyn til gjerdehold og miljø mener *Bygland kommune* det er viktig med sammenhengende vannflate om sommeren i Hovatn og at minstevannstanden bør økes til kote 686,5. På grunn av den store reguleringsgraden og dermed lang oppfyllingstid, er det vanskelig å garantere høye vannstander. NVEs forslag er at det i perioden 01.05 til 01.09 skal prioriteres oppfylling til kote 685,7, som tilsvarer naturlig sommervannstand og vil gi et vannspeil frem mot demningen. Departementet slutter seg til NVEs forslag.

Brukseierforeningen har i sitt brev av 31. august 99 bedt om en presisering av om dette kravet innebærer at det etter oppfylling kan foretas en viss nedtapping også før 1. september. Departementet legger til grunn at det kan tappes også før 1. september, men ikke så mye at vannstanden kommer under kote 685,7.

Gyvattn

Når det gjelder Gyvatn fremsettes krav fra *Bygland kommune* om minstevannstand på kote 562,5 fra 1. mai til 30. september av hensyn til båtferdsel. Nedre reguleringskote bør settes til 561,9. NVE viser til at det her ikke er påvist noen skader fra tidligere reguleringer, og ser ikke grunnlag for å endre reguleringsgrensen fra dagens grense. Departementet slutter seg til NVEs vurdering.

2.3.8.3 Effektkjøring

Bykle kommune og *Valle kommune* påpeker spørsmålet om fremtidig effektkjøring som regulanten bes gjøre nærmere rede for. Valle kommune tar forbehold om å fremsette ytterligere krav om tiltak mot skader og høyere økonomisk kompensasjon på denne bakgrunn.

Brukseierforeningen viser til at spørsmålet om effektkjøring er et kraftstasjonsanliggende som avhenger av kraftstasjonenes tillatelser og rettighetsverv. I praksis vil det si bruk av et inntaksmagasin til større produksjon om dagen. Ingen av de magasiner det nå søkes om ny reguleringstillatelse for er i følge regulanten inntaksmagasin for kraftverk. Det tas et lite forbehold for midterste

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

del av Vatnedalsvatn og nederst i Botsvatn. Effektkjøringsspørsmålet har derfor ingen betydning for vurderingen av de omsøkte reguleringer. Reguleringen av vassdraget vil i noen grad avhenge av markedssituasjonen, men på grunn av vassdragets art og kraftstasjonenes slukeevne, er det begrenset hvilken betydning markedssituasjonen får.

Etter Olje- og energidepartementets syn vil det ut fra de foreliggende opplysninger være liten anledning til effektkjøring i vassdraget med virkning for de magasiner som omfattes av søknaden. Utnyttelsen av magasinene må uansett til enhver tid være underlagt de krav og rammer som fremgår av det fastsatte manøvreringsreglement.

2.3.9 Øvrige krav

Den nordlige delen av Byglandsfjorden, Åraksfjorden, er svært flomutsatt. Dette skyldes i stor grad oppstuvning av vann ved Storestraumen.

Bygland kommune viser til at regulanten har erkjent at innsnevringen i Storestraumen fører til at vannet stiger i Åraksfjorden. Det finnes ikke andre alternative måter å løse dette problemet på enn utvidelse av Storestraumen. Dersom utvidelse er teknisk mulig innenfor forsvarlige økonomiske rammer, mener kommunen at regulanten må pålegges et slikt tiltak.

Kommunen mener også at vannmerket/målestanden bør flyttes til like på oppsiden av Storestraumen. Plasseringen i dag innebærer at flom blir registrert senere enn når den faktisk oppstår.

NVE har ikke gått inn for å pålegge utsprenninger i den naturlige terskelen som deler de to delene av Byglandsfjorden. Skadene som er påvist er ikke store nok. I innstillingen har *NVE* lagt til grunn at det stort sett bare er en eiendom, Støylehommen camping, som blir rammet. Dette er i følge *Bygland kommune* ikke korrekt, og viser til at flere grunneiere har tatt opp problemstillingen tidligere.

Brukseierforeningen viser til at reguleringene med deres utjevning av vannføringen reduserer flommene. Av den grunn kan det etter brukseierforeningens syn ikke være adgang til å pålegge en slik utvidelse av elveløpet for å oppnå ytterligere flomdemping.

Departementet vil peke på at et slikt inngrep vil kunne ha andre virkninger som krever grundige utredninger. Dette er noe kommunen selv peker på i forhold til kulturminner. Etter departementets syn er denne flomstigningen heller ikke blitt for-

verret som følge av reguleringen. Selv om det også er andre grunneiere enn eierne av Støylehommen camping som står bak et slikt krav, mener departementet at det ikke er grunnlag for å pålegge et så omfattende tiltak.

Bykle kommune mener de økonomiske konsekvensene for rettighetshaverne av ulemper med krypsiv må erstattes gjennom avholdelse av skjønn. Disse skadene har i følge kommunen ikke vært behandlet tidligere.

Olje- og energidepartementet kan ikke se at den nye konsesjonen medfører noen endringer i forhold til dagens drift av anleggene. Den nye konsesjonen vil tvert imot pålegge tiltakshaver ytterligere krav i forhold til å avbøte skader og ulemper med særlig fokus på bekjempelse av krypsiv. Dersom det likevel viser seg at den nye konsesjonen medfører skader eller ulemper ut over det som fulgte av tidligere konsesjon, må dette løses etter vanlige ekspropriasjonsrettslige regler.

Bykle kommune mener regulanten bør bidra økonomisk ved etablering av en fangdam ved Hovden for å bedre forholdene for rafting.

Brukseierforeningen viser til at vannet er ført bort ved konsesjonene av 1974, og setter også et spørsmålsteget ved om en slik ny allemannsrett kan ha prioritet foran en regulering som har vart i 80 år.

Olje- og energidepartementet kan ikke se at en slik ny interesse kan berettigge noe krav i forhold til regulanten. Det vises for øvrig til at avgivelse av midler til næringsfond nettopp er ment å skulle anvendes til fremme av næringslivet i kommunen, jf kommunens uttalte satsning nettopp på reiseliv/turisme.

Bygland kommune krever i forbindelse med regulering av Hovatn at regulanten blir pålagt vedlikehold av anleggsveiene.

Olje- og energidepartementet vil bemerke at regulanten ikke er pliktig til større vedlikehold enn det som er nødvendig til egen bruk, for øvrig er forholdene rundt vedlikehold av anleggsveiene noe som følger av skjønn og avtaler i forbindelse med den utløpte konsesjonen.

Bygland kommune opprettholder kravene om at regulanten må pålegges bygging av båtplasser og båtopprekk i flere av magasinene.

Olje- og energidepartementet kan ikke se hensynet til allmennheten er sterke nok til å begrunne pålegg om slike innretninger i magasinene som krevd av kommunen.

3 Otra Kraft DA og Otteraaens Brugseierforening – søknad om nye overføringer (Brokke nord og Sør) og bygging av Skarg kraftverk

3.1 NVEs innstilling av 23. mars 1999

Søkere er I/S Øvre Otra, nå Otra Kraft DA og Otteraaens Brugseierforening. Søknaden er av 21. april 1986.

Otra Kraft DA eies av Agder Energi Produksjon AS med 68,6 % og Skagerak Kraft AS med 31,4 %.

Otteraaens Brugseierforening er en sammenlutning av alle bruk som benytter reguleringsanleggene i Otravassdraget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) avgir innstilling i saken 23. mars 1999. Som for saken om fornyelse av reguleringskonsesjon er også denne innstillingen svært omfattende. Den følger derfor ved som uttrykt vedlegg. Søknaden er i sin helhet inntatt i NVEs innstilling. Der departementet viser til NVEs innstilling er det dette vedlegget det vises til.

I det følgende refereres noen avsnitt av det NVE har tatt inn som sine merknader i innstillingen.

«Søknaden

Søknaden omfatter to separate overføringer som tar inn flere mindre elver/bekker, samt bygging av Skarg kraftverk.

Overføring av Bjørnarå m.fl.

Overføringene omfatter overføring av avløpet fra Torvikvatn til Bjørnarå, videre overføring av Bjørnarå fra nedenfor Borkebu til utløp like ovenfor Sarvsfossen i inntaksmagasinet til Skarg kraftstasjon. Blautgrjøtbekken, Løyningbekken, Optestøylbekken, Finndalsbekken, Stemtjørn og Bjorbekken er planlagt tatt inn på overføringstunnelen og overført til Skarg kraftverk. Disse overføringene representerer et nedbørfelt på ca. 288 km² og medfører bygging av i alt 13,3 km tunneler.

Skarg kraftverk

Kraftverket er planlagt bygd i fjell like øst for Bossvatn ved utløpet av eksisterende overfö-

ringstunnel til Bossvatn. Kraftverket vil få sitt inntaksmagasin ovenfor Sarvsfossen hvor det er planlagt å bygge en dobbelkrum hvelvdam i betong. Dammen får en største høyde på ca. 50 m og en lengde på kronen på ca. 160 m. Magasinet vil strekke seg til like nedstrøms brua til Stavenes. Eksisterende overføringstunnel til Bossvatn brukes som tilløpstunnel. I kraftstasjonen blir det installert tre horisontale Francisaggater hver med en ytelse på 7 MW. Slukeevnen til disse er på til sammen 30 m³/s. For ikke å tape vann i Brokke kraftverk ved tilsig større enn 30 m³, blir det bygget en tappelupe i overføringstunnelen slik at vann kan tappes forbi kraftverket. Fra Skarg kraftverk blir kraften levert ut på eksisterende 66 kV ledning mellom Holen kraftverk og Breive pumpestasjon. Fra Holen leveres den videre ut på 420 kV nettet.

Overføring Bestelandså m.fl.

Denne overføringa omfatter Strendetjørnbekken, avløpet fra Lisle Myklevatnet og Fjellskarå til eksisterende overføringstunnel fra Farå til Brokke kraftverk. Overføringa representerer et samlet nedbørfelt på ca. 48 km² og to overføringstunneler på til sammen 8,5 km. I tillegg vil det bli bygget en betongterskel i utløpet ved Lisle Myklevatn.

Forholdet til Samla plan

Overføringene er omtalt i Samla plan rapport 1984 for Aust-Agder. Prosjekt nr.115 Brokke, som omfatter Brokke nord og Brokke sør, øker nedbørfeltet til Brokke kraftverk. Skarg kraftverk er omtalt i Samla plan rapporten fra 1984, men er ikke tatt med i Samla plan. Med stor sannsynlighet skyldes dette at bygging av Skarg kraftverk får minimale konsekvenser i og med at det skal bygges i tilknytning til eksisterende overføringstunnel og utnytter dette fallet. Eneste endring i forhold til det som er omtalt i Samla plan, er at inntaksdammen ved Sarvsfossen blir forhøyet med 13 m og at inntaksstedet i Bjørnarå er flyttet ca. 500 m lenger

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

opp. Dette medfører økning på kraftproduksjonen

i Skarg fra 55 GWh til 66 GWh.

Brokke nord og Brokke sør er i St.meld. nr.60 (1991-92) plassert i kategori I i Samla plan. Dette innebærer at de kan konsesjonsbehandles.

Fordeler

Utbyggingen vil i middel over året gi en øket energimengde på 114 GWh i Brokke kraftverk, samt 66 GWh i Skarg kraftverk. Dette gir totalt en økning på 180 GWh og utbyggingskostnadene var i 1987 stipulert til 357 mill. Dette gir en forholdsvis gunstig utbyggingspris.

Det er i dag et økende behov for kraft i Norge. Denne utbyggingen vil gi et bidrag til å bedre energibalansen.

Skader og ulemper

I all vesentlig grad er de største negative virkningene redusert vannføring i de berørte bekker/elver og følgene av dette. Det er spesielt i tilknytning til Brokke nord at de største verdier blir skadelidende. Herunder nevnes -skade på fisk, -landskapet naturkvaliteter og kulturminner.

Trydalsbekken og Trydalstjern får redusert viktige gyte- og oppvekstmuligheter for fisk. Veiåni med Veiåjuvet/Gloppefossen vil få reduserte naturkvaliteter.

Kulturminner spesielt i tilknytning til Veiåni og Trydalsbekken vil få sterkt redusert verdi (kverner o.l.). Videre kraftutbygging hevdes å kunne bidra til at utviklingen av krypsiv øker. Det forholdet at området fra tidligere er sterkt belastet med kraftutbygging, teller i negativ retning. «Nok er nok» hevdes det. Økning av forurensingen i Trydalstjern, Trydalsbekken og Otra.

Tap av gjerdeeffekt langs de berørte elver/bekker.

[...]

NVEs vurdering og konklusjon

Setesdalen er sterkt berørt av vannkraftutbygging. I Valle kommune spesielt er det generelt stor motstand mot videre utbygging («nok er nok»). For øvrig er det stor motstand mot enkelte av de planlagte overføringene. Spesielt vil virkningene være negative for Trydalsbekken og Trydalstjern dersom Finndalsbekken, som drenerer til Trydalstjern, overføres. Dette vil kunne få svært negative følger for forurensning, fisk og kulturminner i tilknytning til dette systemet. Videre vil overføring av Veiåni/Tor-

vikvatn føre til reduserte naturkvaliteter. Veåjuvet har i dag potensial i turistsammenheng. Disse elvene/bekkene representerer stor verdi for området.

De største negative virkningene vil være i de overførte bekkene. Like nedstrøms inntakene vil det være tørre bekkeløp der det ikke blir pålagt minstevannføring. Lokalt tilsig nedenfor inntakene vil kunne bidra til noe restvannføring lenger ned, men disse bekkene vil få vesentlige reduksjoner i vannføringen.

Krypsivproblemene i Otra ved og nedenfor Valle er påpekt som svært negativt. Lokalt er man spesielt engstelig for en økning av problemet som en følge av videre utbygging. Det er gjort mye for å prøve å få bukt med dette problemet uten at man er kommet frem til fullgode løsninger. Det har hele tiden vært hevdet at kraftutbyggingen var hovedårsak til krypsivutviklingen. NIVA har utgitt to rapporter i forbindelse med det arbeidet/undersøkelser som er utført. Begge rapporter konkluderer med at det er flere enn en årsak til problemene, i rapporten fra 30. juni 1990 heter det bla: «*Ingen enkeltstående faktor gir alene opphav til de dokumenterte endringene i vannvegetasjonen*». Videre refereres det følgende fra rapporten fra 15 juni 1997: «*Problemmveksten har trolig flere underliggende årsaker, hvorav vassdragets kraftproduksjon er en viktig faktor*». Ut fra dette og slik vi ser det, kan man ikke entydig konkludere med at kraftutbyggingen er årsaken alene, men at den er en medvirkende faktor til at krypsivet synes å spre seg i vassdraget.

Krypsivet trives best i stilleflytende partier. Terskelbasseng vil i så måte kunne gi bedre vekstforhold enn om vassdraget hadde naturlig vannføring. Ved Valle er det etablert terskelbasseng med krav om slipping av minstevannføring over terskeldammen ved Valle vannmerke. Minstevannføringskravet er i dag 3,0 m³/sek om sommeren og 2,0 m³/sek vinteren.

Terskler har primært til hensikt å etablere et vannspeil, men fører også til redusert vannhastighet. Ved Valle vil middelvannføringen reduseres noe. Denne reduksjonen må sees i sammenheng med kravet om minstevannføringskravet ved Valle. I tørre perioder vil det være nødvendig å slippe vann fra Bykil for å opprettholde minstevannføringskravet. Etter en overføring av Brokke nord, vil det være nødvendig å slippe mer vann fra Bykil for å kompensere det som er fraført. Virkningene i Otra vil være størst på strekningen nedstrøms samløpet med Bjørnara og vil kunne merkes best når vannføringen ved Valle vannmerke er på et nivå like over kravet som er satt til minstevannføring. Etter en overføring vil perioden med kun minstevannføring ved Valle bli noe lengre.

En reduksjon i vannføringen som den

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

omsøkte utbyggingen vil medføre, vil etter vårt syn ikke endre strømforholdene i terskelbassengene i en slik grad at dette vil medføre at utviklingen av krypsiv øker merkbart i forhold til dagens situasjon. Vannføringsreduksjonen vil i større grad kunne gi negative visuelle effekter på partiene utenfor terskelbassengene og i denne sammenheng vil redusert resipientkapasitet kunne bli resultatet. Den utbyggingen av renseanlegg som er utført, vil etter vårt syn i stor grad kunne motvirke reduksjonen i resipientkapasitet i de mest utsatte delene av vassdraget.

Skarg kraftverk vil gi et produksjonsbidrag på 66 GWh/år. Stasjonen er planlagt sprengt inn i fjell og utnytte fallet fra Sarvsfossen til Bossvatn. Eksisterende overføringstunnel vil bli benyttet. De vesentligste ulemper i tilknytning til Skarg isolert, vil være dammen ved Sarvsfossen. Det er ikke kommet inn vesentlige negative merknader til planene for Skarg kraftverk.

Restvannføringen nedstrøms inntaket til Hekni kraftverk vil bli påvirket av en overføring av Brokke sør. Det er i dag et krav om minstevannføring på 3,0 m³/sek om sommeren og 1,0 m³/s om vinteren nedstrøms inntaket. Stredetjønsbekken og Bestelandså bidrar i middel med ca. 1,4 m³/sek fra utløpet i Otra til utløpet fra Hekni kraftverk.

De omsøkte overføringene har forholdsvis beskjedne terrenginngrep og vil gi et godt bidrag til kraftsituasjonen. Det er økende behov for kraft og denne utbyggingen vil være gunstig for energibalansen.

Overføring av Finndalsbekken (Trydalsbekken/Trydalstjern) samt Veiåni/Torvikvatn vil gi så store negative virkninger at NVE tilrår at disse overføringene sløyfes.»

NVE har utformet forslag til tre vilkårssett; for reguleringstillatelsen, ervervstillatelsen og tillatelsen for bygging av Dam Sarvsfossen og Skarg kraftverk. Utkast til manøvreringsreglement er utformet under forutsetning av at tillatelse til fortsatt regulering av Byglandsfjord blir gitt slik NVE har foreslått i sin innstilling.

3.2 Høringsuttalelser til NVEs innstilling om Brokke nord og sør og Skarg kraftverk

3.2.1 Kommunal- og regionaldepartementets uttalelse av 06.04.1999

«Kommunal- og regionaldepartementet har ingen merknader til NVEs innstilling av 23.

mars 1999 vedrørende ovennevnte søknad fra Otra Kraft DA.

Vilkårene bør imidlertid inneholde opplysninger om at Kommunal- og regional departementet har utarbeidet standardvedtekter samt retningslinjer for bruken av konsesjonsavgiftsmidlene.»

3.2.2 Bykle kommunes uttalelse av 09.07.1999

« I. Innledende bemerkninger

Det vises til NVE's innstilling av 23.03.99, og departementets brev av 29.04.99 der fristen for å inngi høringsuttalelse er satt til 10.07.99. Kommunens uttalelse er utarbeidet etter drøftinger med h.r.advokat Ingolf Vislie, som også har deltatt på møter og befaring i kommunen.

Bykle kommune finner det positivt at konsesjonsøknaden ikke er tatt til følge hva angår Finndalsbekken og Veiåni/Torvikvatn. Uttalelsene gjengitt på side 38 i innstillingen antyder at konsesjonssøker aksepterer at disse overføringene sløyfes. Det legges derfor til grunn at disse overføringene tas ut av behandling, og kommunen kommenterer ikke disse nærmere.

Vedlagt denne uttalelsen følger uttalelse fra berørte grunneiere. Kommunen slutter seg til grunneierens krav da disse i stor grad er uttrykk for allmenne interesser, men ettersom kommunen nå er formell høringsinstans, tas uttalelsen inn som vedlegg i kommunens uttalelse.

Bykle kommune har gått inn for søknaden, og inngått avtale med Otra Kraft DA om forhold i tilknytning til søknaden. Avtalen overlater til konsesjonsmyndighetene å avgjøre spørsmålet om minstevannføring, samt fastsette størrelsen på næringsfondet og konsesjonsavgiftene. Kravene blir behandlet i nevnte rekkefølge, jfr. pkt. II og pkt. III.

Det tas forbehold om ytterligere uttalelser senere, noe som kan være naturlig etter befaringen med departementet. Videre avventer kommunen arbeidet i NIVA med kunnskapsstatus om krypsiv, et oppdrag NIVA utfører på vegne av NVE.

For øvrig vises til kommunens tidligere uttalelser, samt uttalelser vedrørende ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden og flere magasiner i Bykle. Disse sakene er gjennom NVE's saksbehandling i noen grad vurdert i sammenheng.

II. Vilkår for konsesjon

2.1 Krav om minstevannføring

Kommunen opprettholder kravet om fastsettelse av minstevannføring mellom Svarv og

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Bykil. Kravet er viktig for å bedre landskapsbildet i kommunens sentrale strøk. Det må videre antas at økt gjennomstrømning kan bremse begroingen i vassdraget. For øvrig viser kommunen til vedlegget fra grunneierne som behandler flere negative konsekvenser av lav vannføring.

Som et ledd i kommunens satsning på reiseliv/turisme vil kommunen kreve at Sarvsfossen slippes med full vannføring noen utvalgte dager hver sommer. Kommunen ser for seg to dager i juli og to dager i august, og vil da gjennomføre spesielle arrangementer disse dagene. Dette vil kunne være et positivt og spennende tiltak for turistnæringen. Lignende, men adskil- lig mer omfattende vannslipping er fastsatt i andre konsesjoner, f.eks Vøringsfossen og Mar- dalsfossen.

2.2 Begroing

Krypsivproblemet i Otra ved og nedenfor Valle er allerede i dag i NVE's innstilling side 49 karakterisert som «svært negativt». Problemet er økende, og sprer seg stadig til nye områder i vassdraget. Det er grunn til å anta at proble- met vil øke også i områder i Bykle kommune.

I innstillingen trekkes årsaksforholdene i tvil jfr. side 50 i innstillingen refererer NVE to setninger fra NIVA rapporter av 30.06.90 og 15.06.97 og uttaler:

«Ut fra dette, og slik vi ser det, kan man ikke entydig konkludere med at kraftutbyggingen er årsaken alene, men at den er en medvirkende fak- tor til at krypsivet synes å spre seg i vassdraget.»

Det er aldri fra NIVA hevdet at kraftproduks- jonen er årsaken til selve krypsivet da dette er en naturlig bestand i vassdraget. Det saken gjelder er imidlertid den betydelige økningen i krypsivet.

I NIVA's rapporter konkluderes det entydig med at kraftproduksjonen er den helt domi- nerende årsaken til krypsivproblemene, og det foreligger ingen andre vitenskapelige under- søkelses som trekker andre konklusjoner enn NIVA.

NIVA har vurdert årsaksspørsmålene i en omfattende rapport datert 18.06.87, samt rap- porter datert 30.06.90 og 15.06.97. NIVA peker særlig på endringene i vannføringen. Redu- sert sommervannføring og flomdemping, økt vintervannføring, samt høyere vanntemperatur om vinteren med manglende islegging, har gitt krypsivet *«helt uvanlig gunstige vekstvilkår»*, jfr. rapporten fra 1987 side 2. Samme sted fremhe- ves at *«Årsaksforholdet er meget godt dokumen- tert...»*.

I rapporten fra 30.06.90 uttales det at: *«Årsaksforholdet og tidendringene i vegetasjons-*

forekomst er godt dokumentert bl.a. ved analyse av flybilder før og etter utbygging av Brokke kraft- verk, hydrologisk analyser, og måling av nærings- stoffermengder i plantene. Det er også foretatt sammenligninger med andre vassdrag og inn- sjøer med krypsiv, hvor regulering og/eller forsø- ring ikke gjør seg gjeldende.» Videre i rapportene diskuteres og utelukkes andre mulige årsaker, f.eks tilførsel av næringsstoffer.

Ifølge våre samtaler med NIVA er det intet som rokker ved konklusjonene i dag. NVE's formuleringer er derfor i strid med NIVA's kon- klusjoner. Hovedårsaken – kraftproduksjonen – er i innstillingen redusert til en mulig med- virkende årsak. Dette uten henvisning til andre vitenskapelige undersøkelser.

Innstillingen inneholder ingen forslag til et konkret program for bekjempelse/kontroll av krypsivveksten. Regulanten bør pålegges å bekoste konkrete, løpende tiltak i Bykle kom- mune. Tiltakene må baseres på den til enhver tid oppdaterte kunnskap om tiltak.

I dag er mekanisk rensning den metode som har vist seg å ha best effekt, men gir ingen varig løsning på problemene. Konsesjonæren må inntil varige løsninger presenteres påleg- ges å anskaffe maskiner, samt stille personell til å drive løpende krypsivbekjempelse. Videre må konsesjonæren pålegges å finansiere forsk- ningsprosjekter om krypsiv.

2.3 Effektkjøring

Otra Kraft opplyser at det er utført en forstu- die av mulig effektkjøring i Brokke kraftverk. Overføringene aktuelle i denne saken skal dels gå til svingebassenget og dels til inntaksbassen- get i Brokke kraftverk, men konsekvensene av effektkjøring er ikke klarlagt i løpet av saksbe- handlingen så langt. Dette til tross for at NVE's Veileder Nr. 1/1998 Konsesjonsbehandling av vannkraftsaker, fremhever at dette skal *«klar- legges»*, jfr. pkt. 3.2.3. Dette er ytterligere frem- hevet i pkt. 3.2.8 om forslag til manøvrerings- reglement: *«... Det skal særlig redegjøres for mulige planer om effektkjøring.»*

Effektkjøring vil kunne ha betydning for for- hold tilknyttet konsesjonssøknaden. Slik utnyt- telse vil kunne øke lønnsomheten av tiltaket, og forsterke skadevirkningene. Dette har betyd- ning både for de direkte økonomiske ytelsene konsesjonæren skal pålegges, men også for hva slags begrensninger konsesjonæren bør påleg- ges av hensyn til miljø- og friluftinteresser. Konsesjonæren bør derfor i henhold til NVE's retningslinjer pålegges å redegjøre for mulige planer før søknaden avgjøres. Kommunen tar forbehold om å fremsette endrede krav når redegjørelsen foreligger.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

III. Økonomisk kompensasjon

Bykle kommune er allerede sterkt berørt av tidligere kraftutbygginger, som også har medført skader og ulemper som hittil ikke er avhjulpet. De aktuelle overføringene kan synes marginale i forhold til de totale reguleringer og utbygginger, men kan ikke vurderes isolert uten samtidig se hen til de totale miljømessige konsekvenser for kommunen.

For hvert tidligere tiltak i vassdraget har man beveget seg nærmere kommunens tålegrense. Samtidig har utviklingen gått i retning av stadig sterkere vektlegging av miljømessige hensyn, og turistnæringen i kommunen er viktigere enn tidligere. Kommunen forutsetter derfor at det nå innvilges en rimelig økonomisk kompensasjon. Dette særlig med tanke på utviklingen av turistnæringer i distriktet.

Konsesjonssøker argumenterer sterkt for utbygging fordi utbyggingskostnadene er så lave, med andre ord at utbyggingen er meget lønnsom, jfr. innstillingen side 36. Effektkjøring vil i tillegg kunne øke lønnsomheten i vesentlig grad.

Det er videre klart at overføringene gjelder vassdrag i sentrumsnære områder. Konsesjonssøker fremstilling om at dette nærmest skulle være en fordel for kommunen – jfr. «attraksjonsverdi» side 43 – kan ikke tillegges særlig vekt da det sentrale er naturinngrepet. NVE vurderer dette mer korrekt når det på side 50 vises til at dammen ved Sarvsfossen vil være den vesentlige ulempen ved anleggelse av Skarg kraftverk.

3.1 Konsesjonsavgifter

Avgiftene skal gi kommunen del i de verdier som innvinnes gjennom kraftutbyggingen. Videre skal avgiftene kompensere for skader og ulemper. Ettersom det dreier seg om meget lønnsomme utbygginger, der inngrep foretas i sentrumsnære områder, krever kommunen konsesjonsavgifter etter lovens maksimalsatser.

3.2 Næringfond

De samme forhold som nevnt under pkt. 3.1 tilsier et betydelig høyere næringsfond enn kr. 1, 5 mill, jfr. NVE side 52.

3.3 Konsesjonskraft

Kommunen forutsetter at det gis pålegg om avgivelse av konsesjonskraft i samsvar med gjeldende regler.»

3.2.3 Brev av 10.06.1999 fra berørte grunneiere sendt via Bykle kommune

«Grunneigarane som har underteikna dette brevet har eigedomar som grensar til Otra mellom Sarvsfossen og Bykhyl i Bykle kommune. Vi har fylgjande merknader til vilkåra gjevne av NVE for nemnde konsesjon:

Det må sleppast minstevassføring frå Sarv av fylgjande årsaker:

1. Det er ikkje minstevassføring i vassdraget på nemnde strekning i dag, men vassføringa i sidevassdrag nedstraums Sarv gjer at ein får ei viss gjennomstrøyming. I tillegg vert det i dag sleppt vatn frå Sarv for å etterfylle Bykhyl, noko som er med på å oppretthalde ei viss gjennomstrøyming, spesielt i tørre perioder om sommaren.

Ved denne reguleringa vert vatnet regulert til Bossvatn og ein får ikkje akseptabel gjennomstrøyming på strekninga. Dette vil m.a. kunne medføre auka tilgroing av vassdraget.

2. Det var tidlegare eit godt fiske i Otra på nemnde strekning. Dette vart bortimot totalt øydelagt då Otra vart regulert til Bossvatn. Det vart bygd tersklar, men ikkje tilstrekkeleg mange for å oppretthalde fisket. Spesielt nedstraums Bykle bru er elvebotnen svært næringsfattig, og fisket vert øydelagt ytterlegare p.g.a. liten vassgjennomstrøyming.

3. Ved ny utbygging må det byggast fiske-trapp ved Sveigefoss (Bykle bru) slik at fisken kan vandre opp frå Bykhyl. Sammen med minstevassføring vil dette kunne rette opp ein del av dei skadene som alt er påført området.

4. Otra er ei naturleg sperre for å hindre husdyr å vandre frå aust til vestsida av dalen. Det er i dag sauer på beite på båe sidene. Dette hindret vert i enkelte område fjerna dersom det ikkje vert minstevassføring i elva. Eit alternativ vil vere gjerde. Dette er ei dårleg løysing m.t.p. vedlikehald og at det øydelegg mulighetene til å bruke juvet til å tippe stein og annan overskotsmasse i samband med dyrking.

5. Bykle kommune er i ferd med å byggje kloakkledning ned til Mosdøl. Der vert det plassert pumpestasjon for å pumpe kloakken til reinseanlegg på Sarv. Ved utslepp til vassdrag på denne strekninga vert resipientforholda betydeleg dårlegare enn tidlegare med den nye reguleringa.

6. Resipientforholda m.t.p. avrenning frå jordbruksområde vert dårlegare.

Vi krev dessutan at det vert gjennomført skjønn eller at regulanten inngår minnelege avtalar med grunneigarane i samband med denne nye reguleringa.»

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

3.2.4 Advokat Ola Brekken uttalelse av 15.10. 1999 på vegne av enkelte grunneiere

«Tiltakskrav i Otra fra grunneierne på Stavenes i samband med kraftprosjektet Bjørnara-Sarvfossen-Skarg.

Utgangspunktet for kravene er eksisterende plan for utbygging av siste byggetrinn i Øvre Otra ved å overføre vassføringen i Bjørnara og diverse småbekker til Sarvfossen i Bykle og videre til Skarg i Bossvatn.

Med dette som utgangspunkt i dette vil det fremsatt følgende krav overfor Otra Kraft DA:

1) Vannmagasinet i Stavenesjuvet utstyres med båtplasser i nordenden og sydøstenden, og gangsti til disse båtplassene i 1 m bredde.

I dette magasinet settes det årlig ut ørretynge for å opprettholde fiskebestanden.

2) Den planlagte juvvandringen i Sarvfossen ved aktivitetsfirmaet Skiservice Hovden og eierne av gårdene Gjerden og Stavenes ivaretas best mulig (vedlegg 1). Det kreves følgende tiltak:

a. Det settes forbud mot å dumpe stein og skrot fra anleggsdriften ned i juvet eller jettegrytene i Sarvfossen.

b. Det slippes 6 m³ vann pr. sek i Sarvfossen ved 6-timers flommer mellom kl. 12 og 18 på søndager og onsdager for å spyle jettegrytene og elveleiet mellom Sarvfossen og Bykil for forurenset vann i tidsrommet 15. juni – 15. september. Jmf. vedlagte uttalelser fra NVE dat. 22/3-99 (vedlegg 2) og oppsitterne på gården Mosdøl dat. 10/6-99 (vedlegg 3).

c. Som kompensasjon for ødeleggelsen av adkomsten til toppen Sarvfossen fra gamle Stavenes bro, rehabiliteres adkomsten fra riksvei 9 på Sarv vestsida til bunnen av Sarvfossen ved gangsti i minst 0,5 m bredde.

Ved selve nedstigningen til juvet monteres det trappetrinn, slik dette opprinnelig ble gjort ved opparbeidelsen av gangstien i 1887.

d. Sementen i betongdammen i Sarv tilsettes fargepigmentering som samsvarer med omgivelsene. Det innhentes forslag til dette fra natur- og miljøvernseksjonen i NVE.

3) Den tømra høybua til gnr. 16 brnr. 2 ved vannkanalen i Bjårbekkjuset flyttes vederlagsfritt til nytt sted som ikke berøres av anleggsdriften.»

3.2.5 Advokat Ole Swangs uttalelse av 17.11. 1999 på vegne av enkelte grunneiere

«Jeg viser til konsesjonssøknaden og innstillingen fra NVE, samt mitt brev til departementet av 21.05.1999.

Etter avholdt befaring i området og møte

med partene (Besteland og Helle), skal jeg oppsummere krav og synspunkter slik:

Besteland:

1. Veg fra parkeringsplass Bjørndalen – Lokeli (langs Bestelandså).
2. Gjerdekrav langs Bestelandså (tap av elven som «sjølgjerde»).
3. Ferist i veibanen i samand med anlegget.
4. Engstelse for skjemmende virkning av tipp ved Myklevatn-osen.

Helle:

1. Isforholdene usikre for alltid i Myklevann – veg anlegges/bygges til nord-vest siden av Myklevatnet.
2. Anleggsvirksomheten m.v. skjømmer og ødelegger hytteområdet ved Myklevatnet.
3. Selv «takrenne-prinsippet» vil skjømme med en terskel i Osen.
4. Tipp i Osen-området vil være skjemmende for et ellers uberørt hytteområde.
5. Rigger/anleggsvirksomhet m.v. vil være til stor sjenanse for allerede etablerte støler/hytter.
6. Fisket.
7. De som avgir grunn i området (hytteområdet) får ødelagt omgivelsene, og erstatningen er altfor lav.
8. Ferist, jfr. Besteland, nr. 3.

Når det særlig gjelder Farå, skal understrekes den uro som gjør seg gjeldende når det gjelder vannføringen. Når Bestelandså blir ført inn i tunnelen Farå-Brokke, kan dette føre til plutselige vannføringsendringer, med mer flom og skader/ulemper for dyrket mark på sørsiden av Farå og bruken av området på nordsiden, samt plasseringen av Farå, som er basert på dagens vannføring.

Disse mulige skadevirkningene må gis en konsekvensutredning og om nødvendig, må tiltak settes inn.

Ovennevnte forhold er også tatt opp i brev til Miljøverndepartementet.»

3.2.6 Valle kommunes uttalelse av 12.07. 1999

«Valle kommune har 07. juli 1999 gjort vedtak om uttale til konsesjonssøknaden slik det fremgår av vedlagde utskrift av møtebok i k.sak 52/99.

Vedtaket i kommunestyret – 07.07.99:

Valle kommunestyre syner til saksutgreininga som omtalar dei store miljøproblema som denne utbygginga kan medføre.

Det er likevel positivt av NVE no tilrår å ta ut Veiane or prosjektet og at det vert tilrådd auka minstevassføring gjennom Valle. Med dette er

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Valle kommune sine tidlegare innvendingar i stor grad tatt til følgje. Vidare går tilrådinga ut på at Valle kommune får 2 mill i næringsfond.

Valle kommune ser likevel med stor uro på den tiltakande tilgroinga i vassdraget og konstanterer at NVE ikkje anviser noko løysing på dette. Det er vidare usikkert kva konsekvensar overføring av Bestelandsåne m.fl. vil få for flaumproblematikken i Faråne.

Arbeidet med å endeleg fastslå årsakssamhengane når det gjeld tilgroing må intensive- rast og konsesjonæren må påleggjast avbøtande tiltak. Vidare må det utarbeidast ei konsekvensanalyse vedkomande Faråneproblematikken.

Vidare meiner Valle kommune at næringsfondet er for lite. Denne summen må aukast vesentleg.

Valle kommunestyre viser vidare til tilbod frå Otra Kraft DA i forhandlingsmøte 15.06.99 der med ei skisse til avtale vedkomande ein del generelle punkt, Otra Kraft DA si deltaking i utvida rensedistrikt og økonomisk tilskot.

På denne bakgrunn og etter ei samla vurdering finn Valle kommunestyre å kunne gå inn for å gjeve konsesjon for «Brokke Nord og Sør».

Kommunestyret tek vidare atterhald om å kome attende med meir utfyllande opplysningar og merknader i saka.»

Saksutgreiing:

1. Bakgrunn for saka

Ein syner til NVEs innstilling datert 23.03.99, med høyringsfrist 10.07.99. Kommunen sin uttale er laga i samråd med Hr.advokat Ingolf Vislie, som har delteke på møte og synfaringar.

Saka er lagd ut til offentleg høyring med tanke på at grunneigarar, organisasjonar og andre interesserte kan få høve til å uttale seg.

2. Mogelege/alternative løysingar og konsekvensar

I. Generelle merknader

Valle kommune ser positivt på at søknaden ikkje er teken til følgje når det gjeld Finndalsbekken og Veiåni/Torviksvatn. Uttalane som er tekne inn på side 38 i innstillinga kan tyde på at konsesjonssøkjaren aksepterer at desse overføringane vert sløyfa. Valle kommune legg difor til grunn at desse overføringane vert tekne ut, og vil ikkje kommentere desse nærare.

Valle kommune held i alle høve likevel fast på vedtaket av 21.09.94 om å gå imot at det vert gjeve konsesjon. Til grunn for dette standpunktet ligg fleire forhold. Valle kommune er

alt sterkt råka av tidlegare kraftutbyggingar. Desse har i tillegg medført skader og ulemper som hittil ikkje er bøtte på. Det kan sjå ut som at dei aktuelle utbyggingane er marginale i høve til dei totale reguleringane og utbyggingane i kommunen. Etter kommunen si meining kan ein likevel ikkje vurdere desse isolert. Det er dei totale miljømessige konsekvensane som må vurderast.

For kvart tidlegare tiltak i vassdraget har ein kome nærare og nærare kommunen si tolegrense. På same tid har utviklinga gått i retning av stadig sterkare vektlegging av miljømessige omsyn, og turistnæringa i kommunen er viktigare enn tidlegare.

Otra er det heilt sentrale elementet i landskapsbiletet i Valle. Overføringane vil redusere vassføringa gjennom sentrale delar av kommunen med nær 40 %. Dette kan ikkje kommunen akseptere, kommunen finn no at «nok er nok».

Nedanfor skal ein kommentere innstillinga frå NVE nærare. Ein viser elles til kommunen sine tidlegare uttalar. Ein tek atterhald om å kome med ytterlegare uttalar seinare. Det vil vere naturleg etter synfaringa med departementet.

Vidare ventar kommunen på arbeidet NIVA held på med om kunnskapsstatus om krypsiv. Dette er eit oppdrag NIVA utfører på vegne av NVE. Krypsiv problematikken er sentral i kommunen si vurdering av konsesjonssøknaden. Kommunen gjer gjeldande at NVE vurderer årsaksspørsmåla på ein feil måte, jfr. nærare under pkt. 2.2 Det vil difor vere uakseptabelt om denne saka vert ferdighandsama før NIVA-rapporten ligg føre.

II. Skader – krav om tiltak

Dersom departementet likevel er innstilt på å innvilge konsesjonssøknaden vil kommunen ta opp følgjande forhold som er særleg viktige for denne søknaden. Krav og tiltak elles vert sette fram i uttalen knytte til reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.fl.

2.1 Resipienttilhøva

Dei planlagde overføringane vil i fylgje innstillinga side 51 redusere gjennomsnittleg vassføring gjennom Valle med 40 %. Forutan dei store estetiske ulempene dette medfører, vil Valle særleg peike på ulempene knytte til resipienttilhøva.

På bakgrunn av vilkår i konsesjonen av 15.11.74 har søkjaren tidlegare delfinansiert bygging og drift av reinseanlegg i Valle sentrum. NIVA har i ein rapport av 17.12.86 vurdert forureiningstilhøva i Otra ved Valle på bakgrunn av

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

dei no planlagde overføringane. NIVAs konklusjon er at reinsedistriktet for Valle bør utvidast og at noverande søppelplass bør avviklast.

Søkjaren har uttalt vilje til å gjeve tilskot til utviding av reinsedistriktet, nærare bestemt framføring av kloakkleing nordover, jfr. innstillinga side 37 og 53. Der vert det også sagt at tilskotet må avgjerast ved konsesjonsvilkår eller skjøn dersom partane ikkje vert samde ved avtale. Partane har diskutert spørsmålet, men ikkje kome fram til semje om kostnadsdelinga. Utviding av reinsedistriktet må difor påleggjast som konsesjonsvilkår.

Valle kommune finn at den rimelege fordelinga er at konsesjonæren tek 90 % av utgiftene til bygging og vedlikehald, kommunen 10 %. Vidare må konsesjonæren verte pålagd å dekke utgiftene til fjerning av attverande avfall frå søppelfyllinga.

NVE understrekar på side 53 at krav om reinsing som uansett ville ha kome ikkje kan krevjast dekkja. Dette synspunktet er for så vidt rett, men kan ikkje ha særleg mykje å seie i denne saka. Det er for det første usikkert om det vil kome pålegg om reinsing i dei aktuelle områda. For det andre er det endå meir usikkert når eit eventuelt pålegg ville kome. Dette kan liggje langt fram i tid. Det er framleis slik at ein stor del av landet sine hustander utanom byane ikkje er tilknytte reinseanlegg. Det som derimot er sikkert er at den reduserte vassstanden overføringane medfører gjer det nødvendig med reinsetiltak frå det tidspunkt overføringane vert tekne i bruk. For det tredje er det usikkert kor intensive reinsekrav som elles ville verte pålagde. Spesielt meir frittliggjande hustander, gardsbruk osv.

2.2 Krypsiv

Krypsivproblemet i Otra ved og nedanfor Valle er alt i dag i NVEs innstilling side 49 karakterisert som «*svært negativ.*»

NIVA har i rapporten av 17.12.86 vurdert problemet i forhold til dei no planlagde overføringane. NIVA konkluderer med at «*Tilslaming av terskelbassengene samt fremvekst av høyere vegetasjon (flotgras og krypsiv) antas å kunne bli forsterket som følge av vannføringsreduksjon ved det planlagte «takrenneprosjektet».*

Den øydeleggjande verknaden av krypsivet for bading, fiske m.m. er velkjent. Det same er dei estetiske ulempene krypsivet medfører. I innstillinga vert årsaksforholda trekte i tvil, jfr. side 50 i innstillinga, der NVE refererer to setningar frå NIVAs rapportar av 30.06.90 og 15.06.97, og utaler: «*Ut fra dette, og slik vi ser det kan man ikke entydig konkludere med at kraftutbyggingen er årsaken alene, men at den er en*

medvirkende faktor til at krypsivet synes å spre seg i vassdraget.»

NIVA har aldri hevda at kraftproduksjonen er årsaka til sjølve krypsivet då dette er ein naturleg bestand i vassdraget. Det saka gjeld er den store auken i krypsivet.

I NIVAs rapportar vert det konkludert ein tydlig med at kraftproduksjonen er den heilt dominerande årsaka til krypsivproblema, og det føreligg ingen andre vitskapelege granskningar som kjem til andre konklusjonar enn NIVA.

NIVA har vurdert årsaksspørsmåla i ein omfattande rapport datert 18.06.87, og rapportar datert 30.06.90 og 15.06.97. NIVA peiker særleg på endringane i vassføringa. Redusert sumarvassføring og flaumdemping, auka vintervassføring, samt høgare vass temperatur om vinteren med manglande islegging, har gjeve krypsivet «*helt uvanlig gunstige vekstvilkår*», jfr. rapporten fra 1987 side 2. Same staden vert det understreka at «*Årsaksforholdet er meget godt dokumentert...*»

I rapporten frå 30.6.90 vert det uttalt at «*Årsaksforholdet og tidendringene i vegetasjonsforekomst er godt dokumentert bl.a. ved analyse av flybilder før og etter utbygging av Brokke kraftverk, hydrologiske analyser, og måling av næringsstoffmengder i plantene, Det er også foretatt sammenligninger med andre vassdrag og innsjøer med krypsiv, hvor regulering og /eller forsurening ikke gjør seg gjeldende.*»

Vidare i rapportane vert diskutert og utelukka andre moglege årsaker, for eksempel tilførsel av næringsstoff.

I fylgje våre samtalar med NIVA er det ingen ting som reiser tvil om konklusjonane i dag. NVEs formuleringar er difor i strid med NIVAs konklusjonar. Hovudårsaka – kraftproduksjonen – er i innstillinga redusert til ein mogleg medverkande årsak. Dette utan at det vert vist til andre vitskapelege granskningar.

Som nemnt i innleiinga er ei viktig årsak til kommunen sitt standpunkt at skader frå tidlegare reguleringar enno ikkje er bøtte på. Framveksten av krypsiv er her eit viktig eksempel. Dei planlagde overføringane vil i tillegg forsterke framveksten. Før ein vedtek ytterlegare utbygging må ein bøtte på tidlegare skader. Kommunen kan då ikkje akseptere at NVE i tillegg no trekkjer årsaksforholda i tvil. Å klårleggje årsaksforholda og dermed plassering av ansvaret har difor svært mykje å seie for kommunen.

Innstillinga inneheld ikkje forslag til eit konkret program for å få slutt på/kontroll med krypsivveksten. Regulanten bør verte pålagd å koste konkrete, løpande tiltak i Valle kommune. Tiltaka må baserast på den oppdaterte kunnskap om tiltak som til ei kvar tid finst.

I dag er mekanisk reinsing den metode som har vist seg mest effektiv, men gjev inga varig

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

løysing på problema. Konsesjonæren må inntil varige løysingar vert presenterte, påleggjast å anskaffe maskinar, og å stille med personell til kontinuerleg arbeid med å få slutt på krypsivet. Vidare må konsesjonæren verte pålagd å finansiere granskingsprosjekt om krypsiv.

2.3 Effektkøyring

Otra Kraft opplyser at det er utført ein «forstudie» om moglege effektkøyring i Brokke kraftverk. Dei aktuelle overføringane i denne saka skal dels gå til svingebassenget og dels til inntaksbassenget i Brokke kraftverk. Konsekvensane av effektkøyring er ikkje klarlagd i samband med sakshandsaminga så langt. Dette sjølv om NVEs «*Veileder NR. 1/1998 Konsesjonsbehandling av vannkraftsaker*» understrekar at dette skal «klarlegges», jfr. pkt. 3.2.3. Dette er ytterlegare understreka i pkt. 3.2.8 om forslag til manøvreringsreglement: «...*Det skal redegjøres for mulige planer om effektkøyring.*»

Effektkøyring vil kunne ha mykje å seie for tilhøve som er knytte til konsesjonssøknaden. Slik utnytting vil kunne auke lønsemda av tiltaket. Dette har også mykje å seie både for dei direkte økonomiske ytingane konsesjonæren skal påleggjast, men også for kva slags avgrensingar konsesjonæren bør påleggjast av omsyn til miljø- og friluftsinnteresser. Konsesjonæren bør difor i samsvar med NVEs retningslinjer verte pålagd å gjere greie for planane.

2.4 Fremjing av skjøn

Skjønet i samband med 1974-konsesjonen, som skulle take stilling til vasskvalitet, forureining, resipienttilhøve, vedlikehald av terskelbasseng og spørsmål vedkomande fiske, vart oppheva av Høgsterett i 1986 på grunn av feil med sakshandsaminga, jfr. Rettstidende 1986 side 111. Skjønet er førebels ikkje tatt opp att.

III Økonomisk kompensasjon

Dei planlagde overføringane vil redusere gjennomsnittleg vassføring gjennom Valle med 40%. Konsesjonssøkjaren på si side argumenterer sterkt for utbygging, fordi kostnadene med utbygginga er så låge, med andre ord at utbygginga er svært lønsam, jfr. innstillinga side 36. Effektkøyring vil i tillegg kunne auke lønsemda vesentleg.

Desse tilhøva skulle tilseie eit stort næringsfond, men NVE har berre innstilt på 2 mill. kr. Dersom konsesjonssøknaden skulle vere teken til fylgje må det av omsyn til dei store skadeverknadene Valle vert utsett for gjevast eit mykje større næringsfond.

Vidare vil kommunen føresetje at konsesjonsavgifter vert tilkjende i samsvar med maksimalsatsane i lova.»

3.2.7 Otra Krafts uttalelse av 23.08.99 til NVEs innstilling

«Vi tillater oss å komme med følgende bemerkninger til ovennevnte innstilling:

Ad side 46 - Generelt.

For ordens skyld bemerkes at eierforholdet ikke er riktig angitt. Otra Kraft DA eies av Kristiansand Energiverk Produksjon AS med 37,2 %, Aust-Agder Kraftverk med 31,4 % og Vestfold Kraft Energi AS, 31,4 %. AS Vigelands Bruk er ikke eier, (men medlem i Otteraaens Brugseierforening der det også er andre medlemmer).

Ad side 47 - Fordeler

Den totale energiøkning angis her til 180 GWh. Men da har man ikke fått med innvinningen i Hekni Kraftverk på 4 GWh. På den annen side er dette innvinningen ut fra søknaden, mens NVEs innstilling sløyfer to overføringer og foreslår til dels økte minstevannføringer. De sløyfede overføringer utgjør 13,4 GWh. NVEs forslag om minstevannføring medfører en reduksjon på 5,9 GWh, slik at den samlede energiinnvinning etter NVEs innstilling er 164,7 GWh.

Ad side 49

Det påpekes at Direktoratet for naturforvaltning foreslår en minstevannføring på 40 l/sek fra Bjørnará, mens NVE på side 56 og i manøvreringsreglementet foreslår hele 0,2 m³/sek. Vi kan ikke forstå at det er riktig å gå så høyt, og vi påpeker at det naturlig ofte ikke går så meget vann i Bjørnará, og enkelte kalde vintre sågar ikke noe vann. Det vil også være tilfelle i tørre somre. Dette medfører etter vår mening at det bør fastsettes en lavere minstevannføring slik direktoratet (DN) foreslår. Vi vil også påpeke at det til tider ikke vil være mulig å slippe tilleggs vann pga. at vi ikke har noe reguleringsmagasin i vassdraget, og det bør da ikke stå i manøvreringsreglementet. Slipping av 0,2 m³/sek. innebærer et krafttap på 4,5 Gwh.

Ad side 50

Vi har tidligere stilt oss relativt forstående til sløyfingen av enkelte av overføringene, jfr. referatet av vår uttalelse på side 37 og 38, men vårt ønske/søknad er selvsagt at overføringene opprettholdes, og vi ber spørsmålet vurdert.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Hver av de overføringer som foreslås sløytet innebærer et krafttap på:

Veia: 10,3 Gwh
 Finndalsbekken: 3,1 Gwh

Ad side 51 - Konklusjon 2, Ervervskonsesjon

Vi har søkt om ervervskonsesjon, og NVE gir innstilling om at vi skal få dette. I ettertid finner vi imidlertid grunn til å presisere hva vi mener dette gjelder.

Utbyggingen av nytt kraftverk er Skarg Kraftverk og utbyggingen skjer i Otra. Her har vi dels kjøpt fallrettighetene og dels ervervet de øvrige ved overføring i henhold til tillatelsen av 1974, jfr. vedlagte skjønn av 2. august 1983, jfr. bl.a. s. 22, 36, 49, 67, 108, 117 og de enkelte takstnummer. Her ble alt vannet tatt med ved utmålingen av fallerstatningen, og vi regner at vi eier alle fallrettigheter her.

Men dammen innebærer en neddemming mellom kote ca. 592 og kote 633 i hovedelven, og det går vi ut fra er å anse som et fallerverv som krever ervervskonsesjon. Det er imidlertid bare noen mindre fallrettigheter vi mangler her.

For øvrig er det tale om overføringer, og for disse har vi forstått at det ikke trengs ervervskonsesjon, selv om man kan si at det reelt sett er en fallutnyttelse.

Vi vil gjerne ha påpekt dette, men vi forutsetter at vi får ervervskonsesjon for det som departementet finner at ervervskonsesjon er nødvendig for.

Ad side 52 – Konsesjonsavgifter

Vi påpeker at det i pkt. 2 i vilkårene for vassdragsreguleringskonsesjonen er en skrivefeil, og at det NVE har ment er kr. 26,39 pr. nat/HK slik det er angitt i begrunnelsen på s. 51 og i pkt. 2 til ervervskonsesjonen.

Vi mener imidlertid at denne avgift er for høy. Det kan ikke være riktig å knytte avgiften til en tidligere konsesjon og billigere utbygging. Det reelle er hva som er riktig konsesjonsavgiftsnivå ut fra praksis i dag, og det mener vi er lavere.

For øvrig henviser vi til våre bemerkninger referert på side 42, bl.a. med henblikk på at det ikke kan være riktig å ta hensyn til marginalkostnadene.

Ad side 52 – Næringsfond

Vi reiser spørsmål om det er grunnlag for næringsfond. Lovens (§ 12 nr. 17) kriterier for tilkjenning av næringsfond er at det skal være

«påkrevd av allmenne hensyn eller til ivaretagelse av private interesser som blir skadelidende». Det kan ikke sees å være tilfelle. Tvert om har reguleringene og kraftutbyggingen medført betydelig vekst i kommunene, og det vil også den nå omsøkte utbygging være med på. Og private interesser utover fall (ved overføring) berøres lite, og erstattes i alle tilfeller på vanlig måte med tillegg av 25%. Lovens kriterier for tilkjenning av næringsfond kan da ikke være til stede.

For øvrig bemerkes at det ikke fremgår at NVE har tatt hensyn til det kontantbidrag på kr. 3,8 mill., etter indeksregulering ca. 4,3 mill., som er avtalt med Bykle kommune, jfr. bilag 1 a til vår uttalelse av 7.4.95. Hensett til dette, mener vi at det under ingen omstendighet er grunnlag for næringsfond til Bykle kommune.

Situasjonen er tilsvarende for Valle kommune. Til Valle kommune har vi tilbudt et bidrag på 3 mill., som nå er akseptert.

Vi mener da at det ikke er grunnlag for næringsfond til de to kommuner.

Ad side 54 – Manøvreringsreglementet

Vi slutter oss til NVEs innstilling om at det ikke skal bestemmes noen minste vannføring forbi Sarvfossen.

Som angitt foran i tilknytning til innstillingen, side 49, mener vi at det ikke er rimelig med noen minste vannføring fra Bjørnarå på 0,2 m³/sek. Det går i dag ikke en så stor vannføring store deler av vinteren og heller ikke i tørre somre. Som nevnt betyr dette et tap på 4,5 Gwh.

Når det gjelder vannføringen i Otra forbi Valle vannmerke, bemerkes at det ved de omsøkte overføringene vil de større vannføringer reduseres, ikke minste vannføringen som vi mener er tilfredsstillende og som har vært uendret i 25 år. Vi mener at det da ikke er grunnlag for noen forhøyelse av minste vannføringen.

Til de oversendte uttalelsene fra kommuner m.fl. skal vi i korthet få bemerke:

I. Uttalelse/vedtak fra Valle kommune av 12./7.07.1999. Ad 2.1 Resipienttilhøva

Vi ser eventuelle vansker for resipienttilhøva som et erstatningsspørsmål, og vi har gitt tilsagn om å diskutere dette nærmere med Valle kommune, og i mangel av enighet la det behandle ved skjønn. Forholdet er etter vår mening at det nå er så strenge krav for resipientutslipp at rensing m.m. vil være nødvendig uten hensyn til overføringenes reduksjon av vannføringen.

Valle kommunes krav om å få dekket utgiftene til fjerning av søppelplass, mener vi at det

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

ikke har noe med overføringene å gjøre. Dette er et krav kommunen har fått fra myndighetene allerede og kan ikke knyttes til denne utbyggingen.

For øvrig vises det til vår uttalelse i NVEs innstilling på side 37 og side 40 pkt. 3.

Ad 2.2 Krypsiv

Det vises til våre utførlige kommentarer på side 40-42 i NVEs innstilling.

Etter den tid har Otra Kraft DA gjennomført et prøveprosjekt i 1996 med en Watermaster RS 2000. Ved Straume ble det på et område på ca 200 dekar tatt opp totalt 1300 – 1400 m³ krypsiv/ plantevekster. Prøveprosjektet kostet totalt ca 1 mill. kroner, som i sin helhet ble betalt av Otra Kraft DA. Dette er en metode som fungerte bra, men som var meget kostbar.

For øvrig vil vi henvise til NIVAs rapporter av 30. juni 1990 og 15. juni 1997 og til NVEs vurdering og konklusjon på s. 49 og s. 50. Vi forutsetter at OED har tilgang på NIVAs rapporter.

Til slutt vil vi kort kommentere:

Begroing i vassdraget har en kompleks årsakssammenheng. Det er altfor enkelt å hevde at det er kun kraftutbygging og regulering av vassdraget som er årsak til begroingen. For eksempel vil sur nedbør og økt mengde utslipp av forskjellig art til vassdraget kunne ha en pådrivende effekt på begroingen. Vi vil også påpeke at det er registrert en betydelig oppvekst av krypsiv og andre planter i vassdrag og innsjøer i Sør-Norge som ikke er påvirket av kraftutbygging og regulering, for eksempel Tovdalsvassdraget.

Ad 2.3 Effektkjøring

Spørsmål om effektkjøring er i første rekke et kraftstasjonsanliggende, altså et anliggende for Brokke Kraftverk. For kraftverket gjelder det ingen innskrenkning i dets generelle kjøring, og det har således rett til når som helst å kjøre maksimalt, og således også å foreta effektkjøring. Effektkjøring har imidlertid vært lite praktisert, fordi Brokke er det dårligst egnede kraftverket i Otra for effektkjøring p.g.a. en 30 km lang tilløpstunnel.

Det er derfor også lite sannsynlig at det kan bli noe mer effektkjøring i fremtiden, og dette vil ikke være påvirket av overføringene. Og vi kan ikke se noe grunnlag for Valle kommunes antydning om innskrenkning i Brokke Kraftverks rett til effektkjøring, hvilket som nevnt brukes lite. Et eksisterende kraftverks rett til effektkjøring kan for øvrig neppe endres ved en etterfølgende overføringskonsesjon.

Med henblikk på realiteten kan det trekkes sammenligning med naturlige vannføring/vannstandsvariasjoner, som ofte ville ha vært vesentlig større.

Ad. III. Økonomisk kompensasjon.

Vi kan ikke se at denne utbyggingen forårsaker annet enn vanlige konsesjonsavgifter. Det er ikke skader av betydning for allmenne interesser. Det henvises for øvrig til våre bemerkninger ad. næringsfond.

Vislie trekker frem at utbyggingen i søknaden angis som meget gunstig. Men dette var under omkostningssituasjonen for 14 år siden. I dag vil utbyggingen koste 2,50 - 3,0 kr/kWh i investering, og det er meget høyt i forhold til dagens markedspris på elektrisk kraft.

For øvrig henviser vi til vår uttalelse fra 1995 (sitert i Innstillingen på side 42) der vi påpeker at det er tale om en tilleggsutbygging, og således en marginalgevinst som ikke ville ha oppstått uten den tidligere utbygging.

II. Ad advokat Ingolf Vislies uttalelse av 9. juli d.å. på vegne av Bykle kommune

Ad II 2.1 Krav om minstevannføring

Vi står fast ved at det ikke er grunn til å fastsette noen minstevannføring mellom Skarg og Bykil. Otra Kraft DA søker om at alt vann fra Sarvfossen skal benyttes til kraftproduksjon i Skarg kraftverk og overføres til Botsvatn. Etterfylling til Bykil vil da skje fra Botsvatn via luka i Ljotdal. Imidlertid vil det være slik at når Botsvatn er tappet ned mot ca. kt. 505, vil vi måtte ettertappe fra Sarvfossen og ned i Bykil, slik som all etterfylling til Bykil har vært foretatt til nå. Bjorbekken vil bli overført til Botsvatn, slik at man da ikke lenger får det tilskuddet på strekningen Sarvfossen - Bykil. Imidlertid er det fortsatt en del småbekker på strekningen som vi gi et tilskudd til vannføringen. Og NVE har som kjent ikke funnet grunn til å foreslå noen minstevannføring.

Det er også bygd 3 terskler på strekningen som gir en pen estetisk virkning. Vi kan ikke se at det er muligheter for å bygge ytterligere terskler på strekning da det er for stort fall.

Vi ser således ingen grunn til at manøvreringsreglementet på strekningen skulle endres på grunn av den omsøkte overføring.

Ad 2.2 Begroing

Vi henviser til våre bemerkninger vedrørende uttalelse fra Valle kommune.

Begroingsspørsmålet lenger ned i vassdra-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

get har eksistert i lang tid og vært merkbart i over 15 år. I Bykle kommune synes man ikke å ha merket problemet, bortsett fra litt begroing i terskelbassenget ved Bjørnara, og det er liten grunn til å anta at overføringene og byggingen av Skarg Kraftverk ville forårsake begroing. Vi har imidlertid ingen bemerkninger til at et eventuelt generelt konsesjonsvilkår vedrørende deltakelse i bekjemping av krypsivet også gjelder Bykle.

Ad 2.3 Effektkjøring

Med henblikk på eventuell effektkjøring henvises til bemerkninger herom foran vedrørende Valle og Brokke. Vi tilføyer imidlertid at vi har vanskelig for å forstå at en eventuell effektkjøring kan merkes i Bykle. Det måtte i tilfelle være i Bossvatn, men dette vann er så stort at en effektkjøring bare vil foranledige små virkninger i Bossvatn. Det vil maksimalt kunne dreie seg om å tappe vannet ned ca. 50 cm. i løpet av 8-10 timer i stedet for samme nedtapping på et døgn. En effektkjøring på Holen/Skarje Kraftverk vil i langt mindre grad enn for Brokke/Bossvatn kunne merkes p.g.a. liten slukeevne, og fordi både inntak og avløp for kraftstasjonen er knyttet til store magasiner (Vatnedalsvatn, Urevatn og Bossvatn).

Skarg Kraftverk skal til enhver tid benytte tilløpet slik som det kommer uregulert, og kan derfor i svært liten grad benyttes for effektkjøring.

Ad. III. Økonomisk kompensasjon.

Vi kan ikke se at denne utbyggingen forårsaker annet enn vanlige konsesjonsavgifter. Det er ikke skader av betydning for allmenne interesser. Det henvises for øvrig til våre bemerkninger ad. næringsfond.

Vislie trekker frem at utbyggingen i søknaden angis som meget gunstig. Men dette var under omkostningssituasjonen for 14 år siden. I dag vil utbyggingen koste 2,50 - 3,0 kr/kWh i investering, og det er meget høyt i forhold til dagens markedspris på elektrisk kraft.

For øvrig henviser vi til vår uttalelse fra 1995 (sitert i Innstillingen på side 42) der vi påpeker at det er tale om en tilleggsutbygging, og således en marginalgevinst som ikke ville ha oppstått uten den tidligere utbygging.

Vedlegg: Brev fra grunneiere i Mostøl

Grunneiernes brev behandler elvestrekning fra nåværende inntak ved Sarvfossen til Bykil. Vi finner grunn til å presisere at det som søkes om nå er rett til overføring av Bjorbekken og Stemt-

jønn som har avløp på denne strekningen. Det gjør liten endring. Og tidligere inngrep (1974-konsesjonen) skal ikke vurderes nå. For den tidligere utbygging gjelder konsesjonsvilkår og avtaler, og det er holdt skjønn. (Vi nevner dog for fullstendighets skyld at det i tillegg til virkningene av overføringene vil bli noe mindre vann ved at etterfyllingen av Bykil etter overføringene vil skje fra Bossvatn. Men det ville vi kunne ha gjort allerede i dag.)

1. Det er etter vår mening ingen grunn for å påstå at det blir mer begroing på strekning Sarvsfoss - Bykil etter overføringen av Bjorbekken og Stemtjønn.
2. Vi mener å registrere at det fortsatt tas opp fisk på strekningen.

Bygging av terskler ble vurdert i forbindelse med 1974-konsesjonen, og vi mener det ikke er grunnlag for eller mulig å bygge flere terskler ut fra de kriterier NVE normalt setter med hensyn til terskelhøyde og lange vannspeil.

3. Bygging av fisketrapp ved Sveigefoss, mener vi vil være et urimelig pålegg. Som nevnt innledningsvis er det nå ikke noe inngrep som kan begrunne dette.
4. Otra som sjølgjerde er tatt opp i tidligere skjønn. Det gjelder i dag ingen krav om minstevannføring, og forholdene kan ikke bli verre med den nye utbyggingen. For øvrig må vi få bemerke at det ikke er tillatt å tippe stein og masse i vassdraget i forbindelse med dyrking eller ved dumping av overskuddsmasse.
5. Når det gjelder resipientforhold er det etter vår mening nå så strenge krav for utslipp til vassdrag at rensing vil være nødvendig uten hensyn til overføringens reduksjon av vannføringen.

III. Ad advokat Ole Swangs brev av 29.06. d.å. Advokat Swang har tilskrevet oss direkte, og vi vedlegger kopi av vårt svarbrev av 12.08. d.å. til advokat Swang.

1. Som vi angir i brevet kan det ikke være grunnlag for konsesjonsvilkår vedrørende spørsmål som vanligvis og bedre avgjøres ved skjønn eller eventuell avtale.
2. Når det gjelder vannføringen i Farå vil vi angi: Som kjent var det en nestenulykke i Farå i juni 1995, da man fikk overløp på dammen i Farå. Elva har noen fine badekulper nedstrøms bekkeinntaket som blir mye benyttet. Denne nestenulykken inntraff etter at anlegget hadde vært i bruk siden 1976, dvs. etter ca. 18 år. Det var spesielle forhold til dette: Bossvatn var full, det gikk mye vann i bekkeinntakene og det var fint sommervær. Statnett bestemte at Brokke skulle kjøres ned og stanses og dermed kom

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

overløpet. Dette var en ny situasjon som var ukjent for oss tidligere. De som badet i elva fikk vannmengdene plutselig nedover mot seg (ca 4 m³/s ble beregnet i ettertid). Det gikk heldigvis bra. Nå vet vi mye mer om hva som kan forårsake slike overløp med hensyn til vannføring, vannstand, kjøring av Brokke m.m. Men man kan aldri garantere at det ikke kan skje igjen, for eksempel med uforutsett utfall av kraftstasjonen eller lignende.

Vi har hatt møter med kommune, grunneiere og NVE etter hendelsen. I det hele tatt har vi arbeidet mye med saken for å se hva vi kan gjøre i fremtiden. Resultatet har blitt at det er satt opp skilt på 3 språk ved badeplassene om at det er forbundet med fare å bruke elva som badeplass.

Konklusjonen er at sannsynligheten for at det igjen skal skje et plutselig og betydelig overløp er meget liten, men faren ved en plutselig økt vannføring kan være stor. Men det er tross alt noe som ikke helt kan utelukkes ved utbygginger av denne art. Vi har merket faren grundig ved badeplasser o.l., og vi mener at folk må forstå at de må unngå de merkede og utsatte stedene.

NVE er innforstått med de tiltak som er gjort og er fornøyd med måten denne saken er blitt behandlet på.

Ved overføring av Bestelandså m.fl. til Brokke, kan man teoretisk forvente at overløp i Farå vil skje oftere enn før, men fortsatt veldig sjelden. Hittil altså en gang på 18 år. Økningen i vannmengde vil ikke være vesentlig i et slikt tilfelle.

Men prinsipielt vil ikke overføringen av Bestelandså m.fl. føre til andre problemstillinger enn de vi har i dag.

Ut over det som kan forventes av en stor flom i Farå i dagens situasjon, vil ikke de omsøkte overføringer føre til noen vesentlig økning ved Faremo p.g.a. begrensningene som er i tunnel-systemet.»

3.2.8 Miljøverndepartementet sin uttalelse av 14. mai 2001

«Vi viser til Deres brev av 24.3.99 vedlagt NVE's innstilling i saken, og til senere kontakt om saken.

Søknaden ble sendt på høring fra NVE allerede i 1986, men behandlingen har av ulike grunner tatt lang tid.

Planene omfatter tre delprosjekter: «Brokke nord», «Skarg kraftverk» og Brokke sør».

Brokke nord omfatter overføring av noen bekker på østsiden av Otra til den allerede eta-

blerte tunnelen som overfører Otra til Bossvatn. Skarg kraftverk omfatter bygging av kraftstasjon i denne tunnelen for å utnytte fallhøyden mellom Otra og Bossvatn. Det bygges i denne forbindelse en 50 meter høy inntaksdam i Otra.

Brokke sør omfatter overføring av noen bekker på vestsiden av Otra til den eksisterende tilløpstunnelen for Brokke kraftverk.

Det omsøkte prosjektet vil samlet i middel over året gi en øket kraftmengde på 114 Gwh i det eksisterende Brokke kraftverk. I tillegg kommer 66 Gwh i det omsøkte Skarg kraftverk. Dette gir totalt en økning på 180 Gwh til forholdsvis gunstig utbyggingspris ifølge NVE.

Skadene og ulempene er vesentlig knyttet til redusert vannføring i de berørte elver og bekker.

Brokke Nord og Brokke Sør er plassert i kategori I i Samlet Plan for vassdrag, mens Skarg kraftverk var blant de ikke-konsesjonsøkte prosjektene som i sin tid ble unntatt Samlet Plan, jf St.prp. nr. 130 (1981-82).

Under høringen av planene var det stor motstand mot enkelte deler av prosjektet, bl.a. fra miljøforvaltningen sin side, og Valle kommune og Norges Naturvernforbund gikk i mot hele prosjektet. Valle kommune går ikke lenger i mot utbyggingen.

NVE finner at fordelene ikke er større enn ulempene for de delene av prosjektet som omfatter overføring av Finndalsbekken (Trydalsbekken/Trydalstjern) og Veiaåni/Torvikvatn. NVE foreslår derfor at det ikke gis konsesjon til disse overføringene som er en del av delprosjektet Brokke nord. Etter det vi kan se vil dette gi et krafttap på rundt 12 Gwh.

Av de deler av prosjektet som miljøforvaltningen gikk i mot, er det kun overføringen av Optestøylsbekken (Brokke nord) som NVE foreslår inkludert i det prosjektet som nå foreslås konsesjonsgitt. Det var DN som i sin høringsuttalelse av 10.2.88 gikk i mot denne overføringen.

Vi har forelagt NVE's innstilling for DN, Fylkesmannen i Aust-Agder og Riksantikvaren, jf vedlegg.

DN bemerker at det prinsipielt kan synes faglig uholdbart å uttale seg til en innstilling som er basert på elleve år gamle høringsuttalelser. Det pekes på at nasjonale politiske føringer endrer seg over tid og at ny kunnskap om effekter av inngrep kan gi andre vurderinger. DN mener videre at sist men ikke minst kan situasjonen for de naturfaglige interesser i det aktuelle området ha endret seg siden søknaden ble fremmet. Det pekes videre på at det også er kommet krav om konsekvensutredning for utbygginger av denne størrelsen siden søknaden om utbygging ble lagt fram. DN mener derfor prinsipielt at nye utredninger burde ha

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

vært gjennomført i eldre prosjekter av denne størrelse slik at man kunne få en mer faglig holdbar vurdering av prosjektets virkninger.

DN finner likevel å kunne godta at saken nå tas opp til sluttbehandling, men uttaler samtidig at det i lys av den uvanlig lange tiden denne konsesjonssaken har versert bør være grunnlag for å kunne bringe nye momenter inn i saken, slik at bl.a. vilkårene blir fastsatt i tråd med dagens praksis.

Fylkesmannen i Aust- Agder er inne på samme tankegang som DN, og mener at det må stilles vilkår i samsvar med nyere lovgivning og nye stortingsmeldinger.

DN fastholder sitt syn om at Optestøylsbekken bør holdes utenfor prosjektet. For øvrig har ikke DN, Fylkesmannen i Aust- Agder eller Riksantikvaren innvendinger mot at det gis konsesjon til noen av de deler av prosjektet som NVE anbefaler gjennomført. De har imidlertid merknader til konsesjonsvilkårene.

Forholdet til KU- regelverket

Søknaden er datert 21.4.86. Den ble samme år oversendt NVE som sendte saken på høring på vanlig måte.

NVE's innstilling er datert 23.3.99. NVE berører ikke i sin innstilling forholdet til KU- regelverket. Ifølge dette regelverket foreligger det plikt til å gjennomføre en konsekvensutredning etter reglene i plan – og bygningsloven bl.a. for dette prosjektet.

I og med at tiltaket var omsøkt før KU- regelverket trådte i kraft kan det dersom visse forutsetninger er oppfylt, gjøres unntak fra KU- bestemmelsene. Det avgjørende vil være hvorvidt tiltakets konsekvenser er tilstrekkelig belyst gjennom ordinær konsesjonsbehandling, om beslutningsgrunnlaget er oppdatert i forhold til dagens krav, og om prosessen i forhold til offentligheten har vært tilfredstillende.

Vi viser i denne forbindelse til korrespondansen mellom Miljøverndepartementet og NVE.

NVE konkluderer i brev av 21.8.2000 med at NVE mener at tiltakets virkninger er tilstrekkelig belyst slik at tiltaket kan unntas fra KU- plikten i medhold av overgangsbestemmelsene.

Departementet vil peke på at hensikten med konsekvensutredninger er å få grunnlag for å fatte en beslutning om konsesjonsspørsmålet og om hvilke vilkår som skal fastsettes dersom det gis konsesjon til hele eller deler av prosjektet. De foreliggende utredninger gir etter vår oppfatning en relativt god oversikt over virkningene av prosjektet.

Vi mener at man på bakgrunn av disse utredningene og høringsuttalelsene med rela-

tivt god sikkerhet kan si at de største konfliktenes knytter seg til de deler av prosjektet som berører Finndalsbekken og Optestøylsbekken samt Veiå med Torvikvatnet. NVE foreslår i sin uttalelse at disse delene av prosjektet, bortsett fra Optestøylsbekken, tas ut av prosjektet.

Konfliktene vedrørende Optestøylsbekken knytter seg til fiskeinteressene. Departementet har foretatt en vurdering av den foreliggende undersøkelsen vedrørende dette forhold, og finner at undersøkelsen sammen med høringsuttalelsene tilfredstiller de krav som må innfris for at unntak kan gis fra KU-plikten.

Vi har ikke foretatt tilsvarende vurdering for de deler av prosjektet som NVE forutsetter skal utgå, og baserer vår konklusjon nedenfor på at det ikke blir gitt konsesjon til disse deler av prosjektet. Vi forutsetter videre at det fastsettes konsesjonsvilkår i tråd med dagens politikk på området, jf våre merknader til vilkårene nedenfor.

Miljøverndepartementet finner på denne bakgrunn å kunne unnta tiltaket fra konsekvensutredningsplikt i medhold av overgangsbestemmelsene i forskrift av 21.5.99 § 17 og forskrift av 13.12.99 § 14.

Departementets vurdering av konsesjonsspørsmålet

Trydalsbekken er et viktig gyte- og oppvekstområde for ørreten i Otra, og Trydalsvatn har en god ørretbestand. Trydalsbekken har to tilløpsbekker, Finndalsbekken og Optestøylsbekken. Finndalsbekken som er et viktig gyteområde for den gode ørretbestanden i Trydalsvatnet munner ut i Trydalsvatnet. Optestøylsbekken munner ut i Trydalsbekken like nedenfor Trydalsvatnet og er ennå viktigere enn Finndalsbekken når det gjelder å sikre vannføring i Trydalsbekken. Utelatelse av Optestøylsbekken vil etter det vi kan se medføre et krafttap på rundt 5 Gwh.

NVE har foreslått at Finndalsbekken forblir urørt men at Optestøylsbekken overføres. DN fastholder sitt syn om at også Optestøylsbekken må forbli urørt av hensyn til å bevare Trydalsbekken som et viktig gyte- og oppvekstområde for ørreten i Otra og av hensyn til beverbestanden.

Departementet vil ikke frarå at det gis konsesjon dersom Optestøylsbekken, Finndalsbekken samt Veiå med Torvikvatnet tas ut av prosjektet. Dette medfører at den totale kraftinnvinningen av prosjektet etter det vi kan se går ned fra rundt 180 Gwh til rundt 163 Gwh.

Vi har videre noen merknader til konsesjonsvilkårene.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Vilkår vedrørende ferdsel

DN anbefaler at anleggsvegene holdes stengt for ferdsel etter anleggsfasen av hensyn til villreininteressene. Vi støtter forslaget.

Vilkår vedrørende naturforvaltning

DN foreslo i sin uttalelse av 10.2.88 til konsesjonsøknaden konsesjonsvilkår vedrørende naturforvaltning. I løpet av de elleve år som er gått siden uttalelsen ble avgitt, har Direktoratet utviklet nye standardvilkår for naturforvaltning. Direktoratet ber derfor om at de nye standardvilkår, inkludert et punkt om forsuring, blir tatt inn.

Departementet støtter DN's forslag som for øvrig i store trekk er sammenfallende med NVE's forslag. Vi foreslår på denne bakgrunn at følgende tekst kommer til erstatning for NVE's utkast (post 8 i overføringstillatelsen og post 5 i tillatelsen etter vannressursloven):

I

«Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- a) å sørge for at forholdene i de berørte deler av vassdraget er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b) å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c) å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at inntak og utløp ved kraftstasjoner og overføringer utformes slik at tap av fisk unngås,
- d) å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes,
- e) å delta i finansiering av tiltak mot forsuring i henhold til en plan for hele vassdraget.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av DN å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte og indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompensierende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av DN å sørge for at friluftslivets bruks-

og opplevelsesverdier i områder som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av DN å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingene og reguleringene. Dette kan være arkiveringsundersøkelser, langtidsundersøkelser og/eller etterundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Fra og med det år konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale årlige beløp til hver av kommunene Bykle og Valle på kr. 30.000,- til opphjør av fisk/vilt/friluftslivet. Beløpene skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpene skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyrene til opphjør av fisk/vilt i kommunene. Med hensyn til tiltak som kommer friluftslivet til gode skal beløpene nyttes etter nærmere bestemmelse gitt av DN.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i vilkår, dekkes av konsesjonæren.»

Manøvreringsreglementet

Mange av høringsinstansene har kommet med krav om minstevannføringer. NVE har delvis etterkommet disse.

Fylkeskonservatoren og Riksantikvaren foreslo at det skulle slippes minstevannføring i Bestelandsåna og Bjorbekken av hensyn til kulturminner, spesielt kverner. NVE refererer kravet, men kommenterer det ikke ytterligere. I søkerens kommentar til kravene heter det at det dreier seg om relativt bratte fjellbekker der

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

det ikke går fisk, og der det heller ikke er annet påviselig behov for vann.

Departementet støtter det primære kravet fra Riksantikvaren om slipp av minstevannføring i Bestelandsåna og Bjorbekken. Sekundært støtter vi Riksantikvarens sekundære krav, jf våre merknader til vilkår vedrørende kulturminner.

Vilkår vedrørende kulturminner

Som alternativ til slipp av minstevannføringer støtter vi Riksantikvarens sekundære krav om at konsesjonæren pålegges å bidra til istandssetting av kulturminner langs Veiåna og Trydalsbekken, slik at de totale ulempene i området minskes i forhold til kulturminneinteressene. Vi viser i denne forbindelse til at det i de senere år har blitt vanlig å pålegge konsesjonærer, ofte som alternativ til krav om vannslipp for å minske skadevirkningene, å betale inn til kommunale fond som har til formål skal styrke fiske- vilt- og friluftslivsinteressene i kommunen mer generelt.

Andre forhold

Vi viser til synspunktene fra fylkesmannen vedrørende vilt, landskap og tidligere inngrep, forurensning, begroing, beredskap og jord- og skogbruk.

Tillatelse etter lov om forurensninger og om avfall

Det kan gis tillatelse til reguleringen etter lov om forurensninger og om avfall § 11 dersom det fastsettes vilkår som foreslått i post 10 (reguleringskonsesjonen) og post 7 (utbyggingskonsesjonen) i NVE's utkast til vilkår. Vi ber imidlertid om at ordet «Miljøverndepartementets» erstattes av ordet «fylkesmannens».

Vi minner om at det må søkes om tillatelse etter forurensningsloven for selve anleggsdriften.»

3.2.9 Tilleggsuttalelse vedrørende resipientforhold og næringsfond 14. desember 2001 fra advokat Stinessen på vegne av Valle kommune:

«[. . .]

I Resipientforholdene.

Dersom utbygger gis konsesjon i samsvar med NVEs innstilling, vil den gjennomsnittlige vannføringen gjennom Valle reduseres med ca 30 % i forhold til dagens nivå, sml NVEs innstilling side 51.

I kommentarene til post 10 i konsesjonsvilkårene, legger NVE til grunn at kommunen har kommet til enighet med utbygger om kostnadsdelingen ved bygging av kloakkrenseanlegg langs Otra, se NVEs innstilling side 53.

Ved byggingen av nytt renseanlegg ble det riktignok tatt høyde for at renseanlegget skulle ha kapasitet til å håndtere utbyggingen av Brokke N og S. Det er imidlertid slik at denne avtalen ikke regulerer fordelingen av kostnadene ved utlegging av nytt ledningsnett i forbindelse med utvidet rensedistrikt. Dette temaet har dessverre partene ikke kommet til enighet om. Avtalen NVE viser til løser derfor ikke spørsmålet om resipientforholdene i vassdraget.

Utkastet til post 10 i konsesjonsvilkårene lyder:

«Konsesjonæren plikter etter Miljøverndepartementets nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt»

Som nevnt i vårt møte, anser Valle kommune dette vilkåret som tvetydig formulert. Det er særlig tidsangivelsen i første strekpunkt det settes spørsmålsteget ved, idet denne kan oppfattes slik at utbyggers ansvar er begrenset til forurensning som reguleringen har vært årsak til frem til nå.

Vårt alternative forslag lyder derfor:

«Konsesjonæren plikter etter Miljøverndepartementets nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som reguleringen gjør påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt»

Vi kommer gjerne tilbake til en nærmere drøftelse av utforming av vilkåret, dersom det skulle være ønskelig.

II Næringsfond.

Valle kommune har opprinnelig gått mot utbyggingssøknaden, og det er av denne grunn ikke fremmet krav om næringsfond overfor konsesjonsmyndighetene, jfr NVEs innstilling s.51.

Dersom konsesjon meddeles, er det på det rene at Valle kommune i tråd med fast praksis må tilkjennes næringsfond, jfr vassdragsreguleringsloven § 12 nr 17. Næringsfondets størrelse må utmåles på bakgrunn av en vurdering av de samlede skader og ulemper av generell

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

karakter, utbyggingens størrelse og utbyggingens lønnsomhet.

Valle kommune er allerede sterkt berørt av reguleringene i Otra. Kommunens innvendinger mot utbyggingsplanene viser at de samlede skader lokalt anses å overskygge de fordeler som kan innvinnes ved den påtenkte reguleringen. Ved en sammenligning med næringsfond i tidligere saker må departementet videre tillegge vekt at terskelen for denne type naturinngrep er lagt høyere i den senere tid enn tidligere. I den forbindelse vises til Innst S nr 263 (2000-2001) om vasskrafta og energibalansen, der en samlet Energi- og miljøkomite – med unntak av Fremskrittspartiet – sluttet seg til følgende uttalelse fra Regjeringen:

«Regjeringen vil ta mer hensyn til urørt natur enn tidligere når det gjelder nye vannkraftprosjekter.»

Dette ble fulgt opp av komiteen i Innst. S nr 295 (2000-2001), hvor det slås fast at

«det i framtiden skal legges større vekt på miljøhensyn i den fremtidige forvaltningen av vannkraftressursene.»

I motsetning til de fleste andre energikilder er miljøulempene ved vannkraftutbygging av lokal karakter, uten utslipp til vann eller luft. Det innebærer at det først og fremst er de berørte lokalsamfunn som lider følbar skade av nye vannkraftprosjekter. Den høyere miljøterskel som nå er etablert for nye vannkraftprosjekter må da tilsi at den økonomisk kompensasjonen til de berørte lokalsamfunn reflekterer synet på disse inngrepenes verdi.

I tillegg til dette kommer at de konsekvensutredningene som ligger til grunn for NVE's innstilling og vurderingen av natur- og miljøulempene er flere år gamle. Dette er bla påpekt av Direktoratet for Naturforvaltning, som i Miljøverndepartementets brev 14.mai 2001 gir uttrykk for at

«nye utredninger burde ha vært gjennomført i eldre prosjekter av denne størrelse slik at man kunne få en mer faglig holdbar vurdering av prosjektets virkninger.»

Den usikkerhet fraværet av nye utredninger skaper, er en usikkerhet som Valle kommune ikke kan ta risikoen for, heller ikke ved utmålingen av næringsfondets størrelse.

I følge NVE's innstilling er utbyggingskostnadene forholdsvis beskjedne, og under 2 kr/Kwh. Det vil være i tråd med fast forvaltnings- og stortingspraksis å la den enkelte utbyggings lønnsomhet bli gjenspeilet i næringsfondets størrelse.

NVE har i innstillingen s. 52 tilrådd et næringsfond til Valle kommune på 2 mill kroner. I henhold til gjeldende standardvedtekter for slike fonds, vil det være den årlige avkastningen som kommunen kan gjøre seg nytte av,

og det innebærer at kommunen årlig vil få en kompensasjon fra næringsfondet på i størrelsesorden kr 100 – 150 000.

Det er kommunens syn at en slik kompensasjon ikke på noen måte gjenspeiler de skader og ulemper den omsøkte utbygging (med NVE's korreksjoner) vil føre med seg til evig tid, sammenholdt med de direkte økonomiske fordeler som vil tilfalle konsesjonæren.

Det er Valle kommunes syn at det som vilkår for konsesjon bør fastsettes et næringsfond til kommunen på minimum 15 millioner kroner.»

3.3 Departementets bemerkninger

3.3.1 Innledning

Otteraaens Brugseierforening og Otra Kraft DA søker om tillatelse til å overføre, regulere og bygge ut deler av Otravassdraget i Bykle og Valle kommuner i Aust-Agder.

Otra Kraft DA eies av Agder Energi Produksjon AS og Skagerak Kraft AS. Medlemmer i Otteraaens Brugseierforening er Agder Energi Produksjon AS, Skagerrak Kraft AS, A/S Vigelands Brug og Otra Kraft DA.

Overføringene deles naturlig opp i to, overføring av Bestelandså m.fl. (Brokke Sør) som overføres til Farå og derfra til svingebassenget i Brokke kraftverk og overføringen av Bjørnara m.fl. (Brokke Nord) til toppen av Sarvfossen og derfra til Bossvatn, inntaksmagasinet for Brokke kraftverk. I tillegg gjelder søknaden bygging av Skarg kraftverk like øst for Bossvatn ved utløpet av eksisterende overføringstunnel.

3.3.2 Nærmere om det omsøkte prosjektet

Planene for Brokke nord innebærer at Torvikvatn overføres til Bjørnara, som sammen med Blautgrjøtbekken, Løyningsbekken, Optestøylbekken, Finndalsbekken, Stemtjørn og Bjorbekken overføres til Otra ved Sarvfossen hvor Skarg kraftverk vil ha sitt inntaksmagasin.

Ovenfor Sarvfossen bygges en 50 m høy betongdemning. Fra magasinet føres vannet sammen med Lautjønnbekken i eksisterende overføringstunnel til det nyetablerte Skarg kraftverk. Kraftverket skal ligge i fjell ved Bossvatnets østre bredd. Vannet føres deretter ut i Bossvatn.

Skarg kraftverk vil ha tre aggregater à 7 MW med en slukeevne på til sammen 30 m³/s.

Planene for Brokke sør innebærer at Strendetjørnbekken, Lisle Myklevatn, Bestelandså og Fjellskarå overføres til Farå og videre derfra til Bossvatn

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

i eksisterende overføringstunnel. Vannet går deretter til Brokke kraftverk i eksisterende tunnel.

Prosjektet er beregnet til å gi 180 GWh fordelt på 114 GWh i Brokke kraftverk og 66 GWh i Skarg kraftverk.

De planlagte overføringene er plassert i kategori I i Samlet Plan, mens Skarg kraftverk var blant de ikke-konsesjonssøkte prosjektene som i sin tid ble unntatt Samlet Plan, jf. St.prp. nr. 130 (1981-82).

3.3.3 Skader og ulemper

De største negative virkningene blir redusert vannføring i de berørte bekker/elver og følgene av dette. Disse ulempene vil være mest merkbare i tilknytning til Brokke nord med skade på fisk, landskaps naturkvaliteter og kulturminner.

Trydalsbekken og Trydalstjern får redusert viktige gyte- og oppvekstmuligheter for fisk. Veיאני med Veיאjuvet/Gloppefossen vil få reduserte naturkvaliteter. Kulturminner spesielt i tilknytning til Veיאני og Trydalsbekken vil få sterkt redusert verdi.

Det vil bli en økning av forurensingen i Trydalstjern, Trydalsbekken og Otra. Gjennom Valle blir dagens gjennomsnittlige vannføring i Otra redusert med 40 %. I tillegg mister man gjerdeeffekt langs berørte elver og bekker.

3.3.4 NVEs vurdering og tilråding

Etter NVEs syn vil en reduksjon i vannføringen som den omsøkte utbyggingen vil medføre, ikke endre strømforholdene i terskelbassengene i en slik grad at dette vil medføre at utviklingen av krypsiv øker merkbart i forhold til dagens situasjon.

NVE mener at fordelene er større enn ulempene for overføring av Bjørnara, Blautgrjøtbekken, Løyningsbekken, Optestøylsbekken, Stemtjørnbekken, Bjorbekken, Lauvtjønn til Sarvsfossen/Skarg kraftverk (Brokke nord), Strendetjørnbekken, Bestelandså og Fjellskarå til Farå og Brokke kraftverk og tilrår at Otteraaens Brugseierforening gis tillatelse til overføringene i medhold av vassdragsreguleringsloven § 8.

NVE mener at overføring av Finndalsbekken (Trydalsbekken/ Trydalstjern) samt Veיאני/Torvikvatn vil gi store negative virkninger og tilrår at disse holdes utenfor.

3.3.5 Departementets vurdering

De fleste instanser har basert sine uttalelser på at overføringene som NVE har foreslått å utelate (overføring av Finndalsbekken og Veיאני/Torvik-

vatn) forblir utelatt i den videre behandling. Otra er allerede sterkt berørt av vannkraftutbygging. Overføring av Finndalsbekken vil ha svært negative konsekvenser for Trydalsbekken og Trydalstjern gjennom økt forurensning, skade på fisk og kulturminner. Overføring av Veיאני/Torvikvatn vil føre til redusert verdi av dette området for nærmiljøet og for utvikling av turisme i området. Olje- og energidepartementet finner at ulempene overstiger fordelene for disse overføringene. Departementet vil derfor i samsvar med NVEs tilråding ikke gå inn for å gi konsesjon som omfatter overføring av Finndalsbekken (Trydalsbekken/Trydalstjern) samt Veיאני/Torvikvatn.

Det er også påvist ulemper ved å overføre Optestøylsbekken. *Miljøverndepartementet* tilrår at Optestøylsbekken må forbli urørt. Miljøverndepartementet viser til negative virkninger for gyte- og oppvekstforholdene for ørreten og for beverbestanden. Optestøylsbekken gir som Finndalsbekken viktig bidrag til vannføringen i Trydalsbekken. NVE viser til at belastningen på vannføringen vil bli redusert ved å holde Finndalsbekken utenfor og går av den grunn ikke inn for verken å sløyfe overføringen eller å pålegge minstevannføring i Optestøylsbekken.

Ved å ta ut overføringen av Finndalsbekken vil dette gi et godt bidrag til vannføringen i Trydalsbekken. Samtidig vil overføringen av Optestøylsbekken i sin helhet gi et bidrag til kraftproduksjonen på 4,3 GWh/år. Departementet finner at fordelene ved overføringen er større enn ulempene og går inn for å la tillatelsen omfatte overføring av Optestøylsbekken. Departementet vil likevel tilrå at det av hensyn til gyte- og oppvekstforholdene for ørreten, slippes noe vann i bekken, jf drøftelsen nedenfor under pkt. 3.3.7.5.

Av høringsinstansene er det bare *Valle kommune* som tidligere har gått imot at konsesjon blir gitt. På den annen side har kommunen etter at NVEs innstilling forelå, kommet til at konsesjon kan gis under bestemte forutsetninger.

Det er ikke fremmet innvendinger fra høringsinstansene til at det gis tillatelse til de øvrige omsøkte tiltak.

Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 37 (2000-2001) har Stortinget lagt til grunn at vannkraften er en særlig verdifull ressurs som må tas godt vare på, og at de verdier vi har i eksisterende anlegg må utvikles på en tjenlig måte. Stortinget ga samtidig uttrykk for at det er viktig å søke etter muligheter for å øke produksjonen i vassdrag som allerede er regulert. Regjeringen ønsker å gå inn for vannkraftprosjekt som også gjelder utvidelser, og som ikke er til nevneverdig skade for urørt natur. I Semer-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

klæringen sies det at eksisterende vannkraftstruktur må utnyttes bedre. Etter Olje- og energidepartementets mening er det omsøkte prosjekt i tråd med en slik politikk.

Olje- og energidepartementet finner at fordelene er større enn ulempene for overføring av Bjørnarå, Blautgrjøtbekken, Løyningsbekken, Optestøylsbekken, Stemtjørnbekken, Bjorbekken og Lautjønn til Sarvsfossen/Skarg kraftverk og overføring av Strendetjønnbekken, Bestelandså og Fjellskarå til Farå og Brokke kraftverk.

Olje- og energidepartementet anbefaler at Otteraaens Brugseierforening gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til ovennevnte overføringer. Departementet tilrår også at Otra Kraft DA gis tillatelse etter industrikonsesjonsloven for erverv av fall for Skarg kraftverk, tillatelse etter vannressursloven til å etablere inntaksmagasin ved Sarvsfossen og til bygging av Skarg kraftverk og tillatelse etter oreigningsloven til å ekspropriere nødvendig grunn.

I NVEs innstilling anbefales sistnevnte tillatelse gitt etter vassdragsloven §§ 104-106. Ny vannressursloven trådte i kraft 1. januar 2001. Departementet tilrår på denne bakgrunn at tillatelse gis i medhold av vannressursloven § 8, jf. § 25.

I tillatelsen etter vassdragsreguleringsloven inngår også tillatelse etter forurensingsloven § 11 i samsvar med Miljøverndepartementets uttalelse.

3.3.6 Departementets bemerkninger til vilkårene

3.3.6.1 Konsesjonstid (post 1 i konsesjonen etter reguleringsloven og industrikonsesjonsloven)

Konsesjonen foreslås gitt på ubegrenset tid. Vilkaene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år fra konsesjonens dato.

3.3.6.2 Konsesjonsavgifter og næringsfond (post 2 i konsesjonen etter reguleringsloven og industrikonsesjonsloven)

Valle kommune gikk opprinnelig imot utbygging og hadde derfor ikke satt frem krav om tildeling av konsesjonsavgifter og næringsfond. Etter NVEs innstilling er hovedsakelig kommunens innsigelser imøtekommet, og kommunen kan tilrår utbyggingen. Kommunen mener seg imidlertid berettiget til større næringsfond enn NVEs forslag om 2,0 mill. kroner. I en uttalelse fra Advokatfirmaet Hjort på vegne av Valle kommune fremgår det at næringsfondet bør være på minimum 15 millioner kroner. Også Bykle kommune mener skadevirkningene og verdiskapningen tilsier et betydelig høyere næringsfond enn 1,5 mill. kroner slik NVE har foreslått. Begge kommunene krever konsesjonsavgifter etter lovens maksimalsats.

Formålet med kommunale konsesjonsavgifter er dels å dekke skader av allmenn art, dels å gi de berørte kommuner en andel av de verdier som utbyggingen representerer.

NVE har foreslått konsesjonsavgift på kr. 6,10 pr. nat.hk til staten og kr. 26,39 pr. nat. hk. til kommunene. Disse satsene er valgt av hensyn til harmonisering med 1974-konsesjonen, jf avgiftene som er foreslått for fortsatt regulering av Byglandsfjorden m.m.

Etter departementets syn er det ikke noe grunnlag som tilsier harmonisering med avgiftssatser for andre konsesjoner i vassdraget. Det er her snakk om tildeling av en ny konsesjon for nye inngrep, og avgiftssatsen må vurderes konkret i forhold til de skader og ulemper som påføres kommunene og den inntjening utbyggingen representerer for utbygger. Satsen må derfor også sees i sammenheng med øvrige vilkår som fastsettes. Departementet ser ikke grunnlag for å benytte maksimalsats slik kommunene krever. Etter departementets syn vil det for denne utbyggingen være naturlig å legge seg på samme nivå som har vært vanlig for andre nye anlegg i de senere år. Departementet går inn for at avgiften settes til kr 21 pr nat.hk til kommunen og kr 6 pr nat.hk til staten.

Olje- og energidepartementet er enig med NVE i at det bør utmåles næringsfond til de berørte kommuner. Tilkjenning av næringsfond skal i stor grad begrunnes ut fra de samme hensyn som avgiftene, dvs kompensasjon for skader og ulemper og andel i verdiskapningen. Størrelsen på fondet må fastsettes etter skjønn basert på de konkrete forholdene i saken.

Økt kraftproduksjon for Brokke nord og sør er på rundt regnet 168 GWh når man holder seg til den reduserte utbyggingen som NVE og departementet går inn for. Ved at de mest omstridte overføringene er tatt ut av prosjektet er det ikke vesentlige ulemper knyttet til utbyggingen utover reduksjonen av dagens gjennomsnittlige vannføring gjennom Valle. Lønnsomheten er også redusert i forhold til søknaden. Av merknadene nedenfor pkt 3.3.6.7 fremgår at regulanten pålegges å avsette ytterligere 1 mill kroner til det krypsivfondet som er foreslått opprettet for å kompensere for eksisterende ulemper ved krypsiv i medhold av forslag til vilkår for fortsatt regulering av Byglandsfjord m.m. Regulanten pålegges også å avsette til opphjørp av fiske og friluftsliv kr 10 000,- pr år til henholdsvis Valle og Bykle kommune, jf pkt 3.3.6.3

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

og å avsette kr 100 000,- som et engangsbeløp til istandsetting av kulturminner i vassdraget, jf pkt 3.3.6.4.

Under henvisning til at både krypsivfondet, fiskefondet og midlene til istandsetting av kulturminner i vassdraget vil virke positivt inn på utviklingen av turist- og reiselivsnæringen, finner departementet det rimelig å redusere NVEs forslag til næringsfond noe. Reduksjonen skal skje forholdsmessig for de to kommunene. Ut fra merkostnaden ved ovennevnte avsetninger synes det rimelig å redusere næringsfondene til henholdsvis 1,7 millioner kroner til Valle kommune og 1,3 millioner kroner til Bykle.

3.3.6.3 *Naturforvaltning (post 8 i konsesjon etter reguleringsloven, post 5 i konsesjon etter vannressursloven)*

Miljøverndepartementet støtter DN's krav om at det blir tatt inn nye standardvilkår. Dette vilkåret avviker i følge *Miljøverndepartementet* noe fra det vilkår som er foreslått i NVEs innstilling.

Av *Miljøverndepartementet*'s forslag til utforming av vilkåret fremgår at det skal avsettes et årlig beløp på kr 30 000,- til hver av kommunene Valle og Bykle til opphjør av fisk/vilt/friluftsliv. Olje- og energidepartementet finner ut fra de samlede skadevirkninger å kunne støtte *Miljøverndepartementet*'s forslag til vilkår, men med et mindre beløp. Olje- og energidepartementet foreslår at det avsettes et årlig beløp på kr 10 000,- til hver av kommunene. Selv om pålegget framgår av begge vilkårssett, skal beløpet bare betales en gang.

Departementet går også inn for å endre de øvrige formuleringer i vilkåret slik *Miljøverndepartementet* ber om.

3.3.6.4 *Automatisk fredete kulturminner (post 9 i reguleringskonsesjonen, post 6 i konsesjon etter vannressursloven og post 8 i konsesjon etter industrikonsesjonsloven)*

Miljøverndepartementet støtter primært Riksantikvarens krav om slipping av vann i Bjorbekken og Bestelandsåna av hensyn til kulturminner, spesielt kverner. Alternativt kan det godtas at konsesjonæren bidrar til istandsetting av kulturminner langs Veiaåna og Trydalsbekken.

Olje- og energidepartementet har ikke gått inn for å pålegge minstevannføring i Bjorbekken og Bestelandsåna, jf pkt 3.3.7.4. Departementet er i utgangspunktet skeptisk til å pålegge konsesjonæren en plikt til istandsetting av kulturminner i

andre deler av vassdraget som kompensasjon for manglende vann i Bjorbekken og Bestelandsåna. På bakgrunn av Setesdalens unike verdi i kulturhistorisk sammenheng og at det i vassdraget er en rekke viktige kulturminner som bør tas vare på, finner Olje- og energidepartementet i denne konkrete saken å kunne pålegge konsesjonæren å yte et engangsbeløp til dette formål. Beløpet settes til kr 100 000,- og skal brukes til istandsetting av vassdragsrelaterte kulturminner i Bykle og Valle kommune. Selv om pålegget framgår av vilkårssett både etter reguleringsloven og vannressursloven, skal beløpet bare betales en gang.

3.3.6.5 *Forurensning (post 10 i konsesjon etter reguleringsloven og post 7 i konsesjon etter vannressursloven)*

Dersom Valle kommune og søker ikke blir enig om kostnadsdelingen ved utviding av rensedistrikt, ber *Valle kommune* om at kostnadsdelingen blir pålagt som konsesjonsvilkår. *Otra Kraft* mener at dette spørsmålet ved manglende enighet må avgjøres ved skjønn. Olje- og energidepartementet viser til at utvidelse av renseområdet med årsakssammenheng til overføringene omfattes av standardvilkåret i post 10. Av den grunn finner departementet ikke grunnlag for å ta inn pålegg om ytterligere tilskudd i vilkårene. Påviste konsekvenser for resipientforholdene som faller utenfor ovennevnte standardvilkår, kan eventuelt kreves erstattet gjennom skjønnet. Olje- og energidepartementet tilrår at standardvilkåret tas inn i samsvar med *Miljøverndepartementet*'s uttalelse. Det vises til at det må søkes om tillatelse etter forurensningsloven for selve anleggsdriften.

3.3.6.6 *Ferdseil (post 11 i konsesjon etter reguleringsloven, post 8 i konsesjon etter vannressursloven og post 9 i konsesjon etter industrikonsesjonsloven)*

Miljøverndepartementet støtter anbefalingen til Direktoratet for naturforvaltning om at anleggsveiene holdes stengt for ferdsel etter anleggsperioden av hensyn til villreinen. Olje- og energidepartementet viser til standardvilkåret som er foreslått av NVE. Vilket gir nødvendige hjemmel for senere å kunne fastsette at disse veiene skal holdes stengt for allmennhetens ferdsel dersom det tas opp med konsesjonsmyndighetene. Da vil myndighetene også ha et bedre grunnlag for å kunne vurdere behovet for stengning.

Olje- og energidepartementet tilrår at anleggsveiene holdes stengt i anleggsperioden.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

3.3.6.7 Terskler (post 12 i konsesjon etter reguleringsloven og post 9 i konsesjon etter vannressursloven)

I utkast til vilkår for fortsatt regulering av Byglandsfjord m.m. foreslår Olje- og energidepartementet inntatt pålegg om å avsette 10 millioner kroner til et eget krypsivfond.

NVE tror ikke at den reduserte vannføringen som vil følge av de omsøkte nye overføringene vil påvirke strømforholdene slik at det fører til merkbar økning i krypsivfremveksten. NVE foreslår derfor ikke vilkår om særskilte tiltak i forbindelse med tilleggsoverføringene, men viser til påleggene som kan settes i medhold av Byglandsfjordssaken.

Bykle og Valle kommune viser i sine uttalelser til NIVAs rapporter og hevder at det der konkluderes med at kraftutbygging er den helt dominerende årsak til krypsivproblemen.

Olje- og energidepartementet mener det er usikkert i hvilken grad det vil bli noen merkbar forverring av tilgroingsproblemen som følge av de nye overføringene. Departementet finner det rimelig at usikkerheten kommer lokalsamfunnet til gode og vil av den grunn foreslå at det tas inn et særskilt pålegg til regulanten i vilkåret om terskler m.v. om avsetting av ytterligere 1 million kroner til ovennevnte krypsivfond. Denne millionen skal fortrinnsvis brukes til overvåkning av utviklingen i den delen av vassdraget som berøres av de nye overføringer og eventuelle tiltak for å motvirke begroing som skyldes disse.

Følgende tillegg tas inn som nytt femte ledd i terskelposten:

«Konsesjonærene betaler til sammen 1 million kroner til krypsivfondet fastsatt i ny konsesjon til Otteraaens Brugseierforening til fortsatt regulering av Byglandsfjord m.v.»

3.3.7 Departementets bemerkninger til manøvreringsreglementet

3.3.7.1 Minstevannføring mellom Sarv og Bykil.

Bykle kommune opprettholder kravet om minstevannføring mellom Sarv og Bykil. Kravet støttes av grunneierne som har eiendommer som grenser til Otra mellom Sarvsfossen og Bykil. Hensynet til landskapsbildet, økt vanngjennomstrømning, fiske, resipientforhold og gjerdeeffekt er begrunnelser bak kravet. Kommunen har ikke spesifisert nærmere hvor stor vannføringen bør være. NVE har ikke gått inn for å fastsette pålegg om minstevannføring på denne strekningen.

Olje- og energidepartementet legger til grunn

at de nye overføringene fra Brokke nord vil gi små endringer i restvannføringen. Slipping av 20 l/s forbi Sarvsfossen, jf *Bykle kommunes* opprinnelige krav til søknaden, vil i følge NVE ha liten verdi både naturfaglig og visuelt. Departementet ser ikke grunnlag for å pålegge minstevannføring på denne strekningen.

3.3.7.2 Slipping av vann i Sarvsfossen

Bykle kommune krever at Sarvsfossen slippes med full vannføring noen utvalgte dager hver sommer. Slipping av hensyn til reiseliv/turisme er gjennomført i andre vassdrag, og Olje- og energidepartementet ser verdien av en slik ordning også i dette vassdraget. For at verdien av en slik turist-slipping skal stå i rimelig forhold til et eventuelt produksjonstap, ser departementet ikke grunnlag for å pålegge regulanten å slippe vann fra ovenforliggende magasin for å få ytterligere vannføring enn det naturlige tilsig i Otra og det som kommer fra overføringstunnelen fra Bjørnarå m.fl. Vannføringen i fossen vil oppnås ved at man stenger Skarg kraftstasjon slik at vannet etterhvert går i overløp (dvs. tilsiget til dammen/inntaket). Departementet foreslår at en slik slipping skal kunne skje noen timer to dager i juli og to dager i august slik kommunen ber om. Nærmere avtale om når slippingen skal skje må inngås mellom konsesjonæren og kommunen.

3.3.7.3 Slipping av vann fra Bjørnarå.

I NVEs forslag til manøvreringsreglement er det foreslått en minstevannføring på 0,2 m³/sek. *Otra Kraft* mener at dette slippingskravet er alt for høyt og viser til at DN har foreslått en minstevannføring på 40 l/sek. NVE viser i sin begrunnelse til at minstevannføringen bør ta utgangspunkt i alminnelig lavvannføring og at en lavere vannføring ikke vil gi tilstrekkelig virkning. Olje- og energidepartementet er enig med NVE i at det må settes en minstevannføring av en viss størrelse for at den i det hele tatt skal ha noen effekt. Departementet slutter seg til NVEs forslag om å sette minstevannføringen til 0,2 m³/sek. Slippingskravet vil være tilsigsavhengig i og med at det ikke er noe reguleringsmagasin i vassdraget som kan sørge for tilleggs vann i tørre perioder.

3.3.7.4 Minstevannføring i Bestelandsåna og Bjorbekken

Miljøverndepartementet støtter Riksantikvarens primære krav om slipping av vann i disse fjellbakkene

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

av hensyn til kulturminner, spesielt kverner. Det er ikke kommet krav fra andre om slipping av vann av hensyn til andre forhold. Det er her snakk om små og bratte fjellbekker der det f. eks ikke går fisk. Olje- og energidepartementet finner ikke tilstrekkelig grunnlag for å foreslå minstevannføring i disse bekkene.

Miljøverndepartementets alternative forslag om at konsesjonæren i stedet skal bidra til å sikre andre kulturminner i vassdraget behandles ovenfor under pkt 3.3.6.4.

3.3.7.5 Minstevannføring i Optestøylsbekken

Miljøverndepartementet går i sin uttalelse imot overføringen av Optestøylsbekken. Olje- og energidepartementet går inn for overføringen, men vil tilrå at det slippes vann tilsvarende alminnelig lavvannføring når det naturlige tilsiget gjør dette mulig. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,02 m³/sek (20 l/sek). Dette vil gi et beskjedent krafttap på rundt regnet 0,5 GWh/år.

3.3.8 Effektkjøring

Både *Bykle* og *Valle kommune* peker på at søker i henhold til NVEs retningslinjer for konsesjonsbehandling av vannkraftsaker, må pålegges å gjøre rede for mulig planer om effektkjøring før søknaden avgjøres.

I følge *Otra Kraft* er en eventuell effektkjøring først og fremst et anliggende for Brokke kraftverk, og søker bestrider at et eksisterende kraftverks rett til effektkjøring kan endres ved en etterfølgende overføringskonsesjon. Søker hevder det er lite sannsynlig med noe mer effektkjøring i fremtiden, og uansett vil ikke de omsøkte tilleggsoverføringer bli påvirket i den forbindelse. Søker opplyser for øvrig at Brokke kraftverk er det dårligst egnede kraftverket for effektkjøring i Otra på grunn av den lange tilløpstunnelen på 30 km.

Olje- og energidepartementet legger til grunn at søker ikke har noen ytterligere utredningsplikt i forhold til dette spørsmålet.

3.3.9 Øvrige merknader

Det er kommet inn en rekke krav fra *grunneiere langs vassdraget*. Noen av kravene er fremmet tidligere i forbindelse med søknaden og er kommentert i NVEs innstilling. Noen er vurdert i forbindelse med forslag til standardvilkår. Andre er av privatrettslig karakter og henvist til avtale direkte med utbygger eller til erstatning gjennom skjønnet. Søker viser til at mange av ulempene knytter seg til allerede gjennomførte utbygginger som ikke er oppe til vurdering nå.

Mange av kravene knytter seg til ulempene ved redusert vannføring på elvestrekningen mellom Sarvsfossen og Bykil. Det vises til drøftelsen ovenfor i pkt 3.3.7.1. Olje- og energidepartementet kan ikke se at reduksjon i vannføringen gir grunnlag for pålegg utover det som kan fastsettes i medhold av standardvilkårene.

Nye ulemper av privatrettslig karakter, eks gjerde-, og veikrav kan kreves erstattet gjennom skjønnet.

Når det gjelder sikkerheten ved Farå finner departementet ikke grunnlag for å pålegge ytterligere sikringstiltak. Den økte risiko som skyldes overføringen av Bestelandså vil være av liten betydning i denne sammenheng.

Detaljplaner i forbindelse med utbyggingen, deriblant plassering av tipper, materialvalg og tekniske løsninger skal godkjennes av NVE før arbeidet igangsettes.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre følgende vedtak om samtykke til ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om samtykke til ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

I

Stortinget samtykker i at Kongen gir tillatelse til Otteraaens Brugseierforening til fortsatt regulering av Byglandsfjorden m.m. på de vilkår som er gjort rede for i proposisjonen.

Stortinget samtykker i at Kongen gir tillatelse til Otteraaens Brugseierforening til overføring

av Bjørnarå, Blautgrjotbekken, Løyningsbekken, Optestøylsbekken, Stemtjørnbekken, Bjorbekken og Lautjønn til Sarvsfossen/Skarg kraftverk, og overføring av Strendetjørnbekken, Bestelandså og Fjellskarå til Farå og Brokke kraftverk, og at Otra Kraft DA gis konsesjon til erverv av fall og bygging av Skarg kraftverk på de vilkår som er gjort rede for i proposisjonen.

Vedlegg 1

Forslag til vilkår for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven for Otteraaens Brugseierforening til å regulere Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget

Vilkårene erstatter tidligere vilkår gitt ved kongelig resolusjon 22.11.1912 og 09.07.1942, stadfestet 28.11.1947

1

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon samtidig med konsesjon gitt ved kongelig res 15.11.1974. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf vassdragsreguleringsloven § 10, post 3, 1.ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 6,- pr nat. hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 20,- pr nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at

magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Når konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale følgende beløp som næringsfond for kommunene:

Bykle kommune	Kr 15.600 000,-
Valle kommune	Kr 5.000 000,-
Bygland kommune	Kr 15.250 000,-
Evje og Hornnes kommune	Kr 3.150 000,-

Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond særskilt for hver kommune som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av fylkesmannen. Kommunal- og regionaldepartementet har utarbeidet standardvedtekter samt retningslinjer for bruken av konsesjonsavgiftsmidlene.

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket og avgivelse av kraft, jf post 18 kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene

omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

5

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

6

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

7

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- a) å sørge for at forholdene i Otravassdraget er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b) å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c) å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d) å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes,
- e) å delta i finansiering av tiltak mot forsuring etter en plan for hele vassdraget.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av DN å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av DN å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggings tiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av DN å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget
og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Fra og med det år konsesjonen er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale årlige beløp av kr. 15 000 til opphjør av fisk og friluftsliv til hver av kommunene Kristiansand, Vennessla, Bygland, Valle, Bykle, Evje og Hornnes og Iveland. Beløpene skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpene skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyrene til opphjør av fisk/vilt i kommunene. Med hensyn til tiltak som kommer friluftslivet til gode skal beløpene nyttes etter nærmere bestemmelse gitt av DN.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

8

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter snarest og senest innen 5 år, dersom kulturminnemyndighetene ikke forlenger fristen, å oppfylle lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner §§ 8 og 9 i områder som berøres av reguleringen. Kostnadene knyttet til gjennomføring av arkeologiske undersøkelser og utgravninger, herunder også for- og etterarbeider, bæres av tiltakshaver, jf kulturminneloven § 10. Program og budsjett for det arkeologiske arbeidet skal utføres under hensyn til at konsesjonen er en fornyelse, som ikke medfører nye inngrep, og skal derfor søkes holdt på et rimelig nivå.

De arkeologiske undersøkelsene og eventuelt utgravningene i reguleringssonen skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet. Konsesjonæren må derfor varsle fylkeskommunene om når magasinene planlegges nedtappet i god tid på forhånd.

9

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forureningsforholdene i vassdraget

- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt

10

(Ferdsl m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veier, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

Konsesjonæren plikter å utarbeide dybdekart/draft over Byglandsfjorden til bruk for båttrafikk og avmerker på kartet kjente farlige områder (skjær og grunner).

11

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Konsesjonæren pålegges å avsette 10 millioner kroner til et eget fond til undersøkelser og tiltak for å redusere begroingen i Otravassdraget. Fondet skal forvaltes av en egen styringsgruppe bestående av NVE, fylkesmennene, regulanten og de berørte kommuner. Midlene skal forvaltes til beste for hele vassdraget.

Det skal gjennomføres erosjonssikring langs Byglandsfjorden. Gjennomføringen skal skje i samsvar med NVEs forbygningsplan av 18.06.96 eller ved alternative tiltak som ivaretar hensynene bak planen på en like god måte. Konsesjonæren dekker 75 % av kostnadene forbundet med gjennomføringen av tiltakene samt en like stor andel av framtidige vedlikeholdskostnader.

NVE dekker over årlige bevilgninger til forbygningsarbeider 25 % av kostnadene mot at kommunen overtar framtidige vedlikehold av denne delen.

Ansvar for gjennomføringen av arbeidet ligger hos regulanten i samarbeid med NVE, kommunen og grunneierne. Eventuelle klager i forhold til

den nærmere planlagte gjennomføring av tiltakene avgjøres av departementet.

Dersom inngrepene forårsaker ytterligere erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntruffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

12

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

13

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

14

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

15

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

16

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

17

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 3. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som uretellig ikke er levert, svarer til den pris pr kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

18

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftover-

metning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

19

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 17 og 19 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12, post 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

20

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

Vedlegg 2**Forslag til vilkår for tillatelse for Otra Kraft DA til å erverve fallrettigheter i Otra for utnyttelse i Skarg kraftverk i Bykle kommune i Aust-Agder****1**
(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr industri-konsesjonsloven § 5a, 1. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2
(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten på kr 6,- pr nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 21,- pr nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven kap.7.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

3
(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jf post 11 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4
(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av ikke over 5 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1000,-.

5
(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6
(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal naturvernmyndighetene underrettes.

7
(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

8

(Automatisk fredete kulturminner)

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

9

(Ferdsel m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse. Anleggsveiene skal holdes stengt for allmennheten i anleggsperioden.

10

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesser finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

11

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengden som vannfallet etter foretatt utbygging kan yte med påregnelig vannføring år om annet. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Konsesjonæren kan i tillegg pålegges å avstå til staten inntil 5 % av kraften, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget
og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverket for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

12

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energi-

departementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 14 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i industrikonsesjonsloven § 26.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

13

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger, jf industrikonsesjonsloven § 2.

Vedlegg 3**Forslag til vilkår for tillatelse for Otteraaens Brugseierforening til overføring av Bestelandså m.fl. og Bjørnarå m.fl. i Bykle og Valle kommuner i Aust-Agder fylke****1**
(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf vassdragsreguleringsloven § 10, post 3, 1. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2
(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 6,- pr nat. hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 21,- pr nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Når konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale til Bykle kommune kr 1,3 mill og til Valle kommune kr 1,7 mill som avsettes til næringsfond for kommunen. Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond særskilt for hver kommune som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av fylkesmannen. Kommunal- og regionaldepartementet har utarbeidet standardvedtekter samt retningslinjer for bruken av konsesjonsavgiftsmidlene.

3
(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket og avgivelse av kraft, jf post 18 kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4
(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av ikke over 5 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1 000,-.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Der-som slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de

senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- a) å sørge for at forholdene i de berørte vassdrag er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livs-betingelsene for fisk og øvrige naturlig forekom-mende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b) å kompensere for skader på den naturlige rek-ruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c) å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at inntak og utløp ved kraftstasjoner og overføringer utformes slik at tap av fisk unngås,
- d) å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes,
- e) å delta i finansiering av tiltak mot forsuring i henhold til en plan for hele vassdraget.

//

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestem-melse av DN å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indi-rette berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende til-tak.

///

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestem-melse av DN å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggings-tiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestem-melse av DN å bekoste naturvitenskapelige under-

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

søkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingene og reguleringene. Dette kan være arkiveringsundersøkelser, langtidsundersøkelser og/eller etterundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Fra og med det år konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale årlige beløp til hver av kommunene Bykle og Valle på kr. 10.000,- til opphjør av fisk/vilt/friluftslivet. Beløpene skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpene skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyrene til opphjør av fisk/vilt i kommunene. Med hensyn til tiltak som kommer friluftslivet til gode skal beløpene nyttes etter nærmere bestemmelse gitt av DN.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

Konsesjonæren pålegges å avsette et engangsbeløp på kr 100 000,- til istandsetting av vassdragsrelaterte kulturminner i Valle og Bykle kommuner. Det skal tas kontakt med kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen som ansvarlig for videre oppfølging av arbeidet.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt

11

(Ferdseil m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvistifelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Vegger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse. Anleggsveiene skal holdes stengt for allmennheten i anleggsperioden.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger. Konsesjonæren kan pålegges å delta i undersøkelser og tiltak for å redusere begroingen i vassdraget.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn

med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren betaler til sammen 1 million kroner til krypsivfondet fastsatt i ny konsesjon til Otteraaens Brugseierforening til fortsatt regulering av Byglandsfjord m.v.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for

å ivareta det offentliges interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppå i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

16

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringsvirkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

17

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

18

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 3. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

19

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

20

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 14, 20 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12, post 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

21

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

22

(Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

Vedlegg 4**Forslag til vilkår for tillatelse etter vannressursloven § 8 jf. § 25 for Otra Kraft DA til å bygge Dam Sarvsfossen og Skarg kraftverk i Bykle kommune, Aust-Agder fylke****1**
(Reguleringsgrenser og vannslipping.)

Dersom vannslippingen foregår i strid med dette reglementet, kan utbyggeren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr 1 mill. for hver gang etter Olje- og energidepartementets nærmere bestemmelse.

2
(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av ikke over 5 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

Dersom disse fristene oversettes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, faller tillatelse bort i samsvar med vannressursloven § 27 jf § 19 siste ledd.

3
(Utbyggers ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Utbyggeren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

4
(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av utbyggeren.

Utbyggeren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, bereg-

ninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Utbyggeren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Utbyggeren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Utbyggeren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

5
*(Naturforvaltning)***1**

Utbyggeren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- a) å sørge for at forholdene i de vassdrag som berøres av denne utbygging er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

- b) å kompensere for skader på den naturlige rekuttering av fiskestammene ved tiltak,
- c) å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk unngås,
- d) å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.
- e) å delta i finansiering av tiltak mot forsuring i henhold til en plan for hele vassdraget.

//

Utbyggeren plikter etter nærmere bestemmelse av DN å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

///

Utbyggeren plikter etter nærmere bestemmelse av DN å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Utbyggeren plikter etter nærmere bestemmelse av DN å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingene og reguleringene. Dette kan være arkiveringsundersøkelser, langtidsundersøkelser og/eller etterundersøkelser. Utbyggeren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Fra og med det år konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale årlige beløp til hver av kommunene Bykle og Valle på kr. 10.000,- til opphjør av fisk/vilt/friluftslivet. Beløpene skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpene skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyrene til opphjør av fisk/vilt i kommunene. Med hensyn til tiltak som kommer friluftslivet til gode skal beløpene nyttes etter nærmere bestemmelse gitt av DN.

VI

Utbyggeren kan bli pålagt å dekke utgiftene til eks-

tra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av utbyggeren.

6

(Automatisk fredete kulturminner)

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

Konsesjonæren pålegges å avsette et engangsbeløp på kr 100 000,- til istandsetting av vassdragsrelaterte kulturminner i Valle og Bykle kommuner. Det skal tas kontakt med kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen som ansvarlig for videre oppfølging av arbeidet.

7

(Forurensning m.v.)

Utbyggeren plikter etter fylkesmannens nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.

8

(Ferdseil m.v.)

Utbyggeren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på utbyggerens bekostning. Veger, bruer og kaier som utbyggeren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse. Anleggsveiene skal holdes stengt for allmennheten i anleggsperioden.

Utbyggeren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig

bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

9

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge utbyggeren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge utbyggeren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av utbyggeren.

Konsesjonærene betaler til sammen 1 million kroner til krypsivfondet fastsatt i ny konsesjon til Otteraaens Brugseierforening til fortsatt regulering av Byglandsfjord m.v.

10

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Utbyggeren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som utbyggeren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

11

(Etterundersøkelser)

Utbyggeren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringsvirkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med

tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

12

(Luftovermetning)

Utbyggeren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan utbyggeren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

13

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Utbyggeren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av utbyggeren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter utbyggeren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr dag eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpet hvert 5. år.

14

(Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av regulerings- og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

Vedlegg 5**Forslag til manøvreringsreglement for regulering av Otravassdraget**

(erstatte reglement sist endret ved kongelig resolusjon 02.06.1995)

1.

A. Reguleringsmagasiner

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reguleringsgrenser		Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote	
Breivatn-Sesvatn	895,0	896,5	894,0	2,5
Skyvatn	1090,0		1078,0	12,0
Store Førresvatn	839,0	843,0	836,0	7,0
Hartevatn	753,9	758,9	751,9	7,0
Ormsavatn	866,0	868,0	856,5	11,5
Vatnedalsvatn	745,0	840,0	700,0	140,0
Store Urarvatn	1160,0	1175,0	1141,0	34,0
Lille Urarvatn	1153,5	1175,0	1151,0	24,0
Reinevatn	1171,7	1175,0	1165,0	10,0
Skarjesvatn	1076,6	1079,0	1075,0	4,0
Sarvsfossen inntaksmagasin	592,5	633,0	630,0	3,0
Bossvatn	529,0	551,0	495,0	56,0
Bykil		500,0	499,0	1,0
Hovatn	685,68	690,68	673,84	16,84
Langerakvatn	595,34	597,84	593,84	4,0
Gyvatn	561,5	564,5		3,0
Byglandsfjord		203,0	198,0	5,0

For Byglandsfjord er angitt de samme høyder som i tidligere reglement, høydene for Skarjesvatn er angitt i lokalt høydesystem, mens høydene for alle de øvrige magasinene refererer seg til fastmerker i NVEs nivellementer.

I Hartevatn kan magasinet over kote 757,3 benyttes ved pumping til Vatnedalsvatn. Nedtapping av Hartevatn under 757,3 må etter bestemmelse av departementet bare finne sted når ekstraordinære forhold for landets kraftforsyning har oppstått.

Retten til nedtapping under nevnte kotehøyde kan etter departementets bestemmelse innskrenkes eller helt falle bort dersom dette skulle vise seg nødvendig av hensyn til forurensningssituasjon i vassdraget.

I tiden fra vårflommens kulminasjon og ut august måned skal vannstanden i Bossvatn ikke

være lavere enn kote 531,0 og i Byglandsfjorden ikke være lavere enn kote 202,0. Regulanter oppfordres til å søke å holde vannstanden på kote 202,5 i Byglandsfjorden i denne perioden. Så lenge det ikke er nødvendig av hensyn til minstevannføringsbestemmelsene skal ikke Breivatn-Sesvatn senkes under kote 896,0 i samme periode.

Ved manøvrering av Byglandsfjorden skal det legges vekt på å unngå raske variasjoner i vannstanden. Regulanter oppfordres til å holde vannstanden stabil på kote 200,5 eller lavere i blekas gytetid, normalt i perioden 20. november til 20. desember.

I perioden fra 1. mai til 1. september skal det ikke tappes fra Hovatn før vannstanden har nådd kote 685,7. Når denne vannstanden er nådd skal det ikke tappes slik at vannstanden kommer under kote 685,7.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Med unntak av dammen ved Byglandsfjord har samtlige dammer faste overløp. Vannstanden i de enkelte vatn stiger derfor noe over øvre reguleringsgrense under flom.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer

a)

1. Avløpet fra Nørste Brandsvatn i Gjeiskeliåna (14,3 km²) overføres til Auervassåa.
2. Av avløpet fra Hartevatns felt (17 km²) i Auervassåa, sammen med avløpet under pkt. 1, overføres inntil 1,5 m³/sek. til Børtvannsbekken. Resten av avløpet overføres fra Bastogdalen til Hartevatn sammen med avløpet fra et lokalt felt (3,0 km²) i Bastogdalen.
3. Avløpet fra et felt på 5 km² i Fjordungsbekken overføres til Hartevatn.
4. Avløpet fra Skyvatn (18 km²) overføres til Væringsåa.
5. Avløpet fra Lislevatn (244 km²) kan overføres til store Førsvatn. Avløpet fra Væringsåa (38 km²) sammen med avløpet under pkt. 4 føres inn på overføringstunnelen.
6. Avløpet fra Hartevatns restfelt (98,7 km²) sammen med pålagt minstevassføring fra Lislevatn og avløpet under pkt. 2 og 3 føres ved pumping inn på overføringstunnelen fra Lislevatn.
7. Avløpet fra store Førsvatn sammen med avløpet under pkt. 5 og 6, i alt 491 km², overføres til Vatnedalsvatn.

b)

1. Avløpet fra Reinevatn (16 km²) overføres til Urarvatn.
2. Avløpet fra Skarjesvatn (28 km²) kan via pumping overføres til Urarvatn for lagring.
3. Avløpet fra Urarvatn overføres via Skarje kraftverk til Bossvatn.

c)

1. Avløpet fra følgende felter kan via driftstunnelen for Holen kraftverk føres til Vatnedalsvatn for lagring:
  - Kvervå 18 km²
  - rest Skarjeså 8 km²
  - Trågumså 7,3 km²
  - Hisbekken 3,1 km²
  - Fossbekken 2,3 km²
  - Kvernbecken 1,5 km²
2. Avløpet fra Vatnedalsvatns felt (eksl nedbørfeltet til Urarvatn, jf ovf pkt b 3) inkl

avløpene under pkt a 6 og c I (i alt 714 km²) overføres via Holen kraftverk til Bossvatn.

d)

1. Avløpet fra Otravassrestfeltet ved Sarvsfoss (192 km²) overføres til Bossvatn.
2. Avløpet fra følgende felter kan via driftstunnelen for Brokke kraftverk føres til Bossvatn for lagring:
  - Holsbecken 5,6 km²
  - Heiså (Bykle kommune) 33 km²
  - Ljoså m/bielv Gjessløya 123 km²
  - Sollibekken 7,6 km²
  - Lisleå 12,8 km²
  - Flåsse 3,2 km²
  - Amlia 5,3 km²
  - Kåvå 18 km²
  - Hovedstøylså 14 km²
  - Farå 109 km²
3. Avløpet fra følgende felt overføres til eksisterende tunnel fra Farå til Brokke kraftverk:
  - Strendetjønnbekken 5,5 km²
  - Bestelandså 31,1 km²
  - Fjellskarå 11,1 km²
4. Avløpet fra følgende felt overføres via tunnel til Sarvsfossen inntaksmagasin:
  - Bjørnarå 65,5 km²
  - Blautgrjøtbekken 2,6 km²
  - Løyningbekken 3,0 km²
  - Optestøylbekken 5,0 km²
  - Stemtjørnsbekken 2,5 km²
  - Bjorbekken 3,0 km²
  - Lauvtjønn 1,2 km²

e)

1. Avløpet fra Heisvassdraget (Bygland kommune) ovenfor kote 725 overføres til Fiskeløys, og overføres videre sammen med avløpet fra Fiskeløys til driftstunnelen for Hovatn kraftverk. Det overførte avløpet kan magasineres i Hovatn.

2.

For den alminnelige fløting nedenfor Ose avgis vann etter bestemmelser som fastsettes ved overskott eller skjønn.

3.

Manøvreringen av magasinene ovenfor Byglandsfjord skal primært skje med hensyn til fallene i denne del av vassdraget.

Det skal likevel ved manøvreringen tas hensyn

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

til de nedenforliggende grunneiere og til allmenne interesser.

Fra Lislevatn skal i tiden fra snøsmeltingens begynnelse og til 15. oktober slippes en minstevassføring på 2 m³/sek og resten av året minst 1 m³/sek. I Otra nedenfor Børtemannsbekken skal det i samme tidsrom holdes minstevassføringer på henholdsvis 4 m³/sek og 1 m³/sek.

Fra Hartevatn skal i tiden 15. juni til 15. september slippes en minstevassføring på 2 m³/sek. og resten av året minst 0,5 m³/sek.

Vassføringen målt ved Hoslemo VM må aldri være under 4 m³/sek. fra snøsmeltingens begynnelse til 15. oktober og 2 m³/sek. resten av året.

Ved en tapping forbi dammen ved Bykil som aldri må være mindre enn 0,2 m³/sek. skal det sørges for at vassføringen ved Valle VM ikke kommer under 5 m³/sek. om sommeren og 2 m³/sek. om vinteren. Vassføringen skal etter nærmere bestemmelse av departementet kunne økes til 3 m³/sek. om vinteren.

Fra inntaket i Bjørnarå skal det slippes minstevannføring på 0,2 m³/sek når dette er mulig ut fra naturlig tilsig.

Fra inntaket i Optestøylsbekken skal det slippes minstevannføring på 0,02 m³/sek når dette er mulig ut fra naturlig tilsig.

Fra Gyvatn skal det slippes minstevannføring på 0,3 m³/sek.

Fra Langerakvatn skal det slippe minstevannføring på 0,1 m³/s.

Nedenfor Byglandsfjord skal vassføringen målt ved Vigeland VM i den tid restriksjoner nevnt under punkt A for tapping fra Byglandsfjord gjelder, ikke komme under 50 m³/sek. På samme måte som ovenfor skal minstevassføringen etter nærmere bestemmelse av departementet kunne økes til 80 m³/sek. Vannføringen ut fra Byglandsfjord skal hele året ikke være lavere enn 15 m³/s.

Vannstanden i Byglandsfjord må ikke overstige kote 203 uten at alle bevegelige flomløp er åpne. Flomvatn fra Urarmagasinet avledes både til Urråni og Skarjesåni tilsvarende naturlige avløp fra Urrarvatn og Reinevatn før regulering. Flomvassføringen i Skarjeså og Bossvasså kan under driftshull i Urrar eller Skarjes, respektive Brokke kraft-

stasjoner bli noe større enn under normale forhold. Forøvrig må vassdragets flomvassføring ikke unødig forøkes. Tappingene kan ellers skje etter kraftverkens behov.

Imidlertid kan konsesjonæren etter departementets nærmere bestemmelser tilpliktes å slippe kunstige flommer i kritiske forurensningsperioder og lokkeflommer på den lakseførende delen av vassdraget.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybde m.v. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

5.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

6

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

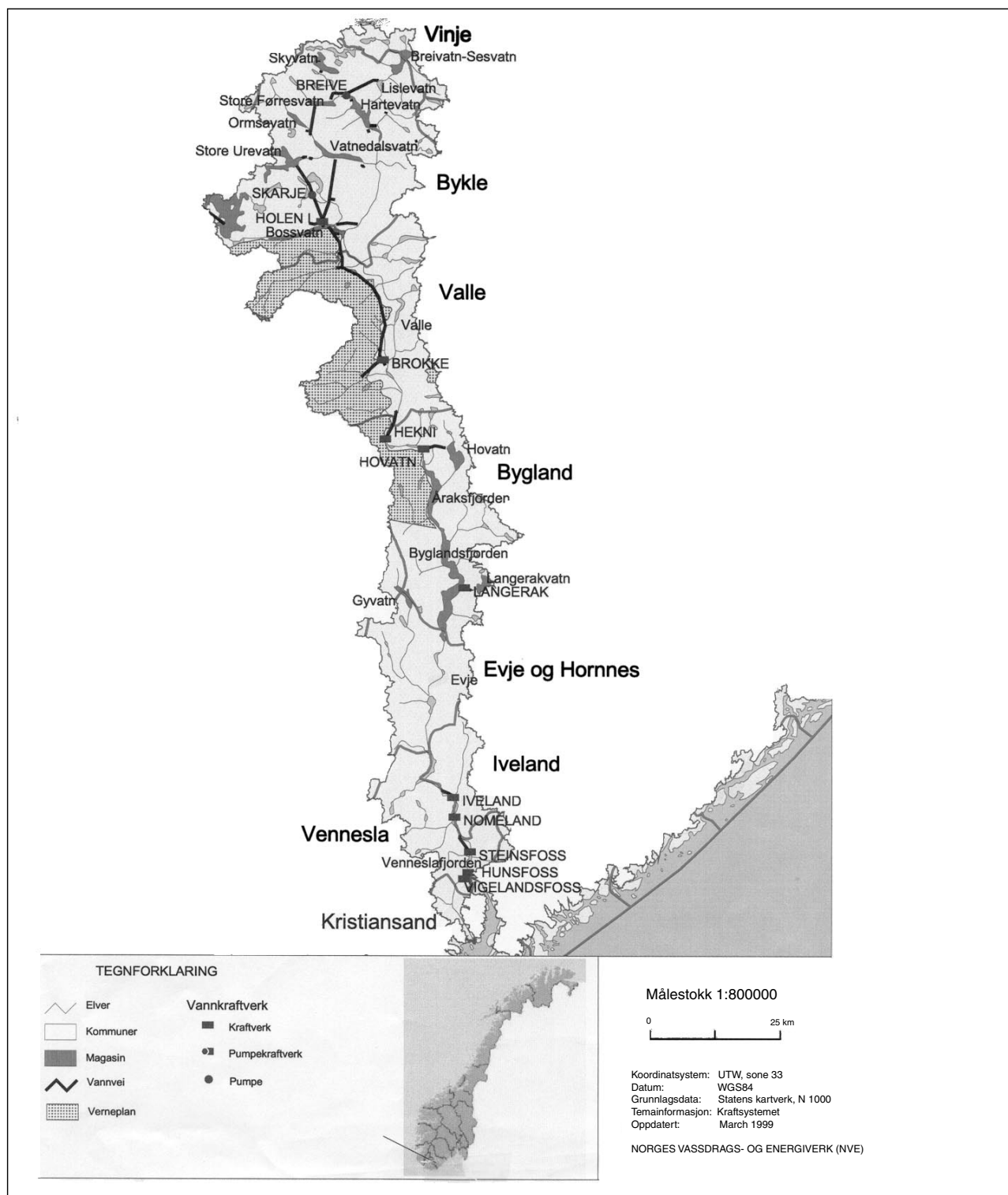
Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Vedlegg 6

Otravassdraget

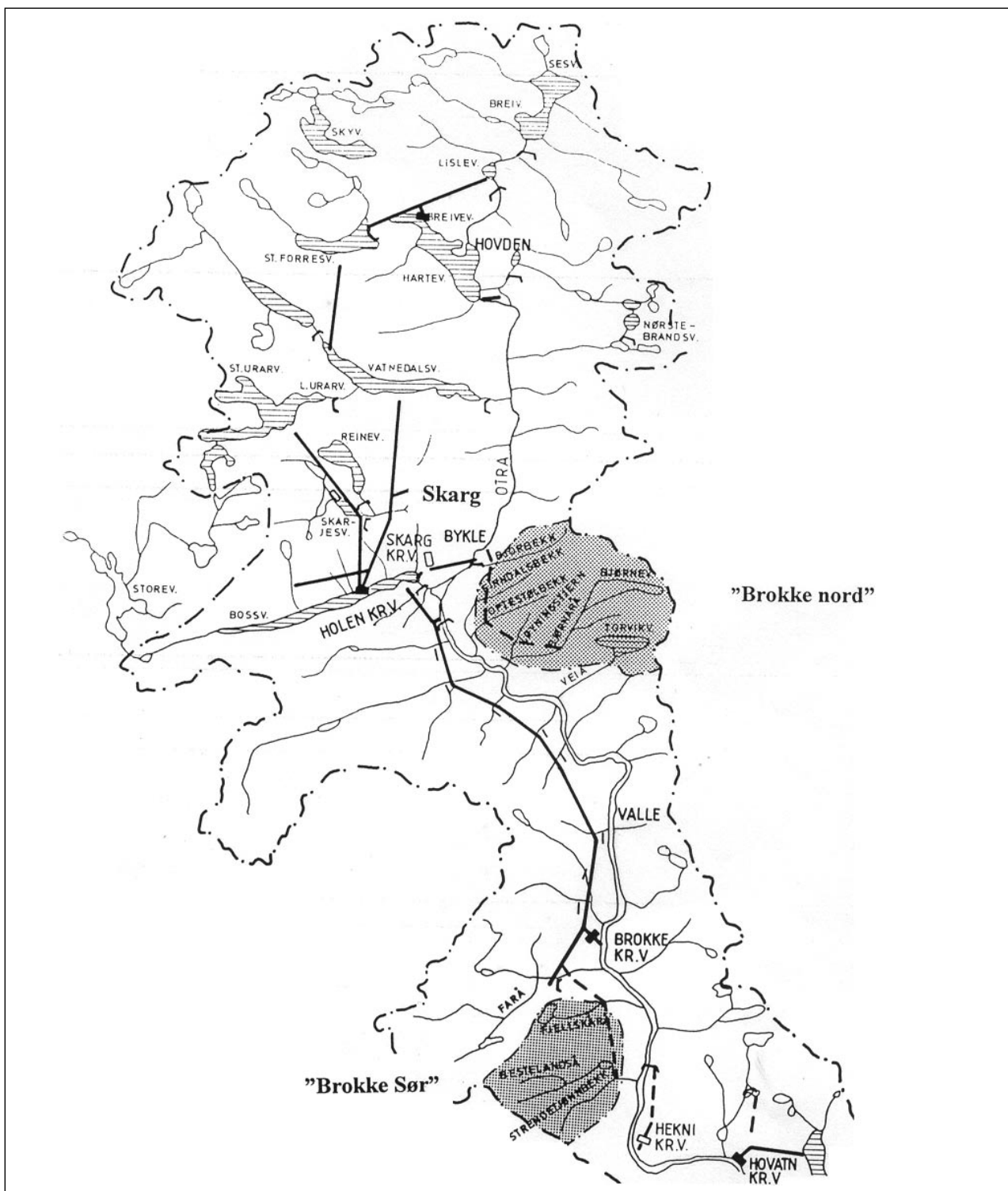

Figur 6.1

Ny reguleringskonsesjon for Byglandsfjorden m.m. i Otravassdraget
og tillatelse til diverse overføringer til Brokke kraftverk og bygging av Skarg kraftverk

Vedlegg 7

Brokke nord og sør

Figur 7.1